

בעוהש"י

עמ"י וישראל עש"ו

ספר

# נפש ישעי

על מאכלות אסורות

חלק

ג

## ניקור חלק הפנימי

נקודות רציניות הנצרכין לכל בית ישראל  
שלא יוכשלו באכילת חלב איסורי כרת רח"ל

### בירור ענין חלב

### לימוד מלאכת הניקור

הו"ל בחמלת ה' עלי בזכות אבותי ורבותי חקי ז"ע

**חקי שלום יודא גראס**

רב דקהל, מגן שאול"ד, האלמין ור"מ בישיבה וכולל, בית ישעי"  
מכון להוראה בשחיטות ובדיקות"

— ברוקלין, יצ"ו מהדורא א' שנת תשמ"ב —

מהדורא שני ומורחבת

שנת תשמ"ו לפ"ק

הוצאת

— אמונה פאברלישינג —

**MOSAD BRUCHA TOVA**

P. O. B. 331  
BLYTHBOURNE STATION  
Brooklyn, N. Y. 11219

כתובת המחבר :

Rabbi Sholom Y. Gross  
4711 — 12<sup>th</sup> Ave. Apt. a-5  
Brooklyn, N. Y. 11219  
436-8086

## התוכן :

### בירור ענין חלב

### לימוד מלאכת הנקור

- א.\* מלאכת הניקור בכללות..... ו
- א\*\*.\* אין כל חדש..... ח
- א. בימי הפמ"ג הי' הניקור מסור לכל..... ח
- ב. הגאון שר התורה והיראה מוהר"ר יונתן זצ"ל בעל כרתי ופלתי כ' שרובם אינם בני תורה ואין לסמוך עליהם..... ט
- ג. החוב על הגדולים לעשות פעולה מפליאה להרגיש העם בחומר איסור חלב..... ט
- ד. בעל נפש צריך להכיר המנקר אישיות..... י
- ה. הגאונים משבחים מנהג הארצות שהמנקרים ת"ח ויראי ה' י
- ו. הרבנים אין בקיאים בניקור, המנקרים אין יודעין בין ימינם לשמאלם — גם בחלק הפנימי — והמכשולות עצומים..... יא
- ז. המכשולות מצויין בעיירות גדולות וקטנות אבל ביראתם את קונם מסכימים בסבר פנים לתקן..... יב
- ח. גם במקומות שיש משגיח — כל שמקבל תשלומין מהקצבים — לא שוה כלום..... יג
- ט. סדר הניקור איש מפי איש העיד גדול מאונגארי"ן שיש מכשול בעבור השכחה..... יד
- י. התעוררות רבות בפרטי הניקור ומכשולותי'..... טו
- יא. העולם טועין..... טז
- יב. ביד כל האדם להציל..... יז
- יג. קישורים בבשר מנוקה מחלב..... יז
- יד. סדר חילוקים בין בשר בהמה לבשר עוף וממנו יראו כי הנמנע מבשר בהמה שומר מצרות נפשו ונפש ביתו וניצול מעשירות חששות רציניות. (נעשה ע"י צוות שוחטים ומומחים)..... יח

## התוכן :

### בירור ענין חלב

### לימוד מלאכת הניקור

- א.\* מלאכת הניקור בכללות..... ו
- א\*\*.\* אין כל חדש..... ח
- א. כימי הפמ"ג הי' הניקור מסור לכל..... ח
- ב. הגאון שר התורה והיראה מוהר"ר יונתן זצ"ל בעל כרתי ופלתי
- כ' שרובם אינם בני תורה ואין לסמוך עליהם..... ט
- ג. החוב על הגדולים לעשות פעולה מפליאה להרגיש העם כחומר
- איסור חלב..... ט
- ד. בעל נפש צריך להכיר המנקר אישיות..... י
- ה. הגאונים משבחים מנהג הארצות שהמנקרים ת"ח ויראי ה' י
- ו. הרכבים אין בקיאי בניקור, המנקרים אין יודעין בין ימינם
- לשמאלם — גם בחלק הפנימי — והמכשולות עצומים..... יא
- ז. המכשולות מצויין בעיירות גדולות וקטנות אבל ביראתם את
- קונם מסכימים בסבר פנים לחקן..... יב
- ח. גם במקומות שיש משגיח — כל שמקבל תשלומין
- מהקצבים — לא שוה כלום..... יג
- ט. סדר הניקור איש מפי איש העיד גדול מאונגאריין שיש מכשול
- בעבור השכחה..... יד
- י. התעוררות רבות בפרטי הניקור ומכשולותי'..... טו
- יא. העולם טועין..... טז
- יב. ביד כל האדם להציל..... יז
- יג. קישויים בבשר מנוקה מחלב..... יז
- יד. סדר חילוקים בין בשר בהמה לבשר עוף וממנו יראו כי הנמנע
- מבשר בהמה שומר מצרות נפשו ונפש ביתו וניצול מעשירות
- חששות רציניות. (נעשה ע"י צוות שוחטים ומומחים)..... יח



נקודות רציניות הנצרכין לידיעת כל בית ישראל  
שלא יוכשלו באכילת חלב איסורי כרת רח"ל

## בירור ענין חלב לימוד מלאכת הניקור

הבא לגשת למלאכת ניקור צריך שידע כי בכל שגיאה הכי קלה  
תלוין אלפי נפשות ישראל, וע"כ יהי' כל לימודו הן בשו"ע ואחרונים  
והן בראיית העינים אצל המנקר בכבוד ראש והתיישבות עם אימת  
שמים עליו.

וצריך שידע פרטים דלהלן:

א) צריך ללמוד בעיון כל ההלכה על בוריו מטור וב"י ושו"ע  
ואח"כ האחרונים.

ב) יכתת רגליו למקומות שמנקרים, לצורך השימוש, וגדול  
שימושו יותר מלימודו, אבל ידקדק שיכיל רבו מעלות הללו:

א. ת"ח ויר"ש מרבים.

ב. כבר עסק במלאכה זו שנים רבות תחת פיקוח מורים  
הבקיאים בניקור כמו המנקרים המומחים.

ג. יש לו קבלה מרכנים הבקיאים בניקור כנ"ל אות ב'.

ד. שיסביר לו כל פרט ופרט מפורש ובאר היטב במתינות

בלי קפדנות.

ג) אם אפשר לו ילמוד גם ניקור חלק אחרים, ועכ"פ ילמוד יותר מחלק הקדמי לבד דלפעמים מביאים לבתי המטבחים גם מחלק השייך לחלק לאחוריים. וע"כ החוב ללמוד ממלאכת הניקור עד המקום שאפשר אפילו במקרה שיביאו לחנות הבשר (בוטשע"ר בלע"ז) למכור.

מלאכת הניקור בכללות

כפי שנוכחנו לדעת מלאכת הניקור מאוד נזנחת המורים מרובים והיודעין מועטין ולכל העם בשגגה, וחכמתה מצוי' בעיקר בארצינו הקדושה ששם החכמה נירושה דור אחר דור. לא כן בשאר ארצות שרובה ככולה מפליטי שביות חרב מלחמת העולם השני' וע"י תוכף הצרות נתמעטו הלכבות בעוה"ר ולא לבד שנשתכחו גופי הלכות, עוד לו זאת שבהרבה חניות שועלים הלכו בו שועלים מחבלים כרמים ע"י חסרון הידיעה ופחיתות היראה. ולדאבון לב אין מי שיכיר חסרונם דכפי הנראה מאיזה סיבה לא ראו הרבנים צורך להיות בקי במלאכת הניקור. ולדעתינו, זה נמשך ממקצת מקומות באונגאריין שהיו אנשים יראים ובקיאים במומחיות נפלאה אשר חכמת התורה ויראת הבורא זרחה מעל מצחם ממונים מטעם הבי"ד של הקהלה לפקח על סדר הניקור אם נעשית כהוגן והי' להם כתבי קבלה ממנקרים שבדור הישן וגם מגאוני הדור שהיו בקיאין במלאכתה, ולא הי' צורך כלל לרב הקהלה לקבל המעסה להתחכם במלאכת הניקור כי סמכו ידיהם על האנשים ההם.

אבל כעת בעוה"ר שירדנו פלאים ונשארנו דלים וריקים כל מלאכת הניקור נמסר לאנשים פשוטים בעלי המטבחים או שכירו אשר אימת הבעה"ב עליו (שלא יחמיר ח"ו) ואין פיקוח והשגחה כלל על המנקרים, במקום שהי' החוב לפי שפלות המצב לשנות ולשלש משגיחים ע"ג משגיחים בדבר הכה חמור של אכילת חלב, ונהפוך הוא שאין השגחה כלל כל הנאמנות ביד המנקר ברצותו מרחיב וברצותו

מקצר ואין פונה לצידו והמכשולות עצומות, אוי למה שהגענו.  
 סמיות היצר הוא עד אין שיעור וחקר, מאכלות האסורות הנמנה  
 בין ראשי האיסורים לחומר תוצאותיה עד כדי העברת הדת כמבואר  
 בשו"ת דברי חיים יור"ד סי' ז' נידש בעקביים מקטן ועד גדול, והגרמה  
 בנויקין כל הנ"ל וגם כאשר נולדה מבוכה בענין הניקור, המכריעין הן  
 המנקרין בעצמן, שומו שמים !!!

כאשר בא באזנינו השמועה כי המנקרים שנתפסו בקלות מענה  
 בפיהם שכך "מנהג אונגארין," הי' זה לצחוק מכאיב, (נוסף לזה נתפס  
 מנקר אחד שלא ידע כי החוב לנקר הבני מעיים — כנראה שלדעתו גם  
 חז"ל (בחולין — וביו"ד) היו יוצאי מדינת אונגארין).

ידוע שהרבה מנקרים יראים, והרבה גאונים וגדולים ומחברי  
 ספרים היו במדינת אונגארין, ולא הזכירו בספר שמדינתם נדירה בענין  
 הניקור משאר מקומות, ודי לן כמה שהעמיק והרחיב אחד מגדולי  
 אונגארין הגאון מוהר"ר פנחס זעליג שווארץ זצ"ל בספרו גבעת  
 פנחס בכל השייך למלאכת הניקור ולא זכר שם "ממנהג אונגארין" וזו  
 בלבד די לן כי פטופי דברים בעלמא ניהו וגם פה עיה"ק תובכ"א  
 דרין כעת יוצאי אונגארין מנקרים מומחים ואין יודעין להבחין בין מה  
 שלמדו במדינת אונגארין למה שמצאו פה בעיה"ק ירושלים, והם ת"ח  
 גדולים אשר ראוין לסמוך עליהם סמיכת כל הגוף. אין זה אלא עצת  
 ערומים לקיים "הרוצה לשקר ירחיק עדותו.

ומה מאוד גדלה התמיהה על השמועה ששמענו כי הרבנים סמכו  
 על פטופי הלזה והפליאה נתפתחה כשנתגלה שהרבנים סומכין על  
 המנקרים בעצמם, הגע בעצמך הכי לזאת יקרא השגחה כאשר מעוררין  
 הרב על פקפוק בניקור תחת לענות כך למדתי מרבתי וכך ראיתי בעיני  
 אצל מנקרים מומחים ומפורסמים יראי' ד' שיש להם כתב קבלה  
 מגדולים וגאונים, עונה לקוראיו לכו ונלכה לשאול את המנקר זאת  
 אומרת שאין השגחה על הניקור והוא דבד שאינו מתאים כלל למנהג  
 אונגארין" שהי' השגחה קפדנית ומדוייקת על הניקור בכל תוקף ועוז.  
 והם שתי הפכיים בנושא אחד המנקר נוהג (לדבריו) מנהג אונגארין,  
 והרב נוהג מנהג אמעריקע שא"צ להשיח ולפקח על הניקור.

ואלה מוסיף על הראשונים מה יעשו הני רבנן עם גולי ארצות אחרות שלא נקטו במנהג אונגאריי"ן ואוכלים לשוכע נפשם על סמך המלצת רב המכשיר יאכלו ענוים וישבעו — וכשר למהדרין מן המהדרין, הכי מתאים מליצה זו להבא מא"י, אסטרליע, לאנדאן, ושאר חלקי אייראפא, ועוד דבאתרא דידהו תופסין חלב זו לחלב דאורייתא שאיסורו בכרת, ויהי אך יצא יצא גבול ארצו ודרך רגליו על מפתן ארצה"ב כבר מותר לאכלו למהדרין מן המהדרין וגם לשכוע מטובה דבר שהוא נגד הלכה וכהיום ששערי מדינה ומדינה פתוחים לעוברים ושבים יש באי שאר ארצות לאמעריקע במשך השנה לאלפים, וניקור זו התיר להם ??? (עי' או"ח תס"ח, ובשבילי דוד בהקדמה לאו"ח, ופר"ח סי' תס"ח באורך). ע"כ לדעתינו ישתקע הדבר ולא יאמר עוד, (ולפחות יפרסמו ע"פ חוצות כי בשר הנמכר באיטליז שלהם ניקור שלה עפ"י מנהג אונגארי"ן ורק ליוצאי אונגארי"ן כשרה).

#### אין כל חדש

מדברי הפוסקים שאנו מעתיקים דבריהם כאן עולה שפירצת וקלות בניקור כבר הי' לעולמים. ובכל דור ודור מסר עצמו הס"מ להכשיל ב"י בחלב עוד מימות מהרש"ל וקודם לזה, ואשרי לאותן שזכו להנצל ממנו. וע"כ ראוי לכל בר נש לעשות בכל יכולתו להנצל מפח יוקשים, ובוודאי כל בר נש יבחר שלא להכלל בין הני הנרשמים בספרי קורא הדורות שנכשלו בשוגג באכילת איסור כרת וכ"ז שלא יתעוררו להמנע מאכילת בשר בהמה עד יצא כנוגה משפט צדק בניקור, כל ימיו יחי' בשגגת אכילת חלב, ולא שוגג לכד אלא גם קרוב למזיד אחר שאנו מציעין הנה כל האינפארמאציע מהמתרחש בימינו.

— א —

#### בימי הפמ"ג הי' הניקור מסור לכל

כ' הפמ"ג באו"ח (הנהגות הנשאל באו"ח סדר ב' אות א') ובעוה"ר לע"ע אין לומדין דיני ניקור ומסור לכל, וראוי לכל מורה אם באפשר לו ללמוד אשרי וטוב לו, עכ"ל.  
מוסר השכל: בימיו היו אוכלין גם חלק אחוריים ששם עיקר החלב ואעפ"כ הי' נפרץ ענין הניקור, כ"ש בימינו שהרבה מרגיעים רוחם דאוכלין רק חלק הפנים ודאי מצא הפורץ מקום.



— ב —

הגאון שר התורה והיראה מוהר"ר יונתן זצ"ל בעל כרתי ופלתי מעיד בימיו שרובם אינם בני תורה ואין לסמוך עליהם. בכרתי (סוף סי' ס"ה) כ' דבזה"ז יש להחמיר יותר שלא לסמוך על חזקת כשרות המנקר כיון דעכשיו בזה"ז רבו החומרות וכבד עליו הטורח ועל הרוכ אינם בני תורה, ואין לסמוך בניקור כ"א על בקי וירא ה' מרבים, וכ' עוד בזה"ל: מיום עמדי על דעתי שלמדתי ה' ניקור להיות בקי בהן ובשמותיהן לא סמכתי על מנקר כי אם מה שהייתי מנקר בעצמי ויגיע כפי אכלתי, עכ"ל.

מוסר השכל: אם גאון וקדוש כמו הר"ר יונתן זצ"ל שכל רגע שלו הי' מוקדש לשמים טרח בשתי ידיו לנקר הבשר ודאי דבר חמור הוא עד מאוד, וראיתי בס' דברי משה עה"ת רי' פ' קדושים (ד"ה ובזה נ"ל) שכ' דבמעשי הגאון מוהר"ר יונתן זצוק"ל יבין כל אחד דחז"ל בכרכות שגדול הנהנה מיגיע כפים יותר מיר"ש וטרחו השל"ה וצל"ח לפרש הכוונה, ולהנ"ל הכוונה, שגדול העוסק בשתי ידים ממי שהוא יר"ש — כשבא לו בניקל בלי טורח.

— ג —

החוב על הגדולים לעשות פעולה מפליאה להרגיש העם בחומר איסור חלב

דברי מו"ר הגאון המובהק רשכבה"ג מהרר"י אייבשיץ זצוק"ל הן תוכחת מוסר לכל יושבי על מדין שאין יוצאין ידי חובתן ע"י מניעת קול מחאה ומי לנו גדול בדורינו ממו"ר זצוק"ל שהי' פחדו ומוראו על כל העמים ואעפ"כ פינה עצמו מעבורת הקודש שלו לעסוק במלאכה בזוי' של ניקור חלב, וידענה כי לא עשה זאת בעבור חשקו לשבוע מבשר תאוה, חס ל' לזרע"י דאבא לחשוב מחשבת פיגול בזה, בשגם שהי"ל ברירה לאכול מחלקי הבהמה שא"צ ניקור כלל, אבל כידוע לכל באי ביתו שכל חייו הי' שלשלת גדולה של הרבצת תורה וטהרה לעדרי צאן קדשי ישראל כרועה נאמן שכל דאגתו עבור צאנו, וכן בזה היתה

כוונתו לעשות פעולה נפלאה להחדיר בעומק לבב כל בר ישראל חומר איסור חלב מידי ראותו שרב כמותו שאלפי ישראל מעריצים אותו ותלמידים למאות סוככים על שלחנו ושרי עם ועם משכימים לפתחו לשאול בעצתו, עם כל זאת מוצא לחיוב לבלות זמן לאומנות הבזוי בעיני העם ניקור חלב מהבשר, וממנו ישא כל יחיד ק"ו בנפשו אם בארזים נפלה שלהבת י-- ה ומרתת כ"כ מחשש איסור חלב (וידוע שהמנקר שתחת דגלו הי' ת"ח ויר"ש מרבים) מה יעשו פשוטי העם, וגם רבנים יושבי על מדין ממנו יראו להזדרז לדחות מנקרים הקלים וריקים ולהעמיד על בסיסן מנקרים ת"ח ויראי ד' (מפתחי הלב יו"ד סי' ס"ה לתלמידו הגה"צ מוהר"ר גדלי' זצ"ל).

— ד —

#### בעל נפש צריך להכיר המנקר אישיות

אין לבעל נפש לסמוך על שום מנקר אלא אם מכיר שהוא ירא אלקים ובקי במלאכת הניקור (יש"ש פ"ק דחולין סי' ב'). הרי דחובה על בעל נפש טרם יקרב לאכול בשר להכיר המנקר, וזהו אפילו בלא הוחזק ריעותא, כ"ש בהוחזק ריעותא דחובה על כל שיש בו רק זיק יראת ד' לחקור אחר המנקר טיבו ומעשהו.

— ה —

הגאונים משבחים מנהג הארצות שהמנקרים ת"ח ויראי ה' בפסקי מהר"י סאדזינא (נדפס בסוף תשובת הרא"ש ומובא בדרכ"ת סי' ס"ד) משבח מאוד מנהג ק"ק קראקע שהקצבים והמנקרים אינם הדיוטים שאין בידיהם רק מצות אנשים מלומדה, אלא כל הקצבים ומנקרי בשר הם רבנים חכמים יודעי ספר במלחמתה של תורה, וכן המנהג עוד בכל ארץ אשכנז ביה"ם, פולין, ורוסיה לבלתי למנות קצבים כי אם בעלי תורה ויראה, וגם מנקרי אחרים צריכין שיהיו יודעי ספר בקיאים ומומחים בדיני חלבים בהניקור, עיי"ש.

מדבריו יש ללמוד דבמדינות שמשם נפלטו חושבי ארצה"ב שנתגלגלו לשם מאותן הארצות שהזכירן המחבר דנן לשבח היו מקפידין שיהיו בין הקצבים ובין המנקרים רבנים וחכמים לוחמים

מלחמתה של תורה ולמה יגרע מצדיק עינו ולא יזכו כאן במלכות של חסד, אשר אין כסף נחשב למאומה למה שהיו מקפידין בארצות אייראפ"ע שהיו יושבין בלחץ זו הדחק.

ועוד מבואר בדברי המחבר דנן כי לניקור חלק הפנימי החמירו הרבה יותר מניקור חלק אחוריים דלחלק הפנימי הצריכו "רכבים חכמים" ולניקור אחוריים הוצרכו יודעי ספר ובקיאים. הדברים מרפסין איגרא !!!

— 1 —

הרבנים אין בקיאין בניקור, המנקרים אין יודעין בין ימינם לשמאלם — גם בחלק הפנימי — והמכשולות עצומים. בס' בית יצחק (על יו"ד סי' ס"ד) כ' תוכחות מוסר על הרבנים שמשכו ידיהם מן המנקרים בשר מליתן השגחה עליהם וסומכים על המנקרים שלמדו איש מפי איש ולפעמים גם רבו לא שנה וא"כ תלמידו מנין לידע. וגם בחלק הפנימי הכל משמשים בו נשים ועבדים וקטנים — ובפרט שוחטי זמנינו שלומדים דיני שחיטות ובדיקות מחדש ולקחו קבלה מהרב וענין ניקור לא ראו ולא ידעו כלום ועכ"ז לאחר שנתמנו לשו"ב עושים א"ע למנקרים והעולם סומכים עליהן ואין מי שישגיח עליהם, והכל הוא מפני שגם הרבנים בעלי הוראה אינם בקיאין בטוב ענין זה ע"כ צריך הרב ללמוד בעצמו מקודם בטוב סדר הניקור בחלק הפנים ואח"כ ישאל להשו"ב ולהורות להם הדרך ילכו בה שלא יכשול ח"ו ולא יצא מתחת ידו דבר שאינו מתוקן, ע"כ (מובא בס' גבעת פנחס על דיני ניקור — בהקדמה).

הנלמד מדכו ו: דגם בימיו נתרשלו הרבנים מלידע ה' ניקור וגרם מכשול רב דכל ריק וקל נעשה מנקר ואין מי שיפקח על מעשיו — השוחטים שלמדו רק דיני שחיטה נכנסים למלאכת ניקור בלי ידיעה בין ימין לשמאל ואין מוחה — וגם בחלק הפנימי יש כל הני מכשולות — מנקר שלמד מרבו המנקר אין ראי' שבקי דגם רבו אולי הי' מאותן שנעשו מנקרים מעצמם, ואפילו לא אולי רבו הי' כן — חובה על הרבנים ללמוד מלאכת הניקור ממי שברור בבירור גמור

שיודע ה' ניקור הדק היטב, וינסה המנקר ויפקח עליו בכל עת ובכל שעה.

ועי' לקמן אות ז' ח' דגם במדינות אונגארין שררה עם הארצות גדולה במקצוע הניקור, כמו שהעיד אחד מגדוליהם רב גדול, ומנקר מומחה.

— ז —

המכשולות מצויין בעיירות גדולות וקטנות אבל ביראתם את קונם מסכימים בסבר פנים לתקן.

הרבה שנים שאני עוסק בעניני ניקור והייתי בהרבה עיירות גדולות וקטנות וראיתי בעוה"ר שיש הרבה מכשולים גדולים ועוררתי עליהם וכולם נתנו לי טובת עין (גבעת פנחס על ה' ניקור להרה"ג מוהר"ר פנחס זעליג הכהן שווארץ זצ"ל מפקח על המנקרים בק"ק קליינווארדאן, בן הגה"צ בעל בית נפתלי זצ"ל, בנו של שר התורה בעל קול ארי' זצ"ל, המפורסם בחיבוריו היקרים).

נלמד מדבריו: שכבר היו בארץ הגר באותן הימים מכשולות עצומות וכל התולה עצמו שלמד ניקור שם תולה עצמו על בלימה דגם שם היו "בהרבה מקומות — הרבה מכשולים גדולים".

שנית — שלרוב יראתם את בוראם וכיודעם האחריות של מכשול הרבים באכילת איסור כרת דחו הבושה רע בשתי ידיים ודנו בנפשם מוטב שאבוש בעוה"ז שהוא דבר החולף ועובר וגם יתכפר לי על העבר כדחז"ל "כל העובר עבירה ומתבייש בו מוחלין לו על כל עונותיו" ממה שאבוש בעוה"ב במעמד כל הצדיקים וקדושי עליון שיהי' כבר מעוות לא יוכל לתקון. זו היתה דמות דיוקן של מנקרים ההם, ועל אף שהיו קלים שעסקו בהמלאכה מבלי לימוד הגון, מ"מ הי' פעמון יראת העונש פועם בקרבם, ושמחו כעל כל הון לאיש הצדק שהעמידן על האמת והיושר, וקיבלו דבריו בטוב עין ופנים מסבירות — ישראל קדושים הן —. מי יתן לנו תמורתם !!!

— ח —

גם במקומות שיש משגיח — כל שמקבל תשלומין  
מהקצבים — לא שוה כלום

אם שיש עיירות שעומדים משגיחים על הניקור אכן גם הם לא ידעו ולא יבינו מה להשגיח כי כל השגחתם על ענינים אחרים ולא על העיקר, ותשלומים מקבלין מהקצבים, וממילא אפילו רואה איזה ענין קלות אצלו מוכרח להיות עומד ושותק כי בוקי סרוקי תלוי בו, ע"כ מהיותר טוב שיתנו תשלומים מקופת הקהל ויאסרו על המשגיח לקבל אפי' מתנה קטנה מהקצבים וממילא הוא יעמוד עליהם בראשם וכל דבריו יהיו נשמעין (גבעת פנחס-שם).

נלמד משם: דגם במקומות שפקדו משגיחין לפקח על הניקור לא הועילו כלום בתקנתן חדא דכמו שהמנקר והרבנים לא ידעו בעניני ניקור גם גורל המשגיח כמותן ולא ידע כלום, והשנית דקיבל תשלומין מהקצב ושתק על כל קלות אשר ראה כי לכו בכיסא תליא ועיניו על הפסד פרנסתו שיגיע לו אם ימחה ביד המנקר הקל, ואין עצה רק שהמשגיח יקבל קצבה מהקהל, ולא יקבל אפילו מתנה קטנה מהקצבים, ועי"ז לא יחוש למחות כאשר בלבבו.

ועוד נלמד שגם הריב לא יקבל שום משכורת מהקצבים דאם יקבל לא יועיל המשגיח כלום בהשגחתו דאם ימחה המשגיח ולא ירצה בעה"ב לתקן ע"כ ילך לקבול להרב ואם הרב משוחד מה יועיל המשגיח, ואפילו ילך ויפרסם לקהל כל אחד יודע כי יותר יתקבלו דברי הרב מדברי המשגיח וישאר קולו כקול קורא ביער ויהי' נידון כשוטה ומבוהל, ולפעמים עוד בגירושין.

ודע דקבלת משכורת מהקהל ג"כ מישיך שייך בו תקלה לפעמים אם הקצב או קרובו הוא מראשי המדברים בשם הקהל, או שממלא כסיין של הקהלה מעות, דאז גם הם משוחדין ומה הועילו חכמים בתקנתן, ויר"ש ישים לב לכל זה.

— ט —

סדר הניקור איש מפי איש העיד גדול מאונגארנין שיש מכשול  
בעבור השכחה

כבר הביאו הראשונים זה בכה וזה בכה סדר הניקור, ובעיקר הוא  
כן נחלו לנו אבותינו איש מפי איש סדר הניקור ובעוה"ר עיני ראו שיש  
מכשולים גדולים כי נשכח הענין לגמרי, ע"כ (גבעת פנחס-שם).

— י —

התעוררות רבות בפרטי הניקור ומכשלותיה

בניית ישראל ראיתי שערורי' הדורות נתדלדלו נתמעטו הלבבות,  
יראי חטא ימאסו, האמה נעדרת ובעלי זרוע ירימו ראש, עסק  
הניקור — כוונתי גם ניקור צד פנים לבד, עיני ראו ולא זר מכשולות  
שונות זו משונה מזו ואמרתי עם לבכי שלא לחנם נסתבכ לפני כל זה  
אלא לעורר לבב יראי ד' בקריאה גדולה ומרעישה עורו ישנים  
משינתכם ונרדמים הקיצו מתרדמתכם, כי הגיע הזמן לעשות לד'  
ולתורתו, ועבור קיום דורות הבאים. ואם החרש תחרישון בעת הזאת מי  
יודע מה ילד יום, ומי עלה בשמים ושמע הנשמע מאחורי הפרגוד, על  
גודל המכשול הנעשה תחת השמש במכשולות העצומות של ניקור  
החלב.

וכל הנותן אל עומק לבבו מה הוא זה אכילת חלב אפילו בשגגה  
ודאי הי' לבו נקרע לאלפי קרעים והי' בוכה ומבכה אחרים עמו  
בצעקות גדולות הבוקעות רקיעים האיך יושבים בחיבוק ידיים בשעה  
שהצליח כ"כ מעשי שטן לעשות פרץ בקדושת עם ישראל הנבדלין  
מהעמים ע"י פרישתם באכילתם ושתייתם.

רואים אנו מספרי הפוסקים וגם מס' קורא הדורות כי מימות  
הגאון מאור הגולה מוהר"ר יונתן אייבשיץ זצ"ל לא זזה מכשול של  
ניקור חלב מכרם ישראל בכל דור ודור פעם זר-ה ופעם מעט, וא"כ  
דורינו השפל ודאי לא נתעלה מדורות שעברו, בו בפרק שעלה להצר  
הצורך לפרוץ פירצות בכל פינות הדת שלא עלה לו בימים הראשונים  
עאכו"כ דבמה שהצליח בימים קדמונים בעוה"ר ודאי לא הניח ידו גם  
בימינו, וכל המפלפל על זה הוא מחמת חוסר לב ומיעוט התכוננות

וכאומר על אור חשך ולחשך אור ועליהם הכתוב אומר הוי לשמים אור לחשך וחשך לאור. (לקח טוב להגה"צ מהר"מ וויינפעלד זצ"ל פ' שמיני).

### מה בין דורות הראשונים — להאחרונים

דא עקא כי בימים הראשונים היו שרידי בית ישראל אשר עליהם ד' קורא ששתלן הקב"ה בכל דור ודור להרעיש תבל ומלואה על המכשולות הסוכבים כרם ד' צב-אות ולא נחתו ולא שקטו, וסבכו מעיר לעיר מכרך לכרך וראו את המכשולות ועשו תיקונים והמרחם על בריותיו קיבל תשובתם והתעוררותם למען כבודו וכפר על חטאתם כי לכל העם בשגגה, אחר שראה כל העם מתחרטים על העבר ומתקנין העתיד.

אולם לא כדורות הראשונים האחרונים, הני גאונים וקדושים דורשי ד' ומצילי עם ישראל הלכו למנוחות ועזבו דור יתום לאנחות אין דורש ואין מבקש, עם כל זאת הבורא יתברך שמו החי לעד וקים לנצח לא עזב חסדו ואמיתו מאוננו וכמו שהצילנו משיני האריות שנתננו טרף לשיניהם ומחזיק בישראל עם קדושו ישראל קדושים לקיים הבטחתו, "אני ד' לא שניתי ואתם בני יעקב לא כליתם" אנו רואין בחוש שאב הרחמן הלזה לא עזב גם נפשותינו רוחינו ונשמתינו וכמו בכל הדורות עורר לבב הטהורים לפקח על מכשולי הדור ולעשות למען כבוד ד' וכבוד תורתו המחולל, כן עושה גם להלאה, וכן רואין בכל יום עסקנים בכל מקצועות של פירצי הזמן.

כמו שאר מכשולות סיבב הקב"ה שגם מכשול מקצוע זה יתגלה טפח ויקח חבל בין ראשי הפירצות, וקול דודי דופק בין הקונטרסים השונים שכבר נפוצו זה כמה שנים לעורר על המכשולות, אבל נשאר בלי אחיזה ובלי הרגש אמיתי להבין כי ההתעוררות הבא ע"י קריאת הבת קול היוצאת מהר חורב ואומרת "אוי להם לבריות מעלבונה של תורה" צריכין לגשם ע"י עשיה בכל מה ששייך לעשות, ואין לנו על מי להשען כ"א על אבינו שבשמים.

כי מעשה שטן הצליח שהצליחו הקצבים הבעלי בשר והמנקרים הנוגעים בדבר להטעות איזה רבנים (באמעריקא שכפי הידוע לכל

שהרבנים בעצמם אין יודעים בין ימינם לשמאלם בענין ניקור כלל וכלל, כמו שכבר העידו על עצמן) כאילו יש להם איזה דרך מקובל לזה, אמנם אין זה פוטר כל איש אשר פועם יראת ד' בלבו להכיר את האמת לאמיתו, וכפי שמבואר בכתב הרבנים שצרפנו לכאן.

— יא —

### העולם טועין

מדרך העולם כאשר נעשה התעוררות היחיד משתמט מכל הכרוז בחשבו כי זה שייך לגדולים וראשי העם וכ"ז שלא יעשו הם פטור אני, דבר זה יש לו הרבה פירכות:

א. אם ח"ו יתוודע לו כי רוח רעה וסערה באה לעירו ועלולה להשחית כל העיר האם ימתין גם אז להוראת אותן הגדולים או יקח חבילתו על כתיפו ויברח לדרכו להציל נפשו? .

ב. האם בדברים גשמיים ואפילו רוחניים שלו יעשה כהוראת אותן הגדולים אם ידע בתוכיות לבבו כי אותן הגדולים טעו בהוראתם, ודאי לא, והאיך יודע ברור שגם כאן לא טעו?, הכי בדבר חמור כמו חלב יסמכו על יסודות רעים וגרועים? .

ג. מבואר בהוריות פ"א דאם הורו סנהדרין (שבלשכת הגזית) דמותר לאכול חלב, וידע אחד שטעו ועשה כהוראתם חייב להביא קרבן, ש"מ דאפשר שיטעו ואפילו בחלב !!! :

ד. מבעל גבעת פנחס ראי' חזקה נגד הטענה דגם הוא לא נחשב לגדול הדור ואעפ"כ עשה אשר חפץ להציל עם ישראל ממכשול מדעת עצמו ונתקבלו דבריו בשמחה.

ה. מה יאמרו הטוענים למאחז"ל שאין חולקין כבוד לרב במקום חילול השם, ואין לך חילול השם גדול ממה שרבים עוברים בקביעות באיסור חלב? .

ו. צריך האוכל לידע עם נפשו אם אותן הגדולים שסומך על שתיתקם מוכן הוא ללות להם עשרת אלפים דולאר בלי שטר וראי' בסמיכה על גודל נאמנותם שודאי לא יכזבו ויעכבו ממונו, ואם על ממונו נוקף לבו בנאמנות האיך יבטח בדברים הנוגעים אל הנשמה? .



— יב —

## ביו כל האדם להציל

אין אנו אומרים כי ביכולת כל האדם ליכנס בויכוחים עם הרב בסוגיא של חלב לידע אם הוא בקי בהן ובשמותיהן וכ"ש שלא ישיג כלום אם יכנס פתאום לבית המטבחים לשים עין על מעשי המנקר כי לא יבין כלום, אבל יש ויש דברים שביכולת כל האדם לעשותן היינו הנזירות מבשר בהמה בכל וכל כמו שנוהגין כהיום קרוב לשלש מאות בתים חרדיים הנודעים לשם ולתפארת ודורשי ד' לא יחסרו כל טוב ברוחניות וגשמיות (עי' בסמוך אות י"ד עד כמה ניצול הנזיר מבשר בהמה - המו"ל) אדרבה מוסיפין מעלות מעלות בקודש הן מצד פרישות מצ"ט שערי ההיתר והן מצד התגשמות האדם ע"י בשר תאוה בימות החול (כמבואר בכתבי האריז"ל ע"ש ותראה כי הדברים מבהילים) וגם בדרכי הרפואה מרויח במאה אחוזים לפי עדות הרופאים (עי' בסמוך שם ותראה - המו"ל).

— יג —

## קישויים בבשר מנוקה מחלב

המעייין בספרי הפוסקים (אמר המו"ל-קצת מהם מועתק לעיל) יראה כי לפי תנאי החיים שאנו חיים בו כהיום קשה למאוד שיתקיים ניקור בהשגחה מעולה, אבל אעפ"כ אינו מן הנמנע ורק הרצון נצרך. לדברי הפוסקים יש צורך וגם מוכרח שיהי' המנקר ת"ח ירא ד' ובקי בהלכות ניקור מכתב וגם בשימוש מרב אשר ברור שקיבל מומחיותו ממנקר שהעידו עליו גדולים מפורסמים ואחר שלמד די צרכו צריך לקבל כתב מרבו שבקי במלאכת הניקור וראוי לעסוק בה, ואח"כ יקבל כתב קבלה מרב גדול הבקי בעניני ניקור והמסתעף.

צריכין משגיח על המנקר לבדוק אחר מעשיהו וחכמת המשגיח במקצוע ניקור צריך להיות לא פחות מהמנקר עצמו. אם המשגיח מקבל משכורתו מהקצב או שאר הנוגע בעסק מסחר הבשר אז השגחתו לתוהו יחשב שאימת הקצב עליו, וכמו"כ אם רב המכשיר מקבל משכורת מבעל הבית לכלום נחשב דאימת בעה"ב על רב המכשיר, ואין עצה רק שיקבלו משכורתם ממקורות אחרות

שאינן להם שייכות להבשר ואשר אין יד בעה"ב נוגע לשם שיוכל להפסיד ממון הרב או המשגיח.

וע"כ לא נשאר עצה אחרת רק להסתפק בבשר עוף ואז ילך לבטח דרכו, ובמנהגי מהר"ם שי"ק (נדפס בהקדמה לספרו על תרי"ג מצות) כ' שלא אכל בשר בהמה מעולם.

וארשום פליאה נשגבה שלא מצאתי לה פתרון, חולה שי"ב סכנה רח"ל מחיירא מאד מאד שלא יצטרך לאכול ביוה"כ ועושה כל תצדקי להנצל ממנה ע"י דרישה ברופאים אע"פ שהיתר גמור הוא לכו"ע, ואינו יותר מאיסור כרת ואפשר לאכול חצי שיעור, ושלא כדרך הנאתן וכיוצא, ולענין חלב שחמור יותר (כמבואר בתוס' חולין פ"א דאכילה התלוי בזמן קיל מאיסור עצמי לענין אין הקב"ה מביא תקלה) ושומעין טענות וערעורים אוכלין ושותין בטוב לב וסומך על תירוצים שונים ומשונים.

**ועוד** בענין הנ"ל בזוה"ק שם (דף מ"ב ע"א) ר' יצחק אמר כל מאן דאסתאב בהו כאלו פלח לעבודה זרה דאיהו תועבת ה' וכתיב לא תאכל כל תועבה, מאן דפלח לע"ז נפיק מסטרא דחיי, נפיק מרשותא קדישא ועייל ברשותא אחרא, אוף מאן דאסתאב בהני מיכלי נפיק מסטרא דחיי ונפיק מרשו קדישא ועייל ברשותא אחרא, ולא עוד אלא דאסתאב בהאי עלמא ובעלמא דאתי עכלה"ק.

יחיד האיש וילפת בראותו דברי קודש הזוה"ק, בגודל פנים הנגרים בנפש אדם האוכל מאכלות אסורות דאתדבק בסטרא אחרא ר"ל, ורוח הטומאה שורה עליו, ומראה עצמו כאילו אין לו חלק באלקי ישראל ח"ו, וצריך להשמר ולברוח אפי' מן הספק שלא יכשל ח"ו בוודאי.

**ודגה** כל בר ישראל שיש לו מוח בקדקדו, יחשוב איסורי המאכל כמאכלים הארסיים, או כמאכל שנתערב בו איזה דבר ארסי, כי הנה אם דבר זה יארע, היקל אדם על עצמו לאכול ממנו, אם ישאר לו בו איזה בית מיתוש, ואפי' חששא קטנה ודאי שלא יקל, ואם יקל לא יהי' נחשב אלא לשומה גמור, אך איסור המאכל כבר ביארנו שהוא ארס ממש ללב ונפש הישראלי, אם כן מי איפוא יהי' המקיל במקום חששא של איסור אם בעל שכל הוא, ועל דבר זה נאמר (משלי כ"ג ב') ושמת סכין בלועיך אם בעל גפש אתה, עכ"ל המסילת ישרים.

## — יד —

עכשיו באנו לסדר מה בין בשר בהמה לבשר עוף וממנו יראו כי הנמנע מבשר בהמה שומר מצרות נפשו ונפש ביתו וניצול מעשירות חששות רציניות. נעשה ע"י צוות שוחטים ומומחים:

בשר עוף	בשר בהמה
<p>סכינה קטן וקל בניקל להעמידה חד וחלק כדבעי.</p>	<p>(א) יש לה חליף גדול מאוד שקשה להעמידה חד וחלק, כשנפגם, ונסיון גדול לטרוח להחליקה ביש לה פגם קטן.</p>
<p>בדיקתה קל מאוד בלי קישויים-וכל נער יבדקם. ואין לה אורך רק קצת.</p>	<p>(ב) בדיקתה כהוגן קשה-לרוב חריפתה וגם צריכים לבדוק אורך גדול, והרבנים מפקחים מתייראין לדחוק הציפורן היטב על הסכין מחמת חריפתה.</p>
<p>אין בודקין אחר כל עוף-הסכין קצר-הבדיקה ניקל-ואינו מזיק הצפורן.</p>	<p>(ג) שוחטים העוסקים בשחיטת בהמה צפורנם מתקלקל בזמן קצר כיון שבודקין אחר כל בהמה ממש, סכין חד וארוך ושוחטים בהמות למאות בכל יום.</p>
<p>העוף צוארה נקי ואין שום קלקול.</p>	<p>(ד) צוארי הבהמות מלוכלכים - בפרט בימות החורף - בחול ועפר (ונשאר לכלוכית גם אחר הדחת הצואר במים) ופוגם הסכין מיד והשוחט צריך לנצל זמן שניתן לו לנוח בין שחיטה לשחיטה (שלא</p>

בשר עוף	בשר בהמה
	יהי' עיף) להעמיד סכינים, ולפ"ז עובדים כמ"פ ח' וט' שעות רצופים-חלק בהשחיטה-וחלק בהעמדת סכינין.
לא שייך אצל העוף כלל.	ה) בשחיטת בהמה מדקדקין לשחוט לצד מעלה כל מה שיכול שלא יפול הרבה בשר לחלק הראש, וגורמת הגרמות כידוע.
אצל העוף תופס הראש בידו ומרגיש אם נדה העוף ויש לחוש לשהייה או דרסה.	ו) בשחיטת הבהמה אין השוחט תופס בידו רק הסכיין לא הבהמה וקשה להרגיש לפעמים שהייה ודרסה, (ועי' שמ"ח ואחרונים).
אצל העוף זורקין העוף הקטן לקופסא המיוחדת לטריפות ונפרד כולו משאר העופות.	ז) אצל הבהמה כאשר נתנבל אצל השחיטה, או מצאו טריפה לאחר השחיטה נצרך זהירות יתירה שלא יתערבו החלקים הראש בין הראשים הכשרים, גוף הבהמה עם השאר ועוד, כי כל חלק ניתנת למקום אחר.
לא שייך אצל עוף.	ח) אין סכינים נפרדים-לחתיכת חלקים שמחובר שם חלב ולשאר צורכי חתך (ובחולין-הטבח צריך ג' סכינין).

בשר עוף	בשר בהמה
<p>י"א שאין שחיטתה מה"ת רק מדרבנן (עי' כנה"ג סי' כ"ט וב"ח ופמ"ג ר"י ה' שחיטה).</p>	<p>ט) שחיטת בהמה מה"ת לכר"ע.</p>
<p>בעוף השוחט תוקף אגודל ורואה היטב היטב שחיטת ב' הסימנים עד שא"א לפקפק עוד.</p>	<p>י) בדיקת הסימנים לאחר שחיטה אם נשחטו רוכן וצריכין להרגיש ביד וגם לראות בעינים אם נשחטו עכ"פ רוב ב' הסימנים וכבהמה מיד אחר השחיטה שוטף דם ממקום השחיטה בשטיפה מרובה עד שא"א לראות בעינים (ועכ"פ קשה מאוד) וגם הרגשה שביד נעשה בזמן ששטף גדול של דם שוטף על ידו והשוחט ממהר מאוד מטעם זה בבדיקה, (עי' שמ"ח סי' כ"ה, ועי' ט"ז שהביא בשם המהרי"ל, ועי' בתורת זבח, ובזבח שמואל, ועי' שו"ת כ"ס סי' י"ד עיי"ש.</p>
<p>כמובן שלא שייך אצל עוף.</p>	<p>יא) גוף הבהמה — הוא דבר הגדול וכבד מאד (לערך ח' מאות פונט-עד אלף, ויותר) ואצל הרבה מקומות (לפי מעטאד"ע של השחיטה) יכול הבהמה להכביד באמצע השחיטה חלק שלמעלה מן הסכין על הסכין וגורמת</p>

בשר עוף	בשר בהמה
	<p>שהייה ודרסה, (עי' שמ"ח סי' ר'), זבחי רצון, שו"ת הרד"ם חיו"ד סי' ב', דרכ"ת סי' כ"ד, המנחת הזבח סיים ועלול עי"ז לבוא לידי כמה חששות עיי"ש.</p>
לא שייך בעוף.	<p>(יב) בכמה מקומות הבהמות נשחטין תלויין ברגלים למעלה והראש למטה וגוי אחזו בראש בעת השחיטה, ונקרא "שחיטה תלוי" ויש הרבה פוסקין האוסרין זה (עי' פקודת אלעזר וש"א ושו"ת אגרות משה).</p>
לא שייך בעוף.	<p>(יג) לאחר השחיטה עד שמגיע הבהמה למקום בדיקת הריאה נזרק ממקום למקום ע"י הגוים והרבה פוסקים חוששין לניתוק סירכות, (עי' שו"ת מהרש"ם, שבט הלוי, וש"א).</p>
לא שייך בעוף.	<p>(יד) גוף הבהמה נחלק ונחתך לחתיכות הרבה ואם אצל בדיקת הריאה רואין שבהמה זו טריפה מצוי שבחיפוש אחר חלקי בהמה זו הנטרף טועין ולוקחין אחרת</p>

בשר עוף	בשר בהמה
	והנטרף נשאר במקומו בחזקת כשר.
אין מחויבין לבדוק ריאה של עוף, וגם אם בודקין ברגע אחד יבחינ הכל.	טו) פראבלעמען מרוכין עם בדיקת הריאה, בדיקת פנים, ובדיקת חוץ-כמו החיפזון והבהלה-ידיעת המלאכה על בורי' - טירדת הגוים הצועקים נא! נא! מהר! מהר! שנתעכבים במלאכתן. ע"י הבדיקה-זכרון הסירכות בעל פה, ועוד.
לא שייך אצל עוף שכל עוף חי מחירו 25 סענט ועוד פחות מזה.	טז) אצל הבהמות נסיון גדול להטריף הרבה (במקום צורך) כיון שא"א לשחוט במציאות כמות גדולה בשעה אחד (פי' ב' מאות בשעה וכ"ש יותר) וגם הריעותות מצוי בהו כמו סירכות בריאה, שחיטה שאינה מהוגנת (מחמת לכולך הצואר-וגם קושי השחיטה הגורמת לכך) יתדות בבית הכוסות, ובעה"ב צועק מרה כאשר מטריפין הרבה.
	יז) לדעת הדע"ת בשם כח"י הב"י בשם ב' מאות גדולים שנשחיטת כל בהמה יהיו עומדים ב' שוחטים

בשר עוף	בשר בהמה
בעוף הוא רק הידור לכתחילה ולא לעיכובא	ושניהם בודקין הסכין- ושנים בודקין הריאה ואינו עפ"י רוב (ודבר זה גם להחת"ס, מהר"ם שי"ק, ד"ח, הפלאה, ועוד).
ולא בעוף	יח) לדעת הגרש"ק (בתקנותיו) אסור לבעל השור להמצא בכתי מטבחים ששוחטין ובודקין שם.
לא כן בעוף.	יט) ההשגחה אינה מעולה כ"כ כי כמעט כל הרבנים אין להם הבנה במה שרואין, ולהיות משגיח טוב צריך ללמוד בפועל מלאכת הבדיקה כמי שרוצה להיות בודק (שוחט ובודק זקן שעוסק במלאכה זו כשלושים שנה).
לא שייך כמובן	כ) השגחת הרב אצל שחיטה כאילו אינו דגם בזה א"א לו להיות מבין גמור רק בלומד ה' שחיטה ועסק בה בפועל ידיו ממש ובאותו הסיסטע"ם שעוסקים היום (גם זה מפי הנ"ל) (ועיין לק' בקו' שמירה טובה באריכות בזה ותבין).



בשר עוף	בשר בהמה
לא כן בעופות	כא) ההמסס ובית הכוסות צריכין בדיקה דמועט המצוי למצוא יתידות תקועות בהן.
לא שייך בעופות	כב) ניקור החלב הנזנח ונפרץ מאד בעווה"ר בפרט בארה"ב, (והוא כרת דאורייתא).
לא שייך בעופות  בעופות שמצוי גם בית השחיטה סמוך ונראה למושב בני ישראל מצוי יותר מבקרים והולכים, מאותן הנותנין השגחה על חנות.	כג) אצל שחיטת הבהמות יש איזה רבנים מיוחדים ההולכין מזמן לזמן לראות (לפי הבנתם) אבל החנות (בוטשע"ר) שיש עליה השגחה מרב פלוני אין הכוונה שראה רב פלוני השחיטה ובדיקה דרוב מהם לא דרכו על מפתן בית המטבכיים, ואפילו דרכו הי' רק חד פעם -דיש טלטול הדרך גדול שהמקום רחוק, וגם אין מבינים הרבה, והסומכין עליהם כמפקחים על השחיטה טועה מאד שהשגחתם רק על מליחה והדחה הנעשה בחנות.

בשר עוף	בשר בהמה
לא כן בעופות	<p>(כד) בזמן הזה אין רוב בהמות כשרות ובטל חזקת ימי קדם שרוב בהמות כשרות (בנ"י חודש אדר דף צ"ט ע"ב, שו"ת התעוררות תשובה ח"א סי' ק"ז).</p>
<p>בעופות יכול לקנות עוף שלם שעליה חותם הנחתך לאחר השחיטה.</p>	<p>(כה) ענין חותם על הבהמה אינם באופן נעלה כי בבית המטבחים נחתם על חתיכה גדולה (של כמו 200 פונ"ט) חותם שהוא כשר, וכאשר בא לחנות נחתך לחתיכות קטנות למכירה וליכא חתימה עליהן וכאשר נכנסין לחנות ליקח בשר צריכין להאמין לבעל החנות (הנוגע במסחרו).</p>
בעופות אפשר למצוא.	<p>(כו) קשה מאוד למצוא כשר לכר"ע (פלא יועץ אות טו"ף).</p>
<p>רוחות קדושות נושבות בעוף (בעל הקנה בטעמי המצות מועתק בקסת סופר סי' ב' סק"ד).</p>	<p>(כז) נקרא בשר תאוה ומגשם אוכליה בימות החול (כתבי האריז"ל).</p>

כח) האוכל בשר בהמה, אוכל גם דברים הנעשה ממנה כמו וואַרשט״ן, סאַלאַמי -פּאַסטראַמי, וידוע לכל מי שדרך קצת על שדי הכשרות כי כל דבר המעורב ואין רואים תערובתה בעין חמור יותר כי אפשר לערב שם דברים המותרים רק מטעם שעת הדחק, ואילו הי' יודע הי' מתנזר ממנו, ולפעמים גם מתמאס.

ודברים הנ"ל נעשין (כפי שהעידו העוסקים וכן מרגישין בטעמו) משומן הבהמה ושם חשש החלב גרע הרבה יותר כיון שנעלם מן העין (כמובן) ונותנין בו כל מיני פסולת של בשר ושומן וגם דברים חריפים לצבוע אדום שיהי' נראה כרטוב (פרי"ש בלע"ז) ועי' בשו"ת מנחת יצחק תשובה לענין ווארשטע"ן שמאדימין אותו בזבוכים קטנים שחורים הגדלים באפריקא שמייבשין אותן וכותשין אותן והפודע"ר נותנין לתוך הקדירה בעת הבישול, והרופאים הנאמנין צועקין שמזיק מאוד לאיצטומכא וכרס, ועוד .

— טו —

### לחתימת הענין

### ניצול מעבירה בשוגג

מי שלא יאכל בשר בהמה כל ימות השבוע ינצל מעבירה אפילו בשוגג (ש"ע האריז"ל).

— טז —

### לצאת לכל הדיעות-וכן מנהג אנשי מעשה

קשה מאוד למצוא בשר בהמה הכשרה לכו"ע, וע"כ יש לי הנאה גדולה מחסידים ואנשי מעשה שמדקדקין שלא לאכול בשר בהמה (פלא יועץ או' טרף).

הרוצה לצאת מכל החששות ידקדק שלא לאכול רק בשר עוף ולא בהמה, כי המכשולות מצוי בהן מאד (שלחן הטהור להגה"ק מהרר"א ראטה זצ"ל בעמ"ח שומר אמונים, טהרת הקודש, ועוד).

— יז —

### במאכלים יחמירו כדעת פוסק אחד

במאכלים ידקדקו להחמיר כפוסק אחד אפילו כל שאר הפוסקים סוברין להקל (סי' האריז"ל לר' שבתי מובא בישועות חכמה עמ' ס"ד וכעיי"ז בצוואת השל"ה לבניו).

— יח —

הרופאים מזהירין ממנו

הרופאין מעידין כי בשר בהמה שבזה"ז שאינו טבעי (כי נזרקין בזריקות שונות לנפוח הבהמה בזמן קצר אחר שנולד שיהי' גדול פי כמה ממנו) עלולה להביא חולאים ופגעים רעים על האדם, ובתוכם חולי הידוע רח"ל, וד' ישמור עמו מכל רע.

— יט —

פרישות ממנו סימן אבילות על חורבן הבית

בזה"ז שמוחינו ולבנו אטומים מלהרגיש בצער גלות השכינה ולהצטער בעומק לב על חורבן הקודש והמקדש, מה נעשה למאחז"ל כל שאינו מחאבל על חורבנה אינו זוכה לראות בכנינה ואף שמתענין בתעניות שתקנו חז"ל זהו ג"כ נעשית כמצות אנשים מלומדה, ולהתענות כל השנה תש כוחנו, ומדחז"ל "כל מי שלא נבנה ביהמ"ק בימיו כאילו נחרב בימיו נ' ג"כ שחוב עצום מבלי להסיח דעת מגלות השכינה וצערה על בנים שגלוי מעל שלחן אביהם, וכ"ג מדברי חז"ל ברכות ר"י פ"א שהשכינה מיללת ע"ז ג"פ בכל יום, וכן מזהו"ק וכתבי האריז"ל שאריכו מאד בה... לכל בר ישראל לקום בחצות הלילה ולהשתתף בצער גלות השכינה ואיפסק בשו"ע סי' א', ועי' גם בסי' תק"ס הרבה דברים לעשות שלא להסיח מצער חורבן הבית. ומצאתי תקנה מעט, ומרובה הוא לפי ערך הדור (כמבואר בשער הקדושה לרח"ו דהכל נחשב לפי הדור) להתנזר עכ"פ מבשר בהמה שמראה לצער (וכמו דקיי"ל בענין בין המצרים) וגם מיין כל ימות השבוע ויכוון להדיא לכוונה זו ויעלה לריח ניחוח לפני ד' (סודי הדברים פ' תרומה עה"כ ועשו לי מקדש ד"ה ולגודל).

★ ★ ★

**בראשית חכמה** שער הקדושה (פרק ט"ו) כתב וז"ל: כי המאכלים הטמאים שהזהירה לנו התורה מהם, שורה עליהם רוח חיצוני וממא, ולכן האוכל אותם מטמא נפשו, ומראה על עצמו שאין לו חלק בקדושה ולא באלקי ישראל, כי הדבר הטמא נעשה חלק בעצם האדם, והנפש מתלבשת שם, נמצא שהוא מטמא גופו, ומטמא נפש המתלבשת בו, וזה שכתב בזהו"ק נפשי' וגרמי', ולכן ראוי להחמיר האדם על עצמו במאכלו, שלא יהי' בו צד איסור כלל עכת"ד ז"ל.

**בספה"ק** תולדות יעקב יוסף (פ' נשא ד"ה העולה) כותב בשם חכם אחד כי עתה התחכם היצה"ר שלא יצטרך לילך לפתות וללכוד ברשתו כל יחיד ויחיד, רק יחיד אחד אשר רבים נכשלים בו, והוא שמעמיד שוחט בעיר מסטרא דילי' המאכיל טריפות לרבים וכולם נלכדו ברשתו. ע"כ.

(\* וראה משי"כ בשו"ת דברי חיים סי' ו' וז"ל, ועיני דאו כמה יראי השם לומדי תורה שהיו אצל צדיקים ולאחר שנתחנכו באומנות הונו נהפכו לאיש אחר אשר אם לא ראיתי בעיני לא האמנתי וכו', עיי"ש.)

## החפץ חיים מעורר על מכשול ניקור

א

**כתיב** בתורה כל חלב שור וכשב ועז לא תאכלו כי כל אוכל חלב ונכרתה, וכל שאר בהמות טהורות נכללין תחת סוג ג' מינים אלו, והאוכל חלב נבילה וטריפה חייב משום חלב ומשום נבילה וטריפה דאיסור נבילה חל על איסור חלב ע"י כולל, שכולל האיסור נבילה גם את הבשר, ולכן חל האיסור זה גם על החלב. והנה לכאור פה פרטי דינים אלו א"א, כי מלבד החלב גופא שחייב עליו כרת, והם החלב שעל הקרב ושעל הכסלים ושעל הכליות, וככלל זה חלב שעל המסס ובית הכסות שהוא בכלל חלב שעל הקרב, וכן קרום שעל המחול במקום עביו, עוד יש כמה חלבים שהם אסורים מן התורה, והוא חלב

## ה מ נ ק ר

מעשה בבעל טורי זהב, עליו הברכה והשלום

**הרב** הגאון ר' דוד בן שמואל הלוי, בעל טורי זהב, הי' רב ואב בית דין בקהלה הקדושה אוסטרהא, ושמו יצא לתהלה בכל הארץ. כשמן תורק שמו, וכולם יאמרו ה' עמו, בכל מקום הלכה כמותו, ואין מורה הוראה בישראל, שלא יהגה בתורתו יומם וליל. דבריו דברי אלקים חיים, כאלו נתנו מן השמים, מלאים חכמה, בינה ודעת, ונעימים לכל אוזן שומעת.

**בימים** ההם, בהיות כסאו נכון לפני ה', אמר לעוזב את בית מדרשו, ולהיות גולה שנה שלמה, כמנהג גדולי ישראל משנים קדמוניות. ומפני שהי' מפורסם בעולם, טורי זהב" מספרים כבודו, התחפש כעני המחזר על הפתחים. לבש בגדים קרועים ובלויים, שם ילקוט של קבצנים על שכמו, גטל מקל

שעל הקיבה ושעל הדקין (מקום שמתחילין לצאת מן הקבה עד לערך אמה, שם צריך לגרור חלבו שעליו, וי"א שהוא המעי שיוצא מן הרעי שהוא סוף המעיים שם צריך גרירה כערך אמה ויש להחמיר בשניהם), וכן יש עוד כמה קרומים וחומים שהם אסורים משום חלב, וכן יש כמה קרומים וחומים שאסורים משום דם, וכן בענין איסור גיד הנשה יש כמה פרטי דינים שא"א לבארם פה, והם הלכות רחכות ביו"ד סי' ס"ד וס"ה, וכמעט א"א לידע להכיר כל הפרטים על בוריים, אם לא מי שהוא בקי ורגיל במלאכת הניקור, וע"כ נהגו בכל ישראל שאין כאו"א מנקר בפני עצמו, אלא אין הבשר יוצא מיד המכח עד שינקרנו אדם בקי ורגיל בזה ומזומן לכך, ומאד\* מאד הזהירו חכמים את המנקר שיהי' זהיר במלאכתו כדי שלא יכשיל את ישראל באיסור חלב ודם וגיד הנשה, והחמירו עליו ואמרו דמי שדרכו לנקר בשר ונמצא אחריו

בידו, ויצא את העיר במסתרים. הלך מעיר לעיר, מכפר לכפר, ולא לן בשום מקום יותר מלילה אחד. ביום השני וביום החמישי ישב בתענית, ובשאר ימות השבוע לא אכל רק לחם יבש, ולא טעם טעם תבשיל רק משבת לשבת, לכבודו של יום.

כך נדד ששה חדשים, ענה בדרך כחו, והגיע לעיר לבוב עיף ויגע, שבור ורצוף, ואי אפשר הי' לו להמשיך את דרכו הלאה. אמר לישוב שם ימים מספר; ינוח ויחליף כת, ואחר כך ימשיך את דרכו הלאה. אך לשוא חכה; עברו ימים, חלפו שבועות, וכחו אין אתו. כאשר נסה להעמיס את צרורו על שכמו, חש עיפות גדולה; הידים רפות והרגלים כושלות. ראה שאין הדבר בידו, אמר בלבו: "כבר אמרו: הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים (ברכות ל"ג ע"ב), אם כן, אפשר שעכבוני כאן מן השמים, אבל קבלתי עלי עול גלות, ומוצא שפתי אשמור; אשאר בלבוב, ואקיים פה את ענויי הגלות עם כל יסורי". ישג בעיר על התורה ועל העבודה, ואיש לא ידע מי הוא; העיר גדולה, ובתי כנסיות ובתי מדרשות בה רבים, ומדי פעם בפעם שנה את מקומו. הלך מחיל אל חיל, מבית מדרש לבית מדרש, ובכל מקום הי' בעיני האנשים כאורה חדש שבא לעיר.

**כאשר** ישב בעיר שבועות אחדים, לא רצה להתפרנס מן הצדקה; אמר לגלגל עצמו בצער ולא יצטרך לבריות. התחיל לחפש לו איזו עבודה, גם אם שכרה מועט, ויוכל להתפרנס בדוחק. חפש ולא מצא. פעם אחת נכנס לבית הכנסת הגדול שבתוך העיר, וראה שם מודעה, שיש בקהלה מקום פנוי

חוט או קרום מזהירין אותו שלא יולול באיסורין, ואם נמצא אחריו חלב אם הוא כשעורה מעבירין אותו, ואם נמצא אחריו כזית ואפיו' בהרכה מקומות מכין אותו מכת מרדות ומעבירין אותו, וחזרתו לכשרותו ותשובתו הכל לפי ראות עיני הדיין, אם עבר בשוגג או במזיד (יו"ד סי' ס"ד).

לקצב מנקר, וכל הראוי וקודם יזכה. חשב בלבו: "מלאכה זו שאינה נקי' וקלה, גם אינה מכובדת, שכן אמרו על בעלי אומנות אלה: הכשר שבטבחים שותפו של עמלק (קדושין פרק ד', דף פ"ב). הבריות מלעזין עליהם, שספק טרפות מגיע לידם, והם חסים על ממונם, ומאכילים אותו לישראל, ומכין שכן, בודאי אין קופצין על עבודה זו, אנסה ואלך שמא אוכה בה". הלך ובא שמה, בחנו אותו להלכה ולמעשה, ונמצא ראוי להיות קצב מנקר.

**עבר** בבית המטבחים ובמקולין, על פי הרוב עסק בניקור הבשר, כי יצא לו שם כמנקר מומחה. בקי הי' בחוטין הדקים, וידע גם מקום הגידין הקטנים, הנסתרים מעין כל, שרק עין של מומחה ויד אמונה תוציא אותו, יחד עם החתיכות הקטנות של חלב ממחבואם מבלי לחבל בבשר. לפרקים עסק גם במלאכת הקצבות עמד על יד הסדן וסכין או קופיץ הקצבים בידו, וחתך הבשר להבאים לקנות. וכדי שלא יהא בטל מדברי תורה בשעת עבודתו, הי' לו בשר כל בהמה שחוטטה שהגיע לידו בזמן הניקור והמכירה ענין לענות בו. עמד על משתיתה של הבהמה, למד לדעת כל אבר ואבר, והרבה שאלות שנתקשה בהן, בלמדו הלכות שחיטה וטרפות, נתחווירו לו בשעה שעמד ופרק את הבהמה אברים אברים. אין דומה למוד בספר לראי' בעינים ובדיקה בידים; רק עכשיו הוא יודע את פרקי הבהמה, כאשר יצאו מידי היוצר, ולומדם הלכה למעשה. ויש שהוא פוסק מעבודתו, מהרהר באיזו סוגיא חמורה ב"אלו טרפות", בדברי הרמב"ם או בשאר הראשונים, שהם שגורים בפיו, מתעמק בהם ויורד לתוך כוונתם, ומסיח דעתו לגמרי מן הלקוחות העומדין במקולין לקבל את הבשר. וכמה פעמים הי' ללעג ולקלס, וחרפוהו וגדפוהו כאחד הריקים. והוא שמע ולא ענה, הי' מן הנעלבים ואינם עולבין, קבל עליו את הדין, דין יסורי הגולה. והיו בעיניו כיסורי אהבה, הבאים מתוך אהבת התורה, שאינו רוצה ואינו יכול להבטל ממנה אף רגע.

**ואם** שסבל מן הלקוחות, הנה הי' הסבל ההוא כקליפת השום לגבי הצער, שגרמו לו חבריו המנקוים. הוא שהי' בקי בדיני הניקור לכל פרטי פרטיהו, וידע את שיעור ארכן של הגידין, ממקום שהן מתחילין להיות צומחין

## ב

וכדי להראות לכל את חומר הענין הזה נעתיק את דברי הגאון הקדמון בעל אור זרוע בהלכות גיד הנשה סי' תמ"ח (ומקצת דבריו הובאו בהגהת אשר"י ובכ"י ובדרכי משה ויו"ד סי' ס"ד בסופו) וז"ל שם: הלכך הלכה למעשה כשעורה במקום אחד מעברינן לי' ולא מלקינן לי', נמצא אחריו כזית אפי' בב' וג' מקומות מלקינן לי' וכ"ש דמעברינן לי', עד שיקבל עליו דין שמים ויתקן עותתו ע"פ תלמידי חכמים שבעירו. ונראה שיש להכריז בכהכ"נ שני וחמישי ושני פלוני הטבח העבירוהו\* מאומנתו מפני שנמצא אחריו חלב כשעורה, ויהי' חודש ימים שלא יתעסק באומנתו, ולאחר חודש ימים יבוא אצל ת"ח שבעירו או בעיר הסמוך לעירו, ויאמר כך וכך עשיתי וחטאתי ותוהא אני על הראשונות, ויתנו לו הדין לפי ראות עיניהם, ואח"כ יכריזו

עד שמתפשטין בבשר, בבהמה גסה ובבהמה דקה, וכל האסור והמותר בהן, בא על פי הרוב בריב עם המנקרין הותיקין. יש שהוא אוסר מה שהם מתירין ולהיפך, וטענות ומענות ביניהם תמיד, ואין לדבר סוף. והי' מעשה בבית המטבחים, שחטו בהמה גסה והטריפוה, וכששמע את השאלה אמר שטעו והכשיר אותה. התחילו להתוכח ולא יכלו להכריע, והלכו והביאו את השאלה לפני הרב הגאון ר' מאיר ז"ק, שהי' אז מרא דאתרא. שמע את דעותיהם, אמר שהבהמה טריפה. אולם בעל טורי זהב עמד על דעתו, והביא חבילות ראיות מן הש"ס והראשונים שהדין אתו ואין להטריף את הבהמה. ובשעת הויכות, כשהתורה היתה מרותחת לו, נזרקו מפיו מילין, שראה הרב הגאון בהן עלבון לעצמו, ובא לידי כעס. ואז גמר אומר, לתת אותו בצינוק הנקרא "קיהנע", אשר בבית הכנסת הגדול, כמנהג המקום, להעמיד כל חוטא ופושע, ושלשלאות של ברזל על ידיו, לאות לבני מרי, למען ישמעו וייראו.

**קבל** בעל טורי זהב עליו את הדין, עמד בצינוק, ידיו קשורות בשלשלת ברזל, ופיו לא פסק מתורה. אין הוא יכול לקבל את דעת הרב הגאון; כאשר יצא מכאן יביא לו עוד ראיות נוספות שהדין עמו, והבהמה כשרה. ובעמדו על מקומו, ראה נער אחד עובר, ובידו חבילה עטופה בנייר, שאל את הנער: "מה בידך?" ענה ואמר: "תרנגולת שחוטת בתוך הנייר, ושאלת חכם שאלתי". חזר ושאל: "ומה היא השאלה?" אמר הנער: "איני יודע השאלה, מצות האם קיימתי; היא שלחה אותי אל הרב לשאול שאלה, הראיתי את



בביהכ"נ פלוני הטבח שהעברנו אותו מפני שנמצא אחריו חלב כשעורה כבר תהא ונתחרט לפני תלמידי חכמים על המעשה הרע שבא לידו, וקיבל עליו כמו שצונו עליו תלמידי חכמים, ומכאן והלאה החזירוהו לאומנותו והרי הוא נאמן לסמוך עליו כבראשונה, וקודם שישמעו הכרזה זו בביהכ"נ אין לסמוך עליו ואסור לקנות ממנו בשר.

**אבל** אם הי' מוכר טריפות בחזקת כשרות או שהי' מוכר חלבים בחזקת שומן יש לו דין אחר, כי בכאן הקלנו עליו מפני שעשה שלא בידיעתו, אלא שפשע שלא דקדק היטב, אבל התם שבמויד מחמירין עליו טפי, כההיא דפרק עד כמה בבכורות (כ"ט ע"ב) דההוא טבחה דהוה חשוד לזכוני תרבא דאטמא בחילוף של כנתא וכו' וקנסי' רבא עד שיעשה דין המפורש בפרק זה בורר, דההוא טבחה דנפקא טריפתא מתותי ידיה, ומסיק שם רבא דתקנתיה כדרב אידי בר אבין דאמר החשוד כטריפות אין לו תקנה עד שילך למקום שאין מכירין אותו ויחזור אבדה מתחת ידו בדבר חשוב, או שיוציא טרפה מת"י

התרנגולת לרב, והוא הטריף אותה". בקש את הנער להראות לו את העוף, נאות לו, והניח אותו לפניו. ומכיון שידיו היו כבולות, ואי אפשר הי' לו לפתוח את התרנגולת, אמר לו לפתחה כראוי, למען יוכל לראתה ולבדקה כהלכה. עשה הנער כאשר הורהו, ובדק את העוף היטב. משמש באצבעותיו פה ושם, ואחר כך אמר: "לך והגד לריב, שיעיין ביורה דעה, הלכות טרפות, סימן פלוני בטורי זהב סעיף קטן אלמוני". חזר הנער לבית דין, נגש אל הרב ואמר, כך וכך אמר לי האיש העומד בצינוק. נטל הרב את העוף מיד הנער, הניחו על השלחן לפניו, וראה שנעלם ממנו טורי זהב מפורש. ומכיון שהי' איש אמת, הודה שטעה, ולבו הזכה אותו, על אשר נהג בחומרא יתרה כלפי תלמיד חכם גדול, והטילו לבית הצינוק כחוטא ופושע. ומיד שלח את השמש להתיר את האסיר, ואמר לו להביאו אלינו. עשה השמש כפקודת הרב, הלך והתיר את האיש ממאסרו, וכשרצה לילך לביתו, אמר לו, שעליו לבוא בראשונה לפני הרב הגאון. הלך ובא לפני הרב, וכאשר דרכו רגליו על סף החדר, הראה לו הרב פנים שוחקות, ואמר לו לישב. ישבו שניהם וגלגלו בשיחה, כשני תלמידי חכמים המנצחים זה את זה בהלכה, בלי שום קנטורין, וראה הרב שהוא צנא מלא ספרא, רוח אלקים בו, וכל דבריו דברי אמת. ולבסוף בקש

בדבר חשוב ומשלו, וכן הלכה וכבר הי' מעשה וכו'. הלכך המוכר טריפות בחזקת כשרות וחלב בחזקת שומן צריך לקבל דין מפי ת"ח,

ממנו סליחה ומחילה על העלבון הרב שהעליבו, ושאלו מדוע הסתיר את עצמו, ולא הודיע במקום שאין מכירין אותו, שתלמיד חכם הוא, כדי שלא להכשיל בני אדם. שהרי רוב בני אדם רואים לפניהם קצב מנקר, ודנים אותו כרוב בעלי אומנות שלו, שהכשרים שבהם יודעים את אומנותם, ואינם גדולי תורה. השיב ואמר: "כלום חובה היא זאת? והלא אמרו: כל המשתמש בכתרה של תורה נעקר מן העולם, ורק לפי דעת רבא "שרי לי' לאינש לאודיע נפשי' באתרא דלא ידעי לי' דכתיב ועבדך ירא את ה' מנעוריו" (נדרים ס"ב ע"א). וכך היא דעתו של הרמ"א ב"ורה דעה הלכות תלמוד תורה סימן רמ"ו סעיף כ"א: "ומותר לצורבא מרבנן, לאודוע נפשי' באתרא דלא ידעי לי', אם צריך לכך, ואני לא ראיתי צורך בכך".

**אחר** הדברים האלה, אסף הרב הגאון את פרנסי העיר ואמר להם: "רבותי! דעו לכם כי האיש הזה הוא רם ונשא, בעל נכסים הראוי לישב על הכסא, טורי זהב בידו ושמן זית זך בכדו. על כן עצתי אמונה, שתושיבוהו בראש במקומי, נאה לו להיות רב בעיר ואם בישראל, איש חי רב פעלים מקבציאל". עמדו טובי העיר בחיל ורעדה, לשמע דברי מורם ורבים הגאון הזקן; פחד גדול נפל עליהם, והדבר לא הי' בפיהם. גם בעל טורי זהב עמד נבהל ומשתומם, בשמעו את הדברים היוצאים מפי ראש גולת אריאל, המופלג בחכמה וחסידות כדניאל, הרואה חובה לעצמו, להיות מצוה להושיבו במקומו, בעודנו בחיים חיותו. עמד בפיק ברכים, פתח פיו ואמר ברעד שפתים: "מורי ורבי! עפר אני תחת כפות רגלי אדוני, גדול מרבן שמו ועניו הוא כהלל, כסאו מרום מראשון, ומה אני ומי אני שאשב עליו בחייו?" אך הזקן עמד על דעתו ואמר: "זקן אני, נס לחי ועיני כהות, ומחמת תשישותי אין בכחי לנהל את עדת ה' על מי מנוחות. והנה הקרה ה' לפניכם איש מלא רוח ה', שיצא ויבא לפניכם; יעלה איפוא ויבוא ויגיע למקום המוכן לו". ראו אנשי הקהלה, שדברי רבם נאמרו בלב שלם, בלי שום פניות, השאירו אותו על כסא הרבנות, ואת בעל טורי זהב מינו לראש בית דין, וכאשר נפטר הרב הגאון ר' מאיר ז"ק והלך לעולמו, הושיבו את בעל טורי זהב בראש, והי' לאב בית דין וראש ישיבה דק"ק לבוב המעטירה.

ואע"פ שיעשה הדין לא סמכינן עליה לאכשורי עד שיעשה כדרכ אידי כדפרישית, והרי שהי' מוכר טרפות בחוקת כשרות או וכו', או שהי' מוכר חלבים בחוקת שומן ומת קודם שעשה תשובה אסור להתעסק בקבורתו, ולא עוד אלא אפי' כלבים אוכלים את בשרו ולוקקין את דמו אסור להבריח הכלבים מעליו, כההיא דמסכת תרומות בירושלמי בפרק האשה מעשה במבכ ציפורי וכו' (מוכא לעיל) הא למדת שאפי' כלבים אוכלים את בשרו אין להבריחם מעליו. וכש"כ שלא להתעסק בקבורתו, וה"מ שלא עשה תשובה אבל עשה תשובה אין לך דבר שעומד לפני בעל תשובה, כדאמר בירושלמי ספ"ק דפאה הרי שהי' אדם רשע גמור כל ימיו ובסוף עשה תשובה אעפ"כ הקב"ה מקבלו וכו' עיי"ש, עכ"ל האו"ז הנ"ל.

## ג

**ומכ"ל** זה נוכל ללמוד חומר העון מי שמכשיל לישראל באלו האיסורים ובעוה"ר יש בארצות רחוקות קצבים בורים שאינם יודעים כלל חומר העון של איסור חלב וגיד הנשה, וסוברים שהוא רק מנהג טוב של ישראל, וחמור אצלם איסור נבלה וטרפה מאיסור חלב, וכמו שראיתי במכתב עתי אחד, שכתב שנתקבצו הרבה קצבים לעורר אודות מכירת החלב לבני ישראל שאסר עליהם הרב דשם, ואמרו שהיא גזירה שאין יכולין לעמוד בה, ואם יחמירו בזה יהיו מוכרחים לסגור לגמרי בתי מטבחיים של בשר כשר ויוכרחו בנ"י לאכול בשר נבלה וטרפה, אוי ואבוי לבורים וריקים כאלו, שלדעתם המקולקלה חמיר עליהם איסור נבלה וטרפה מאיסור חלב, וסוברים שהיא רק גזירה שגזר רבם עליהם, והלא מפורש בתורה שעל חלב יש כרת ועל בשר נבלה וטרפה אינו בכרת רק בלאו והי' חייב ע"ז מלקות ארבעים, אוי ואבוי לאחב"י הנדחים במקומות אלו ומתגאלים בבשר פיגול של קצבים בורים וריקים כאלו, וע"כ הירא לדבר ד' לא יאכל בשר במקומות כאלו עד שידע בכירור שניקרו אותם היטב מחלב ודם כדון, ואם הוא בשר אחוריים אם ניקר אותם המנקר כדון מגיד הנשה (מס' נדחי ישראל מהחפץ חיים זללה"ה).

אל תשקצו את נפשתיכם וגו' ולא תטמאו בהם ונטמאתם בהם (ויקרא י"א מג), ובחז"ל (יומא ל"ט ע"א) ונטמאתם חסר כתיב, אל תקרי ונטמאתם אלא ונטממם, דהיינו מי שאוכל שקצים ורמשים, נבלות וטרפות מתטממם לבו ונפשו של אדם עד שאינו מרגיש ומתבונן כלל אח"כ.

הדבר דומה לסוחר שהי' לו חנות של בושם, שנכנס פעם אחת לבורסקי, ולא יכול להתמהמה שם אף רגע, כי סרחון העורות עלה באפו, ויען שלא הורגל בזה מעולם ברח על נפשו, במשך הזמן נודמן לו שירד מעסקיו עסק הבושם, והוכרח להחליף מסחרו ונעשה בעצמו בעל בורסקי והנה אם כי מתחלה הי' לו מסחר זה למפח נפש, כי לא הי' יכול לסבול ריח העורות, אבל כאשר התרגל במסחרו עמד וישב כל היום והלילה בחנותו ולא הרגיש בריח הסרחון, ונדמה הי' לו כי בורסקי הוא מבטן ומלידה.

כן הוא הענין עם מי שאוכל נבלות וטרפות ומתרגל בזה, עד שלבו מתטממם ואינו מרגיש כלל בסרחון הנכילה, ולכן צותה התורה ולא תטמאו בהם ונטמאתם בהם, היינו שלא יטמא נפשו בנבלות וטרפות אפי' פעם א', כי מכיון שיתרגל בהן כבר קשה יהי' לו לפרוש מהן, כמו הבורסקי בסרחון העורות (חפץ חיים).

### דיני שחיטות ובדיקות ומכירת בשר כשר

א

(ט"ד סי' סד וטח"מ ט"ו לד ומטה יוסף ח"א סי' ח) וכל שוחט או קצב שמעישו מוכיחים שהוא מכשיל בני אדם ומאכיל אותם טרפות, שהוא ידע שטרפה יצתה מתחת ידו ולא גילה ומכר לישראל, או שהם קנו ממנו מעצמם מפני שהיו סבורים שזה כשר, לפי שיש לו חזקת כשרות, ואח"כ נודע שהיתה טרפה, כגון שעקר הסירכא מן הריאה ואח"כ נודע שהיתה שם סירכא, או שזייף בשאר ענין של טרפות, מעבירים אותו ומחרימים אותו בשווקים וברחובות, ואינו יכול להתנצל ולומר שעשה כן בשוגג, לפי שזה נימוק שתמיד יכול להשתמש אחרי שעושה מה שזומם. לכן מיד כשרואים שיצתה טרפה

מתחת ידו, צריכים גדולי המקום להעבירו באותו יום עצמו, שרואים שאין בו יראת שמים ולא איכפת לו אם הוא מאכיל טרפות לישראל. וכן סתם אדם שמוכר דבר איסור, כפי שאנו רואים בעונות אנשים שמהלכים עם שלחנות ומוכרים כבד וריאה ומוח וכיו"ב מן האכרים הקטנים של הבהמה או כבד של עוף, ובין שיהיה בשוגג ובין במזיד,

## וריון מקדימין למצוה

מעשה בתלמידו של בעל הב"ח זכרונו לברכה

**לבעל הב"ח** היה תלמיד אחד. עשיר ובעל צדקה, שהגאון היה מלמדו הלכות צדקה יום יום. כי חשש האיש פן לא יקלע אל המטרה בצדקותיו אשר יעשה. גם מעשה הצדקה תורה היא שצריכה למוד, היה אומר תמיד, שלא נכלם ולא נכשל במעשיו. הן בכמות והן באיכות. וכל מעשי הצדקה של העשיר, הנגלים והנסתרים, היו כולם על פי עצת הרב הגאון בעל הב"ח, ע"ה.

**פעם** אחת בא אל הרב הגאון מווג אחד וספר לו כדברים האלה לאמר: „הנה זה עשרות בשנים אני חוכר את בית היין מאדוני הכפר, ועתה בא יהודי להשיג את גבולי. יום יום הוא דופק על פתחי הפריץ, משדלהו בדברים ומבטיח לו הוספה גדולה, ובלבד שיחכיר לו את בית היין. מורי ורבי! הנה האיש הלז יורד לחזי בני ביתי, רחם נא עלי והצילני מן הצרה הזאת“. ויאמר אליו הרב: „לך אל הגביר, פלוני בן פלוני, ותבקש ממנו גמילות חסד בגופו, שילך אל הפריץ וידבר עליו טובות באזניו, באשר אדוני המקום ישאו פנים אליו“. ויצא המווג מאת פני הרב, ויבוא אל הגביר, וידבר אליו את כל הדברים אשר דבר באזני הרב; גם הפיל לפניו את תחינתו שימליץ עליו בפני הפריץ כעצת הרב. העשיר שמע את כל דברי היהודי, והבטיח לו לדבר עם אדוני המקום בדבר בית היין. אך המווג לא הסתפק בהבטחת הגביר, והפציר בו מאד, שילך מיד וימהר לדבר עם הפריץ, שלא יקדמו העריץ במזימותיו. אז התנצל העשיר ואמר לו: „עליך לחכות עוד ימים מספר, עד אשר אסדר את עניני מסחרי ליריד הגדול אשר בליפציג, כי זמנו עובר, ואם לא אסדר את הכל בימים הקרובים אפסיד את רוב הוני“. כאשר שמע המווג את דברי העשיר התחיל לבכות ואמר: „אם כן הדבר, אנה אני בא? הלא העריץ אשר בא להשיג את גבולי חרוץ הוא, ויבוא בתחבולותיו אל הפריץ ויקפח את פרנסתו“. אז התחיל העשיר לפייסו בדברים ולחזקו בדברי אמונה ובטחון ויאמר אליו: „הלא יהודי אתה, ועליך להאמין בדברי חכמינו ז"ל שאמרו: מזונותיו של אדם קצובין לו מראש השנה לראש השנה, ואין אדם נוגע במה שמוכן לחברו אפילו כמלוא נימא. ואם מאמין אתה

מ"מ הם קונים אותם מידי גוים ומוכרים לישראל. וכפרט במקומות שבת המטכחים הוא של גוים שכל הכשר מוכרים הגוים, בין הכשר ובין המרפה, יש להקפיד שהשומר שמעמידים שם יהיה ירא שמים ומשביעים אותו שלא יזוז מן החנות עד שיגמור למכור כל הכשר הכשר שיש לו; ולא ישתה. לא יין ולא יו"ש כדי שיהיה מפוכח, וכשיבא יהודי ידע בבירור שהגוי לא מוכר לו בשר מרפה. וצריכים להסכיר לו לפני שממנים אותו לשומר שעליו מוטלת האחריות לכל העיר, ולכן יהיו עיניו פקוחות, שאין זה דבר של מה בכך. וכל בעל נפש כשרואה שהשומר הוא „מאן דהוא" מן השוק, אל יקנה בשר על ידו, שאם יש בחנות אחת בשר כשרה ומרפה אי אפשר לסמוך על דברי השומר

בדברי חכמינו, הרי תדע שלא יועילו לו לעריץ התחבולות הכי חרוצות, על כן לא תירא בפני בעל דינך הקשה. ואני, בבואי מן היריד, לא אסור אל ביתי עד אשר אבוא אל הפריץ, וברצון העליון וחסדו הגדול אהיה שליח לטובתך. אחר הדברים האלה קיים בו העשיר את הכתוב: תנו שכר לאובד ויין למרי נפש, וישתו שניהם לחיים ולהצלחה, וישלחהו לביתו לשלום.

**י"צא** המוזג מבית העשיר ויבוא אל אשתו, ויספר לה את כל הדברים אשר דבר עם העשיר, ולבו מלא תקוה לימים יבואו. אך אשתו לא מצאה נחומים בדברי הגביר, אשר דבר על לב בעלה, ותבך ותדבר אליו דברים בוטים כמדקרות חרב. לבה היה מלא יאוש ופחד, והיא ראתה בעיני רוחה את מסיג גבולם, כשהוא הולך אל הפריץ ומנשל אותם מעל פרנסתם. בעלה ישב ולא יכול להשיב לה דבר; וכשהתחיל לפייסה, לדבר על לבה ולחזקה בדברי אמונה ובטחון, פרצה בבכיה וביללה והאשימה אותו שהוא, רק הוא, אשם בכל האסון אשר יקרה. לו היה בא אל העשיר איש אחר, לא היה מסתפק במשלים ובדברי כבושין לבד; לא היה נפטר ממנו עד אשר ילך אל הפריץ ויסדר את הכל בכי טוב. ככה עברו על המוזג ימי ריב ורוגז, ובביתו אין שלום ושלווה. אך סוף-סוף חלפו ימי היריד אשר בלייפציג, והעשיר קיים את דבריו: עוד לא דרכו רגליו על מפתן ביתו, סר אל בית הפריץ ודבר אתו ע"ד המוזג וחכירתו, ודבריו מצאו מסלות בלבבו. כאשר יצא העשיר מבית הפריץ שלח לקרוא את המוזג, וחדש את החוזה לעשר שנים.

**ל"מים** נפטר העשיר והלך לעולמו; בני העיר קראקא הספידוהו כהלכה והביאוהו למנוחת עולמים, כאשר נאה לגביר בעמו. פעם אחת בא בחלום לילה אל רבו בעל הב"ח ואמר לו: „באתי אליך מורי ורבי לספר לך איך קבלו את פני בפמליא של מעלה אחרי מותי. בבואי שמה בפעם הראשונה,

שהוא קל ביהדות. ומעשה זה כשליח שהיה במקום אחד והיה מנהג שם שאם היה אחד מהם עושה משתה או שהיה מארח בביתו היו באים ה"רשומים" לאכול עמו סעודת שבת וכל אחד היה מביא מכיתו חמין ויין ופירות והיו אוכלים יחד כדי לשמחו. והיו מעמידים על השלחן כל הדברים יחד, שכל אחד יאכל מה שלבו חפץ. ובאותו שבת עושים

מצאתי כמה נשמות מרחפות ומחכות ליום הדין, וביניהן שתי נשמות, שהכרתי אותן בהיותי עוד בעולם התחתון. הנשמות הללו היו נשמות שני קצבים, שהאכילו נבלות וטרפות לקהל ה', אשר בקראקא, ימים רבים. אחד מהם בא אלי, מורי ורבי, עוד בימי חיינו והתודה על עוננו, ובקש ממך תקון ודרך תשובה. "כן", אמר הרב, "אמת נכון הדבר, אחד מהם חזר בתשובה שלמה, והשני לא התחרט ומת מות רשע". "אך פתאם שמעתי קול מכריז" — המשיך העשיר את ספורו — "והקול נשמע בכל העולמות לאמר: פלוני בן פלוני יבוא לפני ב"ד של מעלה! והנה נכנס איש, וכלבים עזי נפש אצים רצים לפניו ומאחוריו במהומה של נביחה והם טוענים, שהאיש הזה הסיג את גבולם, וגזל מהם את הנבלות והטרפות, שהן מנת חלקם מימות עולם, ומכר אותן לבני אדם. ופתאם השלך הם, ונת קול יוצאת ומכריזה בחרדה: "טפה סרוחה! איך לא פחדת מפני יום הדין? איך העזת פניך להאכיל את בני נבלות וטרפות?" אך הקצב היה נבון ולא ענה מאומה, ותוך כדי דבור אחזו בו והשליכוהו לתוך עמקי שאול, והוא נאבד מתוך הקהל ואיננו.

**אח"כ** הכריזו עוד הפעם: "פלוני בן פלוני יבוא לפני בית-דין של מעלה! נכנסו חברו בפחד ורעדה ועמד לפני בית הדין, והנה נשמע קול שואל בכעס ורוגז: "טפה סרוחה! איך לא פחדת מלהאכיל נבלות וטרפות לבני?" עוד לא גמרו את השאלה, והנה נשמע קול דממה דקה; בא מלאך מליץ אחד ובידו פסק-דין מבית דינו של הב"ח, ועדים מעידים שקיים זה מה שכתוב בזה, מיד פרשו את המגלה ויקראו בה כדברים האלה: "פלוני בן פלוני שהאכיל נבלות וטרפות לעם ה' חטא בכפלים, למקום ולבריות, במה שנוגע לבריות, הרי גזל את הרבים, כי לקח מחיר של בשר כשר בעד בשר טרפה, ואין לו תקנה אחרת רק להקדיש את כל נכסיו לצרכי הרבים; ומה שנוגע למקום, עליו להסתפק בלחם צר ובמים לחץ ושכר ורפא לו". והעדים מעידים שמאותו היום ואילך הקדיש הקצב את כל נכסיו לצרכי הרבים, והוא נשאר בעירום ובחוסר כל, ובלה את ימיו בצומות ובתחנונים לפני אלקים. אחר הדברים האלה, לקחו את האיש, והובילוהו להיכל בעלי התשובה, ומיד נקראתי אני לבוא אל המלך, כאשר שמעתי את שמי יוצא מפורש מפי הכרוז, התחילו ארכובתי דא לדא נקשן, אולם חסדי ה' היו עלי ויצאתי זכאי בדיני,

כולם חמין של רגלי בהמה. והשליח נתפלא על כך, ושאל מה הטעם. ובהיותם עמי הארץ אמרו לו, מאחר שאין שוחט במקום זה, זה מאכלם כדי שלא יאכלו מאכלי טרפה ששוחטים הגוים. משמע שעד אז היו אנשים שלא היו יודעים שאוכלים טרפה, שאפילו תינוקות אינם טועים בזה. לכן צריך אדם להיזהר הרבה בזה לדעת אצל מי הוא סועד.

ותיכף באו מלאכי שלום והולכוני בקול רינה ושירה להיכלי אשר בגן עדן. שערי גן עדן נפתחו לפני באורה ושמחה, וריח ניתוח עלה באפי שאין לשער אותו; טעם כזה לא טעמתי כל ימי היותי על הארץ, ויהי כאשר דרכו כפות רגלי על סף שערי גן העדן, והנה ראיתי מלאך אחד פוסע פסיעות קטנות לקראתי, גונח ומתאנח והוא נגש אלי ונצב לשטן לי בדרך. ואשאלהו לאמר: „מי אתה? ומה עשיתי לך שאתה בא לסגור את דרכי בפני?” ויען ויאמר: „אני הוא המלאך, שנברא מגמילות חסד, שעשית את המוזג בשעה שהלכת אל הפריץ לדבר עליו טובות”. כאשר שמעתי את הדברים האלה יוצאים מפי המלאך נבהלתי מאד ואמרתי: „וכי אפשר הדבר שמלאך של גמילות חסדים יתצב לשטן לי בדרכי? הלא אנכי מהרתי אל הפריץ תיכף בכואי מן היריד, והצלתי משפחה שלמה מישׂראל”. אולם המלאך ענה ואמר: „אמת ודבר שעשית טובה ליהודי ההוא, אך אינך יודע כמה דמעות נשפכו על ירך טרם בוא הישועה, וכמה מריבות וקטטות היו בין האיש והאשה עד אשר גסעת אל הפריץ. ודע לך שכל המעשים האלה בספר נכתבים, והם דורשים מאת ה"בית דין" צדק ומשפט, לדון אותך כפי החוק". או אמרתי לו: הלא לא עשיתי זאת מרוע לב, אלא כדי להציל את כספי, ולולא נסעתי ליריד הזה הייתי מפסיד את רוב הוני". אך טענותי לא הועילו, ועוד הפעם החזירוני לבית־דין של מעלה. ואחרי דין ודברים הוציא בית־הדין פסק חדש, שעלי לשבת בשערי גן עדן ולא להכנס פנימה, כמספר הימים אשר המתין המוזג, עד שובי מן היריד אשר בליפציג. עוד לא כלו לקרוא את הפסק, ושני מלאכים קלים אחזו בי, והביאוני לשערי גן עדן, כמה ימים ישבתי שם לא אדע, אך לי היה דומה כאלו יושב אני ימים ושנים, וגדול היה צערי בימים ההם שאין לתארו במלים, כלות הנפש ממש היתה לי בכל רגע ורגע אל מקום מנוחתה, שראיתיו מרחוק ואליו לא באתי . . .”

**ביום** השני ספר הרב הגאון את החלום בפני קהל ועדה ואמר: „שמעו וראו! עד כמה צריכים בני אדם להיות נוהרים בכל מצוה, שלא להחמיץ אותה. ועל אחת כמה וכמה במצוות שבין אדם לחברו, כגון צדקה וגמילות חסדים שחיי בני אדם תלוין בהן, צריכים להיות תמיד מן הזורזין המקדימין למצוה”.

(תשואות חן, ירושלים תרפ"ה)



וכשנמצא אדם שעושה כן מעבירים אותו ומכריזים ששום איש לא יקנה ממנו, כדי שיכירוהו הבריות ויזהרו מלהיכנס למכשול. ואין לו שום תקנה לחזור לאומנותו אא"כ ילך לעיר אחרת במקום שאין מכירים אותו. ואם יארע שיהודי אחד יאבד הפץ יקר שערכו גדול, והוא ימצאהו ויחזירו לבעליו, יהיה בזה סימן שחזר בלב ונפש בלתי ערמה ותחבולה. (טי"ד סי' טד וטח"מ סי' לד ומטה יוסף ח"א סי' ח) אבל לפני שיש ההוכחה הזו אין לו שום תקנה. ואין צריך לומר שלא יוכל להיות עוד שוחט או קצב, אלא אפילו אם ירצה לפתוח חנות למכור אגוזים או פירות יבשים, אסור יהיה לקנות ממנו; שאם האכיל טרפות לישראל נקרא שיצא מן הכלל. ואפילו אם ישב בתעניות הרבה ועשה סיגופים, אין מועילים לו, שהרי יתכן שעשה כן להטעות הבריות שיניחו לו לחזור לאומנותו. ואם רואים שאי אפשר לו שילך לעיר אחרת, יכול לתקן ע"י תשובה בעירו, בתנאי שיקבל על עצמו שום סיגוף לעולם, כגון שיתענה כל ב' וה', או שיקבל על עצמו שלא לאכול בשר או שלא ישתה יין וכיו"ב מן הסיגופים בתנאי שיהיה לכל ימי חייו, וזה מועיל אפילו אם הוא בעירו.

(ילקוט מעם לועז)

**לר"ג** עבודתי נוכחתי להבין מאמר רבותינו ז"ל במשנה סוף קידושין: הכשר שבטבחים שותפו של עמלק, ובפי' רש"י: ספק טריפות בא לידו וחס על ממונו ומאכילן. אספר לך מעשה שהי' באחת המושבות שבסביבת חיפה. לפני עשרים שנה הי' שם קצב תימני ירא אלקים מאוד, אשר הי' מנקר בעצמו את הבשר ומוכרו בטליוו. כידוע לכל בעל מקצוע בניקור, יש בניקור עבודת פירוק החתיכות, ורק אח"כ מתחלת עצם עבודת הניקור, ואילו הוא לא ידע בכלל שיש חוץ מפרוק החתיכות איזו עבודה שהיא. והי' רק מפרק החתיכות ולא יותר, בחשבו לתומו שהפירוק הוא הנקור, וכך מכר כל השנים, עד שנפגש פעם בחיפה עם מנקר מומחה. הקצב הזה התפאר לפני המנקר מחיפה כי הוא מהיר במלאכתו ועושה את עבודת ניקור הירך ברבע שעה. המנקר מחיפה שידע מנסינו כי ניקור הירך נמשך ארבע או חמש שעות, התפלא על המופת הזה, והחליט לראות במו עיניו את הפלא הגדול הזה. ירד אתו למושב לראות בעבודתו, וראה כי פירוק החתיכות נקרא אצלו ניקור. המנקר העמיד את התימני על טעותו הנורא שהכשיל כל השנים רבים מישראל במאכלות אסורות. התימני שהי' יא"מ, בא אז לרבנים וביקש תיקון על עונו.

(מספר גבול ראשונים פ' ג')

## לגלות את האמת בחוצות וברחובות

מספה"ק ויואל משה בהקדמה

בירמ"י פרק ה' בפסוק שוטטו בחוצות ירושלים וראו נא ודעו. ובקשו ברחובותי אם תמצאו איש, אם יש עושה משפט מבקש אמונה ואסלח לה. תמהו כל המפרשים, הלוא מצינו שהיו גם אז הרבה צדיקים וקדושים, ואיך אמר שלא נמצא איש. ופירש שם הרד"ק בשם אביו ז"ל כי ירמ"י אמר בחוצות ירושלים ואמר ברחובותי, כי החסידים שהיו בירושלים היו מתחבאים בביתיהם ולא היו יכולים להתראות ברחובות ובחוצות מפני הרשעים. וכן פירש השל"ה הק' שלכן אמר בחוצות וברחובות, שאילו לא היו יריאים מן העם לגלות את האמת בחוצות וברחובות היו מגינים עליהם. וכתב הראב"ע בפרשת וירא עה"כ ויאמר ד' אם אמצא בסדום חמישים צדיקים בתוך העיר ונשאתי לכל המקום בעבורם וז"ל: וטעם בתוך העיר, שהם יריאים את ד' בפרהסיא, וכן שוטטו בחוצות ירושלים עכ"ל. ומבואר מזה שגם הוא פי' הכתוב שוטטו בחוצות ירושלים שהכוונה היא שיהיו בפרהסיא נודע בחוצות וברחובות. ופי' בזה גם הכוונה בתפילתו של אאע"ה שאמר בתוך העיר דהיינו יראי ד' בפרהסיא שאינם יריאים מאנשי העיר, ולדבריו למה לא התחיל אאע"ה להתפלל אם ימצאו צדיקים כאלו שיריאים להגיד האמת בתוך העיר, שגם צדיקים כאלה יהיה בכוחם להגן על העיר. וצ"ל שזה ידע בוודאי שצדיקים כאלו אינם יכולים להגן על העיר, וע"פ אין להתפלל על זה וזה ברור שבסדום היה זה וודאי נסיון גדול ונורא לגלות דעת יראת ד' בפרהסיא בתוך העיר, כי הרי ירדו לחייו של ההולך בדרך האמת, כנודע מהמעשה שהי' בריבה אחת שנתנה פת לעני, וכן במה שמבואר בכתוב שהקיפו ביתו של לוט על שקיים מצוות הכנסת אורחים והכניס את המלאכים לתוך ביתו, וא"כ הי' להם חזקה ברורה ועצומה שאינם מקבלים תוכחה על כל זה לא ביקש אלא על צדיקים שאינם יריאים מאנשי העיר.

## ובמסכת שבת דף נ"ה ע"ב

וז"ל "כל מי שאפשר למחות כאנשי ביתו ולא מיחה נתפס על אנשי ביתו, כאנשי עירו נתפס על אנשי עירו, בכל העולם כולו נתפס על כל העולם כולו וכו'. אמרה מדת הדין לפני הקב"ה: רבש"ע מה נשתנו אלו מאלו? אמר לה: הללו צדיקים גמורים; אמרה לפניו: רבש"ע היה בידם למחות ולא מיחו. אמר לה: גלוי וידוע לפני שאם מיחו בהם לא קבלו מהם. אמרה לפניו: רבש"ע אם לפניך גלוי — להם מי גלוי? והיינו דכתיב וכו' וממקדשי תחלה וכו'. תני רב יוסף אל תקרא ממקדשי אלא ממקודשי, אלו בני אדם שקיימו את התורה מאל"ף ועד תי"ו.

(שבת נ"ה)

הדרכה  
לניקור חלק  
הפנים

**רב גדול בישראל מאכיל טריפות**

אם הרב אינו משגיח על השו"ב כראוי וסומך עצמו על חזקתו  
הרי הרב בכלל מאכיל טריפות לישראל חס ושלום ונתפס בעינו (ושע"ת  
לרבינו יונה זצ"ל).

**ע"י בשר פיגול יצאו מהדת**

אין עבירה כמאכ"א שמטמטס לב הישראלי ובעוה"ר ע"י יצאו  
מן הדת כמה קהלות בארץ לועז ע"י השו"ב הקלים שאכלו ונתפטמו  
בטריפות וגברו עליהם דעות זרות עד שפקרו ונאבדו מתוך קהל הקודש  
(ד"ח ח"א סי' ז', דכ"ח סי' א' ס"ק פ"ג).  
**מערכת הס"מ שלא לפתות כל יחיד, רק מעמיד שוחטים בכ"מ**

**מסיטרא דילי ועי"ז הכל ברשותו**

עתה התחכם היצה"ר שלא יצטרך לילך ולפתות וללכוד ברשתו  
כל יחיד ויחיד, רק יחיד אשר רבים נכשלים בו, והוא שמעמיד שוחט  
בעיר מסיטרא דילי המאכיל טריפות לרבים וכולם נלכדו ברשתו (תולדות  
יעקב יוסף נשא ד"ה העולה).

**מלך זקן וכסיל יושב על כסא של ג' רגלים, חזנים, שוחטים,  
סופרים**

המלך זקן וכסיל (הוא היצה"ר) יושב על כסא של ג' רגלים,  
רגל א' החזנים המוליכין מחוץ למחנה תפלות כלל ישראל, רגל ב'  
שוחטים המאכילים נו"ט לבני ישראל, רגל ג' סופרים הכותבין תפילין  
ומזוזות פסולים, ותו לא צריך לבלום (שו"ת חת"ס או"ח סי' ר"ה).

**שוחט כשר אליהו בעיר, שוחט רע מה"מ בעיר**

לה) אם השוחט יר"ש כדכעי אז אליהו הנביא בעיר, ואם אינו כהוגן  
אז מלאך המות בעיר (אמרי צדיקים, דברי גאונים עמוד ה', ובס' שמחה  
כבשר בפתיחה פי' בזה דבר נפלא מה שאחז"ל כלבים שוחקין אליהו  
בעיר כלבים בוכין מה"מ בעיר, דהיינו כשהשוחט יר"ש או הכשרות  
לאכילה והטריפות להכלבים שזה מנת חלקם כמש"נ "לכלב תשליכון  
אותו", וע"כ שוחקין, וא"כ הר"ז סימן שאליהו בעיר כיון שאכילת הבשר  
כהוגן, אבל שוחט שלא כהוגן מאכיל נו"ט לישראל ח"ו אז גוזל חלק  
הכלבים וע"כ בוכין, ואז מה"מ בעיר).



## הקדמה

# התגלות האמת בענין ניקור החלב לכל יושבי אמעריקע

יתברך הבורא וישבתח היוצר כל העולמים, שבעזרתו ית"ש, הננו נגשים להו"ל (במהדורא שניי – ומורחבת) את קונטרס הנוכחי, המיועד להציל אחינו בני ישראל די בכל אתר ואתר, ובעיקר אחביי הדרים בארצות הברית וויליאמסבורג בארא פארק מאנסי ועוד, מהמכשול הגדול אשר נכשלים בו בלי יודעים והוא איסור אכילת חלב, אשר חומר איסורו הלא הוא מפורש בתורתינו הקדושה, וכל בר בי רב דחד יומא, בעת שמתחיל ללמוד חומש קורא בפחד ובאימה את המקרא המפורש בפי' צו "דבר אל בני ישראל לאמר כל חלב שור וכשב ועז לא תאכלו וגו' כי כל אוכל חלב מן הבהמה אשר יקריב ממנה אשה לה' ונכרתה הנפש האכלת מעמיה" **ידוע** הוא הקרא ומפורש הוא לכל ילד קטן ופעוט, אכן סתום הוא למעשה לרוב הגדולים מאחביי במקומות שונות, ובפרט בארצה"ב גם במקומות החרדיות ביותר החל מבע"ב הפשוטים עד לתי"ח וגדולים וטובים, אשר בעו"ה הולכים יראים ושלמים בתמימות ובעוורון עיניים לקנות בשר אשר עליו חותם גדול "בשר כשר גלאט למהדרין מן המהדרין" מבלי להשים על לב את גודל המכשול שמכשילים אותם ומבלי להבין להציל את עצמם מפח יקוש אשר פרוש לרגלם באשמת הקצבים ומוכרי הבשר והעומדים לימינם לתומכם.

אי לזאת הקדשנו את קונטרס הנוכחי, לעורר בו את דעת הקהל, ולזעוק ולהתריע על ידו, לכל אחביי, בקול גדול אשר לא יסף עורו ישנים מתרדמתכם!!! עמדו נא! התייצבו נא!

לכבות את האש הבווער עד לב השמים. התאזרו נא  
 ללחוס נגד השונא הרוצה להרוס ולכלות את שארית  
 הפליטה ח"ו ע"י ההתפטמות במאכלות אסורות בכלל,  
 וע"י אכילת חלב בפרט, שהרי אכילת חלב עונשו חמור  
 הוא משאר מאכלות אסורות, ועומד בשורה אחד עם  
 אכילת חמץ בפסח ואכילת יוה"כ וידוע עד כמה הזהיר  
 מרן בעל החפץ חיים זי"ע, את אחב"י בשעתו  
 כשהוצרכו לגלות למקומות שונות ע"י הגזירות  
 הנוראות דאז והזהיר אותם שאם ח"ו לא ישאר להם  
 ברירה אחרת רק או לאכול ח"ו בשר חזיר ונו"ט, או ח"ו  
 לאכול בשר אשר לא מנוקר מחלב, שיעדיפו לאכול חזיר  
 ונבילה וטריפה שאיסורו הוא רק בלאו, מלהכשל ח"ו  
 באיסור חלב שאיסורו הרי הוא בכרת רח"ל. ובעו"ה הגענו  
 למצב ירוד כזה, שבלי גזירת המלכות והדומה, מפטמים את  
 אחב"י בבשר אשר לא מנוקר כראוי, ובתמימות לב נלכדו  
 יראים ושלמים במצודה נוראה, אשר תוצאותי מי  
 ישורנה. ואשר לא יאומן כי יסופר, ממש איום ונורא !

## שורש הראשון מפירצת הניקור בארצה"ב

מוכרחין אנן יושבי ביה"מ להיות הולך רכיל ומגלה סוד  
 מהיכן יצא ההזנחה באופן כה חמור להניח על הבשר גם חלב  
 דאורייתא גמור בלי ניקור, ידוע לכל בר בי רב דחד יומא שבענין  
 השתמשות בבשר בהמה היו מנהגים שונים מדינה ומדינה  
 ומנהגיה, יש שהיו משתמשין גם בחלק אחוריים של הבהמה  
 והעמידו מנקרים מומחים ובקיאים ע"ז, מנקרים כאלו אשר  
 התמחו בבקיאתם הגדולה אחרי שלמדו ושמשו כל צורכם זמן  
 זמנים טובא. ואחרי שעמדו על הבחינה וקבלו כתב קבלה על  
 אומנותם במלאכת הניקור, ובצירוף השגחה קפדנית גדולה  
 מאוד.

ולאיך היו מקומות שביניהם נמנה בראש וראשון **מדינת אונגארין** שאפי' אחרי כל הנ"ל לרוב גדול האחריות בניקור חלק אחוריים שיש בה תרתי לריעותא חלב חמור לרוב, וגם יגיעה גדולה בצירוף אומנות מופלגה הנצרך לה. וע"כ לא חשו על ההפסד (אף שעלה הרבה פעמים להפס"מ) הנגרמת ע"י אי אכילת אחוריים ביודעם שבנפשם הוא. וחסו יותר ויותר על נפשות ישראל ברוחניות (כי מאכ"א מטמטס הלב והמוח ויוצאין לתרבות רעה רח"ל – אחרונים סי' פ"א) וגם בגשמיות (כי עונש חלב בכרת). וויתרו על חלק אחוריים כולו.

והנה היום בזמנינו סתם המון העם וגם בני תורה היותר מופלגים, וגם רוב גאוני וגדולי הדור אינם בקיאים כלל באומנות ומלאכת הניקור (והוא מילתא דעבידא לאגלויי, ולית דין צריך בשש) והסיבה פשוטה, לפי שיוצאי מדינת אונגארין ושאר המקומות לא השתמשו בחלק אחוריים כלל ולקחו רק חלק הפנים ממש מקום שלא שייך שם כמעט כלל חלב. וע"כ לא נגע להם הלכה למעשה, ובהיות כן זאת שגור בפי כל כי אין אנו אוכלין גם כאן בארצה"ברק חלק הקדמי וכמו שנהגנו מימות עולם במדינת אונגארין ושאר מדינות וממילא שאין שייך לנו ענין הניקור רק קצת כפי המבואר ברמ"א יו"ד סי' ס"ך, ברם לאמתו של דבר הוא טעות גדול ונורא עד אדא ומשם יצא הקרח הגדול במקצוע הניקור (מצד אחד), כי מקום הויתך בארצה"ב וגם בארץ ישראל שמחלקין חלק הקדמי מחלק אחוריים בבית המטבחיים אינה מתאמת כלל וכלל למה שהיו עושין באונגארין ושאר ארצות. וכפי הסדר שחותכין עכשיו, יש בהחלק הנשאר לחלק הפנים הנכנס לחנות ונמכר לכלל ישראל כולו, חלק חשוב מאד שלדעת כל הפוסקים כולן בלי הבדל נקרא **חלק אחוריים** ונוהג בו כל החומרות שיש בחלק אחוריים דהיינו שצריך ע"ז מנקר אחוריים מומחה, וכתב קבלה על אחוריים, ומשגיח שני לפקח עליו, והמחמירין לא אוכלים אותו כלל כמו שאר חלקי אחוריים, והחלק ההוא מעולם לא נהגו להכניסו בתוך חלק הפנים ובמקומות שעשו כן הקצבים מדעת עצמם כבר צווחו עליהם הפוסקים ככרוכי'א שמכשילים הרבים

באכילת חלב. כי שייך לחלק אחוריים והקצבים אינם בקיאים בניקורו לא למדו על חלק האחוריים חכמת הניקור

ולדוגמא נעתיק הצת ממה שצווחו הפוסקים כולם באזהרה חמורה שלא לחתוך כדרך שאנו חותכין כהיום (בסי' טהרת אהרן, אהל יצחק, זבח שמואל, צינה דוד, גבעת פנחס, דרכי"ת וכל שאר סי' ניקור כולם העמידו ליסוד העיקרי קודם שנכנסים למלאכת הניקור שידעו בדיוק מה נקרא חלק הפנים ומה נקרא חלק האחוריים) ועיין בסי' גבעת פנחס סי' ס"ה סעי' י"ט שכי' בזה"ל: עוד צריך להזהיר כשחותך חלק הפנים וכשמגיע בסוף הצלע וחותר בשיפוע צריך לזהר מאד שיחתוך בשיפוע למעלה עד להטיבור והטיבור יניח לחלק האחור וכו' עכ"ל.

**דעו נא אחיי ורעיי כי אין חותכין החיתוך שכעת בשיפוע כלל, ומניחין הטבור והוא הנקרא שפונדערס ומה שלמטה מן הטבור לחלק הפנים היפוך מ"ש כאן בגבעת פנחס, ושאר ספרי ניקור הנ"ל.**

וז"ל הבית יצחק בהקדמתו לניקור: כי רוב מן הקצבים שתיים רעות עושין שמניחין הבשר שבין צלע י"ב ליי"ג לחלק הפנים וגם חותכין בשוה בכסלים שתחת הטיבור השייכים לחלק האחור ומניחין ג"כ לחלק הפנים **ומכשילים הרבים באיסור גמור** ואין מי שמשגיח ע"ז וכו' עכ"ל.

**מה נאמר ומה נדבר בכל מדינות אמעריקע סדר החיתוך ממש כמו שכ' כאן הגבעת פנחס ושאר ספרי המנקרים שלא לעשות ואשר בחיתוך כזה שתיים רעות עושין. ובעוה"ר הרעות הללו עושין כעת בכל מדינות אמעריקע והבשר הלזה מביאין בחניות בויליאמסבורג, בארא פארק, מאנסי (זאת מה שראינו בעינינו) וגם בכל שאר עיירות.**

ועל אלה אנו בוכים ותרדנה עינינו דמעה כי המנקרים יודעים לכל היותר ניקור חלק הקדמי **והיינו מה שנקרא עפ"י הלכה חלק הקדמי** אבל כעת שיש גם מחלק אחוריים



אין יודעין בין ימינם לשמאלם כלום. והרעות היוצאין מזה הן כדלהלן.

- 1) מוכרין חלק אחוריים בלי ידיעת ניקור אחוריים.
- 2) עיי' מאכילין חלב גמור מן התורה לכל העם בשגגה.
- 3) אלו שכבר כן מנקרים אבל הרי עכ"פ מנקרים אחוריים בלי קבלה ואסור לכל הפוסקים, ומעבירים אותן על זה\*.
- 4) גולי אייראפע (וגם ילידי ארצה"ב) ודאי לא היו אוכלין מחלק אחוריים כמנהגם מקדמת דנא באונגארן גם אם הי' מנוקר כדבעי.

---

\* ועיין בשו"ת בית שלמה חיו"ד סי' צ"ו ע"ד השאלה בקצב אי שניתן לו לנקר פאכווי"ס מבהמה והוא ניקר אותם ואמר שניקר כראוי והראה הקצב שאינו מנוקר כראוי, ושלחו. הח' להמנקרים דק' בוטשאטש והשיבו שנשאר עוד קרומים וגם כשני שעורים מחלב, והקצב המנקר התנצל אי"ע כי כן למד לנקר מאביו ושאל רו"מ דין הקצב כי הוא איש עני וטפלי תלוי' ב', וכי שם, וז"ל והנה אף שהתנצל אי"ע שהי' שוגג גמור ולבו אנסו, עכ"ז גם בשוגג החמיר השמ"ח סי' ב' להעבירו על חדש או שתיים ולהחזירו אח"כ ע"פ קבלת ד"ח, וכן ראוי לעשות בני"ד וכו' אמנם העיקר הוא שאין להניחו עוד לנקר עד שיביא מכתב ממנקר מומחה שיודע לנקר מה שהמנהג שם לסמוך בניקור על הקצבים, ולא עיי' בלבד אני אומר כן כ"א על כל הקצבים שמנקרים פאכווי"ס כי רבה המכשלה בזה בעתים הללו שכ"א יש לו קבלה מאביו וערבך ערבא צריך, ואיני יודע מה נקרא שם פאכווי"ס אם כוונתו על הכסלים, שם צריך השגחה יתירה כי יש שם חלב גמור וצריך ניקור ממנקר מומחה, וכבר צווח מאוד בספר בית יצחק בדיני מנקר סעי' ח', והזהיר לקצבים שלא

ומה שהמנקרים צועקין (מחמת חוסר ידיעה) שעושין מנהג  
אונגארן כבר מבואר לעיני הקורא השיבוש בזה, כי איך אפשר

---

יחתכו רק עד הטבור והטבור יניח לחלק האחור כי הכסלים  
למטה מהטבור והטבור עצמו שייכים לחלק האחור ע"ש, ובכאן  
יש שו"ב שבקי באלו הענינים והוא משגיח ע"ז, **וגם אני מכריז  
בכל עת ומזהיר ע"ז מאוד וכו'. עכ"ל.**

היוצא לנו מדבריו, שאין לנקר הכסלים שלמטה מן הטבור  
בכלל (והוא כל החלק הנקרא **שפונדער"ס** שע"ז בעיקר אנו דנין  
כאן) רק ע"י **מנקר מומחה שיש לו כתב קבלה ממנקר מומחה,**  
ולא די לו במה שיש לו קבלה מאביו ע"ז, כי גם ערבך ערבה,  
צריך, וגם כותב שיש שם **חלב גמור**, והמנקר שנכשל בזה אפ"י רק  
בשוגג ובאונס חייבים להעבירו על חודש או שתיים, הגם כי הוא  
איש עני וטפלי תלויי בני, והגם שהתנצל א"ע שלמד לנקר כן אצל  
אביו, שמא עמי בינו זאת, איך שכל הטענות שאנו רגילין לשמוע  
היום ממנקרי וקצבי זמנינו, הכל מרומז בלשונו הזהב של מרן  
בעל הבית שלמה זי"ע.

ועיין עוד בספר דעת תורה (להגאון מבערזאן זצ"ל שידוע  
בכוחו דהיתרא) ביו"ד סימן ס"ד סעיף כ"א שכי ע"ד השאלה  
במנקר שה"י לו כתב קבלה שידוע לנקר חלק הפנים, ולקח  
חתיכת בשר מאחוריים וניקר אותו ומכר לאחרים, ולקחו  
הבשר ושלחו אותו למנקר ואמר המנקר שמצא אחריו חלב  
**כשעורה**, ורצה השואל לצדד שם, א) דה"י רק מחמת חסרון  
בקיאות ולא במזיד, ב) שהחתיכת בשר שניקר הוא **רק חלב  
דרבנן** וא"כ אין מעבירין אותו ע"ז, והשיב לו הגאון הנ"ל וז"ל  
ואולם כפי הנראה ממכתבו שאין לו כתב סהדותא על ניקור  
חלק אחוריים, ובאיזה כח בא לנקר ולמכור הבשר וסמך על  
הבנתו לבד וידוע **לכל שאסור לו לעסוק בזה עד שיבדקוהו**

לטעון כן בו בפרק שבאונגארן לא השתמשו בחלק זה כלל, וגם בחלק הפנים שמכרו ואכלו גם באונגארן שוררת הפקירות והזנחה מופלגת בין המנקרים וכ"א עושה מה שלבו חפץ ותולה בוקי סריקי לומר שכן נהגו **באונגארן כי כל מנקר מלאכתו**

**מומחים אם הוא בקי בזה כנהוג וכדין שוחט ובודק, וא"כ אינ** זה רק מפני שהוא קל במעשיו ומהראוי לקנסו עבור זה לבד, ובפרט לפי מש"כ התבו"ש סוס"י א' היכי דאיכא רגלים לדבר **גם עד א' בהכחשה נאמן** יעו"ש, וה"נ בני"ד כיון שלא הי' לו כתב סהדותא על ניקור חלק האחוריים (רק על חלק פנים) והוא עסק בזה בשאט נפשו הרי לפנינו **רגל"ד** שהוא **חשוד** להאכיל **טריפות**, ועל מש"כ השואל שהי' רק חלב דרבנן, מצדד שם בדע"ת דזה דוקא בת"ח היודע לדקדק בין איסור קל לחמור, אבל בעם הארץ מי שחשוד על הקל חשוד על החמור, וגם שבחלב שאני ויהי' איזה חלב שיהי' מעבירים אותו וסיים שם בזה"ל וגם כפי מה שכי' דעסק בזה בלא קבלה א"כ הרי יש תקנת קדמונים שלא לעסוק בשו"ב בלא קבלה מבקי וחכם, ומכ"ש בניקור שהוא קשה יותר משאר בדיקה וא"כ הוי פורץ גדר וכו' ומה לנו **לרחם** עליו כיון דאיהו גופו לא חס על נפשו ונשמתו, ועיין פ"ד דידיים מ"ג הרי אתה כמהנן ממון ואין אתה אלא כמפסיד נפשות וכו', ולכן אם כן הוא כמ"ש רו"מ במכתבו שעסק בניקור אחוריים מדעתני דנפשי, **איננו חפץ להטפל בהתירו כלל** וכו' עיי"ש עוד שהחמיר עליו ג"כ הגם שהי' טפלי תלויים בו עיי"ש, מכל זה תעמוד מרעיד, שהלא בזמנינו בארצה"ב אין כמעט אף אחד שיהי' לו קבלה אפי' על חלק פנים ומנקר חתיכות השייך לחלק אחוריים, ומה עוד עם אלו שלא מנקרים את החתיכות אלו כלל, בטענת כזב שכן הי' מנהג אונגארין, **איום ונורא** ועי"ע בדרכ"ת סי' ס"ד ס"ק קל"א בשם בל"י שאין אדם מנקר אא"כ נטל קבלה עיי"ש.

**משונה מחבירו** ומה שמתנצלים שנוהגין שלא לנקר על שם מנהג אשכנזי גם בזה טעו טעות גדולה למאד ואין יודעין כי מנהג אשכנז לא קאי על כל השפונדר כ"א במקו"א, ולכו"ע יש שם בהשפונדער חלב דאורייתא והמדובר כאן הוא גם על החלב שאסור לכו"ע, ולא רק בחלב שאסור מצד מנהג.

ענין החיתוך שעושין כעת בארצה"ב הוא מחמת שכן מנהג המדינה בכללות לעכו"ם ולהבדיל ישראל שוה ותחת לחתוך ולהשליך לאשפתא כל מה שמניחין מחלק אחוריים לחלק הפנים מחמת מנהג המדינה מוכרין הכל בשוה.

ולא זו אף זו, כי מלבד חלק הפנים וחלק האחוריים, יש ג"כ חלק הקרביים ובכללם הקיבה, הכרס, המסס וביה"כ, טחול, כבד, ודקין, וטרפש הכבד, שבכל אלו יש חלב האסור מן התורה, וגם בהם שוררת הזנחה גדולה עד מאוד בדבר שמפורש בקרא, ולא שייך בו מנהגים.

שומו שמים על השגגה הגדולה הזאת עשירות שנים לרבבות אלפי ישראל.

אנו תפלה להשי"ת שיחזק את ידינו ויאמץ את רוחנו ויתוקן הדבר במהרה בתיקונו הראוי בשלימות, ותחזינה עינינו במהרה בשובו לציון ברחמים בביגצבב"א.



# מכתב א.

## פסק דין

### מראשי המנקרים דעדה החרדית בירושלים, האיך לנהוג בניקור השפונדעריס הלכה למעשה

בס"ד

אנו הח"מ מאשרים שכל הנכתב בספרו של הרבה"ג ר' מרדכי מלאכי שליט"א. בניקור חלק הפנים הקדמי: מסיר את הקרום שעל הבשר האדום עד סופו שנקרא בלה"מ ריפאלע וגם מנקר את החלב שמתחת לקרום הנ"ל וחותר לאורך הגיד עד לחזה ומוציאו וקולף את החלב מהגיד עד לקצהו של הבשר שהיא המשך הכסלים של הירך ואח"כ מפריד את הבשר האדום מראשי הצלעות ממקום חיבורן לעצמות הרכות וחותר בסחוסיהן מכל חלבן שעליהם. וכן קולף את הבשר האדום מתחתיו במקביל המכסה את העצמות הרכות וכמו"כ מצדו השני קולף הריפאלע במקביל המכסה את הגיד הזם לכל אורכו. כל הנכתב כאן הוא להלכה וכן ראוי לנהוג ואין לשנות בכל תפוצות ישראל ובגולה.

כ"כ אנו מאשרים שחלק הקדמי והפנים הוא חלב דאורייתא ויש בו איסור כרת.

ר' גד טרוביץ - ראש מנקר בעדה החרדית ירושלים \*

ר' יוסף צבי הירשמן - מנקר.

*Handwritten signatures and notes in Hebrew, including names like 'R. Meir Dovid Korneblit' and 'R. Moshe Leib Korneblit'.*

ר' משה ליב קורנבליט - מנקר.

ר' מאיר דוד קורנבליט - מנקר.

(\*) המנקרים הללו מלבד גודל מומחיותם במקצוע הניקור עד להפליא וגם בחלק האחוריים, ואין מנקר בארצה"ב שיגיע לקרסוליהם. עוד להם זאת שיש בידיהם כתב קבלה בהשתלשלות דור אחר דור מאת הגאון הנורא הקדוש המפורסם מוהר"ר יהושע לייב דיסקין זצוק"ל וזכיי"ע, ואתו ריעו בדומה לו הגאון הצדיק המפורסם מוהר"ר שמואל סאלאנט זצ"ל עם בית דינם. (וכידוע שהגאון מהרי"ל דיסקין עסק עוד במלאכת הניקור גם בחו"ל עוד טרם בואו לארץ ישראלומה גם שהן הן הראויין להעיד כיון שאין להם נגיעה צדדית. ולעומת זאת מנקרי ארצה"ב המצווחין "מנהג אונגארין", לרובם אין להם קבלה תחת ידם, ורק אחד בעיר וגם זה לא בהשתלשלות דור אחר דור עד גדול פלוני וגם רק על חלק הפנים הודאתם, וגם כולם נוגעין בעדו. להצדיק מעשיהם המקולקלן ופסולין להעיד כדקיי"ל דאפילו דיני העיר פסולין להעיד בס"ת של אותו העיר, כ"ש בזה.

שמעו עמי בינה זאת את מי אתם מחליפין במי.

## אישור על הנ"ל

### מרבותינו שרי התורה שבא"י הביד"צ של העדה החרדית ירושלים ת"ו

פעיה"ק ירושלים ת"ו יום י"ד לחודש תמוז שנת תשמ"ב  
אנו הביד"צ דפעיה"ק ת"ו מחזיקים טובה לכב"ת הרה"ג וכו'  
כש"ת מו"ה רבי זלמן בריזל שליט"א שהושיב כולל מיוחד של ת"ח  
ירוש"ש לברר ההלכות השייכות לדיני ניקור וכו'.

וכמו"כ הננו לאשר כי הרה"ח המנקרים שחתמו לעיל בחת"י  
הנם ירו"ש ונאמנים בעבודתם בתורת הניקור.

ולמזהיר ולנוהר שלומים תן כמי נהר ותבוא עליהם ברכת טוב.

הכו"ח הביד"צ דפעיה"ק ת"ו

נאם משה ארי' פריינד ראב"ד פעה"ק ת"ו

נאם ישראל משה בלאאמו"ר הגה"ק מהר"צ זצוק"ל  
דושינסקי נאם ישראל יעקב פישר

נאם בנימין ראבינאוויטש נאם אברהם דוד הורוויץ



### הסכמת מרן הגאון פוסק הדור הגאב"ד ירושלים ת"ו בעהמ"ח ס' מנחת יצחק

הנני מצטרף בזה לדברי הגאון"צ הביד"צ שליט"א.  
וח"ש בצפי' לרחמי שמים המרובים ותקותי כי יבוא מזה  
זכות הרבים כי הראש הכולל הרב הג' ר' מרדכי מלאכי  
שליט"א אתמחי גברא ואתמחי קמיע, כאשר כבר העידו עליו  
הרבנים המומחים הגדולים שליט"א

נאום יצחק יעקב ווייס רב ואב"ד פעה"ק ת"ו



נפש

ניקור

ישערי

נה

מכתב ב.

תמוז תשל"ט

יעקב לנדא

רב אב"ד דבני ברק  
ארץ-ישראל

הנדון: נקור חלק הפנים

ידוע, כי כאן בארץ מנקרים גם השפאנדרעס

אולם תלוי מה נקרא חלק הפנים.

אם חותכים לחלק הפנים גם מה שאחרי הטרפס (רויס פלייש) יש שם

חלב דאורייתא. ומה שכי' הרמ"א בשו"ע סי' היינו רק על חלק הפנים

שלפני הטרפס מקום שמונחת בו הריאה אבל אם מניחים לחלק הפנים מבשר הטרפס בזה לא דבר הרמ"א

כי שם יש חלב ממש

וכן הביא בדרכי תשובה בשם קונטרס הסמ"ע כי מהצד הכבד ולמעלה אין שם חלב ומהצד הכבד ולמטה מתחיל חלב הכליות ושאר חלבים



יעקב לנדא

רב אב"ד דבני-ברק

ארץ-ישראל

ב"ה תמוז תשל"ט

הנדון: נקור חלק הפנים

ידוע, כי כאן בארץ מנקרים גם השפאנדרעס  
אולם תלוי מה נקרא חלק הפנים.

אם חותכים לחלק הפנים גם מה שאחרי הטרפס (רויס פלייש) יש שם חלב דאורייתא \* ומה שכי' הרמ"א בשו"ע סי' היינו רק על חלק הפנים שלפני הטרפס מקום שמונחת בו הריאה, אבל אם מניחים לחלק הפנים מבשר הטרפס בזה לא דיבר הרמ"א כי שם יש חלב ממש.

וכן הביא בדרכי תשובה בשם קונטרס הסמ"ע כי מהצד הכבד ולמעלה אין שם חלב ומהצד הכבד ולמטה מתחיל חלב הכליות ושאר חלבים

יעקב לנדא

(פה ארצה"ב לוקחים לחלק הפנים גם מה שאחורי הטרפס.)

מכתב ג'

**קול חוצב להבות אש!!!**  
**מאת האיש המורס מעם לוחם מלחמת ד'**  
**ומעמיד הדת על תלה במסירת נפש ממש כל**  
**ימי חייו. ה"ה הרהגה"צ המפורסם מוהר"ר**  
**זלמן בריזל שליט"א**  
**נשיא בית המדרש הלכה למעשה**  
**קריאה דחופה לגדולי**  
**חו"ל.**

לכבוד הרד"ג זכ"ל.

ראשית דברי רוצה אני להביא את דברי השפת אמת זצ"ל שאמר:

העולם נקרא ע"ש העלם שעליו לתקן בעוה"ז, וכפי התיקון העלם זוכה לאור הגנוז — כפי ערכו הכז"ל אמרים "יש קונה עולמו בשעה אחת." ע"י מסירות נפש זוכין לשעה אחת. וזה קורה אצל כל איש מישראל. אין דך אדם שאין לו שעה. וצריכים לייגע את עצמו כל הימים לזכות לאותה שעה.  
 התורה הקדושה אמרה:

"אל תשקצו את נפשותיכם ואל תטמאו בהם." במאכלות אסורות יש אטימות והטומאה. מאכלות אסורות מאכרין הנפש להיות משועבד לגוף והגשמיות. ועל ידי התעוררות ופעילות אדם לקיים מצות התורה. "והבדלתם בין הבהמה הטהורה לטמאה." זוכין לפעולה הזוהר מהש"ת. "ואבדיל אתכם מן העמים." (מספרי הקדושים).  
 שמענו מהרבה אנשים יראי שמים מומחים גדולים ונאמנים ובררני את זה ע"י שישלחנו לארצכם לאמריקא שליהים נאמנים שנכשלים אצלכם באיסור חלב דאורייתא ובאיסור כרת רח"ל.

**נוכחנו לדעת שהמנקרים שלכם לא יודעים**  
**להוריד החלב דאורייתא ומכשילים את**  
**אחבנ"י באיסור כרת רח"ל.**



היא אצלנו מנקר מזמחה — הוא משמש גם היום כראש מנקר בהול"צ בדקנו אותו בעיני חלב בנזכחות הרב הגאון משטרסבורג מביד"צ בירושלים ראש מנקר בירושלים ועוד מנקרים מומחים וכולם אומרים שזה שמשמש בקודש בתור ראש מנקר לא יודע כלום בניקור ומכשיל את הרבים במאכלות איסור חלב. אמרתי בלבי לא אתן מנוחה לנפשי

אצק זעקה גדולה ומרה שכל בית ישראל ישמעו

**הצילו! את עצמכם מאכילות חלב:  
"כל אוכל חלב ונכרתה הנפש מעמו."**

הביד"צ בירושלים הוציא כבר פסק הלכה שבחלק הקדמי הפנים של הבמה יש חלב דאורייתא שהוא איסור כרת, וגם תוקנו תקנה שכל מנקר הרוצה לעסוק במלאכת הניקור צריך לקבל סמיכה ממנקרים מומחים ומביד"ד נאמן.

היות שיש חוסר גדול במנקרים מומחים יראי שמים שנוכל לסמוך עליהם, הקמנו כולל — בית מדרש ללמוד ניקור הלכה למעשה — שחומה ובדיקה והלכות א"ח בעזרת השם הצלחנו שכאן אלינו לכולה אברכים גדולי תורה למדנים מופלגים פוסקי הלכות יראי השם, המגידו שיעורים אצלנו הם רבנים גדולי התורה ויר"ש מומחים גדולים בעיני חלב הלכה למעשה ויש לנו בעזרת השם אברכים שיודעים כבר הלכות ניקור הלכה למעשה ומקבלים תעודות סמיכה מביד"צ בירושלים. לכן הנני פונה לכבוד תורתכם הרמה לעמוד לנו לעזרה במלחמתנו. אני מאמין באמונה שלימה שכזכות זה נזכה לביאת גואל צדק במהרה בימינו אמן.

בכבוד רב

ובזכות התורה והמצוה

צ"א / בריוז

**הרב זלמן בריוזל ירושלים**

**פעיה"ק ירושלים ת"ו יום ח"י לחדש אלול שנת תשמ"א**



## פסק מבית דין הגדול שבירושלים

### תוכן המכתב

(א) רבה המכשלה בענין ניקור, (ב) מנקר צריך שיהי' לו כתב קבלה מהחכם, (ג) גם בחלק הפנים צריך בקיאות ואומנות, (ד) הבשר שאחר צלע י"ב שייך לחלק אחוריים, (ה) לא לחפש קולות בענין ניקור, (ו) ללמוד ניקור רק אצל מומחה וי"ש מפורסם, (ז) אח"כ ליקח גם קבלה אצל בי"ד.

**BETH DIN ZEDEK**  
OF THE ORTHODOX  
JEWISH COMMUNITY  
JERUSALEM, P.O.B. 8006

ב"ה  
בית דין צדק לכל מקהלות האשכנזים  
ע"י העדה החרדית פרוזיה.  
נערך הענין לקהלה האשכנזים  
מתי"ק ירושלים תשכ"ב  
ת. ד. 8006

### אזהרה בענין ניקור

נהוג ומקובל בכל תפוצות ישראל למנות שוחטים ובודקים מומחים ויראי ד' מרבים שיש בידם כתב קבלה מחכם הראוי לסמוך עליו. ולעומת זה רבה ההזנחה בענין ניקור שכל מנקר מלמד ומורה למי שרוצה ובזמן קצר ממלא את ידו לעסוק במלאכת הניקור ללא שום תעודה וקבלה ובאמת ערביך ערבא צריך, ועי"ז רבא המכשלה להאכיל ח"ו בחלב ודם איסורי כרת ר"ל, ומה שאומרים לסמוך ע"ד הרמ"א ביו"ד סי' ס"ד ס"ז דבחצי הבהמה של פנים אין בהם מחלבים אלו רק קצת מן הקרום שעל חלב הכסלים וכו' — ד"ז גופא צריך לימוד ובקיאות דאלי"כ בקל יכשלו באיסור חלב, ובהכבד יש חלב, בהטחול, וחוטי דם בהלשון.

עוד יש לדעת מדי הנובי"ת יו"ד סי' ל"א עד כמה אפשר להניח בהצלעות לחלק הפנים, וכפי שסיכם בשו"ת בית שלמה ח"א יו"ד סי' קי"ז המנהג בכל תפוצות ישראל בגלילותינו לחתוך לחלק הפנים סמוך ממש לצלע שנים עשר והבשר שאחר צלע י"ב מניחים לחלק

אחוריים ואין מועיל רק ניקור ממנקר הבקי לנקר חלק אחוריים וא"א לבאר כל פרטי הענינים כמבואר ברמ"א שם.

אך זאת דעתנו שאין כדאי לחפש קולות במקום שיש מחמירין באיזהו חלק כי בלא"ה יש שפע בשר בהבהמה,

ואשר ע"כ באנו להזהיר שכל הבא למלאות ידו במלאכת הניקור יהיה זה דוקא אצל מנקר מומחה ויר"ש מפורסם ואחרי שהלז יתן לו הודעה ואישור שלימודו עלה יפה ובקי וזריו במלאכתו יופיע בפני ביי"ד או חכם המקובל להורות הוראה להבחינו ואז יקבל ממנו כתב קבלה לסומכו למשרת מנקר.

פעה"ק ירושלים בחודש מנחם אב תשמ"א לפ"ק.

יצחק יעקב ווייס רב ואב"ד פעהקת"ו

נאם משה ארי' פריינד ראב"ד פהע"ק ת"ו

נאם ישראל יעקב פישר נאם בנימין ראבינאוויטש

נאם אברהם דוד הורוויץ

נאם ישראל משה בלאמו"ר הגה"ק מהר"צ זצוק"ל דושינסקי

זמן יצא ללמד רב ואנשי פה"ק  
 ליה אש אש"פיהו יום זה זמן ה'  
 ליום ילדא בלשונאנו פה"ק פה"ק  
 ליה בלש"ק זמן (ק)  
 ליום פה"ק פה"ק  
 ליה פה"ק פה"ק

נ.ב. בסוף תשובת הרא"ש נדפס בפסק ב' של מהר"י סרוזינא, נהגו בקרקא ואשכנז, בפולין ורוסיא שמנקר צריך להביא תעודת ניקור בכתב באישורו של מורה צדק כמו בשחיטה ויש מחמירים יותר בניקור מבשחיטה ראה תשובה "דברי דוד" להגאון מוהר"ר דוד מילדובה ז"ל פ' ל"ה, וכך המנהג בארצנו הקדושה מדורי דורות ועיין בשו"ת בית שלמה חיו"ד ס"י צ"ן.

\* \* \*

מנקר מומחה הוא זה שיש בידו כתב קבלה על אומנות הניקור גם בחלק של אחוריים קבלה בהשתלשלות דור אחר דור עד לגדול הדור מפורסם, וגם משמש עדיין בתור מנקר תחת השגחה טובה. של רב שאינו לוקח שכר בעז' השגחתו.



מכתב א.

גלו דברי הנקיים של העדה החרדית בירושלים יום ראשון כ' במנחם אלול תש"א ירושלים

חנו ח"מ מאשרים לכל הנכבד כספרו של הרב"ג ר' טרדיכי סלאמי שליט"א, בניקור חלק הנשים הקדמי: ראשית ססיר את וקרום של הבשר האדום עד סופו שנקרא כלה"מ וייפאלע ובה סנקר את החלב שמתחת לקרום הנ"ל וחותך לאורך הגביר עד לחזה ומוביאו וקולף את החלב מתגביר עד לקצהו של הבשר שהיא העטף הכסלית של מירר ואח"כ ספריד את הבשר האדום מראשי הצלעות סנקוס חיבורו לקצוות תרכות וחותך בטוויסיהן סכל חלבן שעליטס. כן קולף את הבשר האדום מתחתיו במקביל המכסה את העצמות תרכות וכמו"כ ספרו חשני קולף חריפאלע במקביל המכסה את הגביר חתם לכל מורכבו. כל הנכבד כן הוא לחלכה וכן ראשי לכתוב דאין לשנות בכל הפרצות ישראל כןן ובגולה.

כ"כ אתר מאשרים שחלק הקדמי והחנים הוא חלב דאורייתא ויש בו איסור כרת. והאומנים

- ר' גר טרוביץ - ראש מנקר בעדה החרדית ירושלים.
- ר' יוזף בני הירשמן - מנקר.
- ר' משה לייב קורנבלים - מנקר.
- ר' סאיר דוד קורנבלים - מנקר.

כ"כ אלון מלשליק יתאף הקדמי והחנים הוא חלב כלה"מ  
ול כל אלו חתם  
ב"ל אברהם יהודי סלאמי שליט"א ירושלים

**BETH DIN ZEDEK**  
 OF THE ORTHODOX  
 JEWISH COMMUNITY  
 JERUSALEM, P.O.B. 2666

ב"ה  
 בית דין צדק לכל מקהלות האשכנזים  
 ע"י תעודת החרו"ת פד"ה.  
 נעזר העיר לקהלות האשכנזים  
 מועצת ירושלים החרבית  
 ת.ד. 2666

מועצת ירושלים החרבית, לחש"א 1111... שנת ה'תש"א

אזהרה בענין ניקור

נהוג ומקובל בכל תפוצות ישראל למנות שוחטים ובודקים מומחים ויראי ד' מרכיב שיש בידם כתב קבלה מחכם הראוי לסמוך עליהם. ולעומת זה רבה ההזנחה בענין ניקור שכל מנקר מלמד ומורה לפי שרצה ובזמן קצר ממלא את ידו לעסוק במלאכת הניקור ללא שום חשד וקבלה ובאמת ערביך ערבא צריך, ועי"ז רבא המכשלה להאכיל ח"ו בחלב ודם איטורי כזה ר"ל, ומה שאומרים לסמוך ע"ד הרמ"א ביו"ד סי' ס"ד ודבחי הבהמה של פנים אין בהם מחלבים אלו רק קצת מן הקרוב שעל חלב הכסלים וכו' - ד"ז גופא צריך לימור ובקיאוח דאל"כ בקל ישכחו באיסור חלב דהכבוד יש חלב בהסחול וחוסר דם בהשגח.

עוד יש לדעת מד' הנוכ"ח יו"ד סי' ל"א עד כמה אפשר להניח בהצעות לחלק הפנים וכפי שסיכם בשו"ח בית שלמה ח"א יו"ד סי' ק"ז המנהג בכל תפוצות ישראל בגלילותינו לחנוך לחלק הפנים סמוך ממש לצלע שנים עשר והבשר שאחר צלע י"ב מניחים לחלק אחרים ואין מועיל רק ניקור ממנקר הבקי לנקר חלק אחרים וא"א לבאר כל פרטי הענינים כמבואר ברמ"א שם.

אך זאת דעחנו שאין כ"א לחפש קולוח במקום שיש סמכירין באיזהו חלק כי בלא"ה יש שפע בשר בהבהמה, ואשר ע"כ באנו להזהיר שכל הבא למלאות ידו במלאכת הניקור יהיה זה דוקא אצל מנקר פומחה ויר"ש פפורסם ואחרי שהלז יתן לו הודעה ואישור שלימודו עליה ימח ובקי וזריו במלאכתו יושפע נגטי בי"ד או חכם המקובל להורות הוראה להבחינו ואז יקבל ממנו כתב קבלה לסומכו למשרו מנקר.

פניה"ק ירושלים בחודש מנחם אב ה'תש"א לפ"ק.

יצחק יצחק לנגר יג ואי"ת פד"ה

למי שיש לו חלקים בזה הענין יאמר להם להבחינו ויבחינו ויבחינו ויבחינו

למי שיש לו חלקים בזה הענין יאמר להם להבחינו ויבחינו ויבחינו ויבחינו

• נ.ב.

בסוף תשובת הרא"ש נדפס בס"ב של מהר"י סרויט. נהגו בקרקא ואשכנז, במולין ורוסיה שמנקר צריך להביא תעודת ניקור כתבם באישורו של מורה צדק כמו בשחיטה ויש מחמירים יותר בניקור מבשחיטה ראה תשובת י"ד בני דוד" להאגון מהר"ר דוד מילרובא ז"ל פ' ל"ה, וכך המנהג בארצנו הקדושה מזרזי דורות.

פרשת ניקור הכבד

ביום ח' סיון דהאי שתא תשמ"ב לפ"ק, התקיימה אסיפה רבתי בלשכת התאחדות הרבנים בארצה"ב, והיו שם עשיריות רבנים ומנקרים ועוד, ושם נתגלה במקצת גודל ההזנחה השוררת בענין הניקור, (תוכן האסיפה בפרטיות יפורסם עוד אי"ה במקו"א) ובין השאר הביאו גם כבד, וניקרוה איזה מנקרים וכשהוציאוה מתח"י בתורת כשר, קמה שם סערה גדולה מצד מנקרים אחרים שצווחו לעומתם שהשאירו חלב, ורצה רב גדול א' (שאינו בקי בניקור) להמליץ עליו ואמר, נו: הלא זה החלב הוא רק דרבנן! (כאומר שאינו חמור כ"כ), ע"כ ראינו לנכון לפרסם כאן המודעה הזאת, עמדו והתנווננו! (ועצם הטענה הזו כאילו שמותר להקל באיסור דרבנן ח"ו צריך גערה ונזיפה ואכ"מ).

<b>ששנ"ה</b>	שנה ו' גליון ב'	<b>לקט</b>
מאיסורא	— סימן י"ט —	לאצטויש

**להתוודע** ולהנלות להעיסדים על הפקידים להשניח בעניני ניקור כי השמנתי

שעל הכבד היא אסור מדין חלב גמור דמלכד מה ששביאר בפסרי ניקור דכאיתו צד שימרה תלו"י בה חלב הרבוק שם הוא חלב של היתר שביקבה שאסור עוד נשרש ונצמד שם מחלב שעל בית הכוסות שהוא השמלה שקורין פוסה שאסור וענוש כרת ר"ל, ויען כי הכותב דיבר עם איזה משניחים ולא הלך ולא הרגישו שיש שום איסור בשמנתי הכבד אפי' מטעם הא' ומילתא דשכיחא שהשניח ליקחין מהדקות הייתה והכבד מחובר כמות שהוא ולא כרע דיני נמירו ע"כ צריך לעורר ולהזהיר ע"י להסיר המכשלה הזאת מקרב ישראל, עיר צריך להזהיר על מה יצטרך להפסד כמה ישכיח שבהריאות מן הדקות נשאר שם מההצר הכבד שקורין פלעקין ויש שם ב' קרוסים וקרום א' שלצר הכבד אסור משום חלב הקרב המונח עליו ובקל יכולין לבוא לידי מכשול כזה מהסת כי שכיחא מילתא ולא כרע דיני נמירו, ע"כ חוב על המשניחין לקיים מאחז"ל הוקה על הכר שאינו מוציא מהח"י דבר שאינו מהיקף, גם בענין הכבד הלכן הנקרא ווייסע לענער ששביאר בפסרי הניקור שלא לבשלו מחמת הימי הרם המרובין בה כי אם לנקרו תחלה ואח"כ לצלותו דאם נשאר איזה חומץ דב' נורא משאב שאיב ואח"כ מי שרוצה לבשלו חרשות כילו, והנה הרבה מבח"ם בוכרין זאת בשם נראשיצל או פרעויל בלי שום ניקור ובלתי הודעה להבחין בין צלי לבישול ע"כ גם כזה החיוב על המשניחים שיתנו עיניהם עינא פקחא להשניח ע"י.

אגב יש להעיר שבעל לקט ששנה מזהיר כאן על כמה מיני חלבים בנוגע להכבד, ובס' זבח שמואל מבואר בעיקר מחלב הכליות שיכול לפעמ"ם להשאר על הכבד, ומזהיר שם מאד ע"ז עיי"ש, ובכל אופן אנו רואים מזה שצריכים לנקר את הכבד מחלבים האסורים מן התורה וענוש כרת ר"ל.

## הסכמות אדמו"ר הגה"ק רשכבה"ג מסאטמאר זי"ע

להוצאת הירחון לקט שושנה \*

יאל

מכתב קצה.

דברי

ב"ה.

היות כי ידידי הרב הנאון החו"ב חכם וסופר אשכול הכופר, בר אוריין ובר אבהן קדישין ממשפחת כהנים וגדולים וגאוני ארין, כש"ת מוה"ר שמואל הכהן שווארטין<sup>א</sup> ג"י מפה עירנו יצ"ג, והוא כעת מ"מ בחברה „זכרון יודא“, אבל פרנסתו דהוקה מאוד, ועלה בדעתו להדפיס עלה עם חדו"ת להפיין מעיינות התורה הוצה, אולי יוכל מזה להמציא לו פרנסת ביתו, אשר ע"כ את אחי אנכי אבקש להיות חכירים נאמנים בלקיחת העלה ההוא, ולתמכו ולסעדו כראוי לקיים עמו מצות וההוקת בו, וגדולה המצוה לחזק ידי ת"ח ובנש"ק וכן גדולים כמותו.

זכות אבותיו הקדושים יגן על כל המסייעים לו, והשי"ת ירחיב גבול ישראל במהרה ויתרומם קרן התורה ולומדי, ונזכה לקיבוץ נדחים ולנאולה כב"א.

כעה"ה אור ליום ה' לס' כל נדיב לב יביאה, תרצ"ד לפ"ק, פה סאקמיר יצ"ו.

הק' יואל טייטלבוים

\* יצא לאור בסאטמאר מידי חודש בחדשו, מזמן לזמן נתפרסמו בו הרבה ח"ת של רבינו. (א) עיין חלק א' מכתב קכ"ז הערה ב'.

ב. בנו של הגה"צ ר' נפתלי שווארץ ממאר, שימש כשחי שנים אצל רבינו כאחד המשמשים הוציא לאור בסאטמאר את הקובץ „לקט שושנה“ בו פירסם הרבה מחידושי אגדה של רבינו.



ירחון תורני הלזה הופיע בעיר סאטמער שנת תרצ"ו, בעת ששימש  
ברבנות כ"ק אדמו"ר הגה"ק רבינו יואל מסאטמאר  
זצ"ללה"ה, והופיע ע"י הרה"ג מוהר"ר שמואל שווארץ זצ"ל בן בנו  
של הקול אריי זצ"ל, והי' בן בית אצל רבינו ה"ק  
ולא עשה שום דבר קטן או גדול בעיר בלתי הסכמת רבינו זצ"ל

## הוראה ואזהרה לאפרושי מאיסורא ממרן גאב"ד קאשוי שליט"א

RABBI RAFAEL BLUM

165 HAINES ROAD #2

BEDFORD HILLS, N. Y. 10507

(914) 666-6800

רפאל בלום

ראב"ד דק"ק קאשוי יע"א

בעדפארד היללס. ניו יארק יע"א

### ב"ה, יום י"ג מזיות של רחמים תשמ"ג לפ"ק פ' האזינו

שלו' וברכה לכבוד כל תלמידיי החביבים הע"י  
אחדש"ה אודות שנשאלתי כמה פעמים, מענין בשר בהמה שיש  
מערערים, שאין החלב מנוקד כראוי.  
הנה כפי שראיתי בעצמי, בשבוע זו, במעמד מנקרים מומחים,  
נתברר כי בעו"ה, שהבשר שקנו בשבועות אלו, מחנויות המוחזקים  
להיותר טובים ומהודרים, אינם מנוקרים כראוי, שנשאר עליהם חלב  
דאורייתא, וגם מחלק האחוריים הי' שם עם החלב שלהם, בדברים  
שאינו תלוי במנהג או מחלוקת כלל ואסור מן התורה לכו"ע. על כן  
אבקש שלא לאכול שום בשר בהמה, כלל וכלל לא, עד שיתוקן הכל  
בשלימות בע"ה, עפ"י דתוה"ק.  
ה' הטוב ישלח לנו ברכונו להוושע בגמח"ט בתוכ"י ושנת גאולה  
וישועה א"ס.

ולראי' בעה"ח

הק' רפאל בלום



סה  
RABBI RAFAEL BLUM  
165 HAINES ROAD #2  
BEDFORD HILLS, N. Y. 10507  
(914) 666-6800

ניקוד

נפש

רפאל בלום  
ראב"ד דק"ק קאשוו יע"א  
בעדפארד היללס, ניו יארק יע"א

ב"ה

ה'ה יום י"ג אב תש"ס  
אלו וברוך ארבעה כל חמשה בחופים יע"ו  
אשר אבא אלכאני ניה פנים, אמתן של ביה  
ליל מעשיות, אכן היה מנוח כבוד,  
ה' בני אבות בעליו, בקבוצה זו, קבוצה מנחה  
מומחה, נחזור כי הנה, להגיד לנו שבקבוצה אלו,  
מנויות המונח זהיוט טובים ומבורים, אינה מנוחה  
כבוד, אלא שיהיה חוב באורית, וגם אמת האורית  
ה' אש, אלוהים אלהים, נבשרים אנו אלה שמנה או  
מאונח, אלו ואסור מן המרה אנו. אט מ אנו אט  
אנו אנו שלם אנו, אלו ואלו אנו, אנו אנו אנו  
באנו אנו, אנו אנו אנו.  
ה' האנו אנו אנו אנו אנו אנו אנו  
אנו אנו אנו אנו אנו אנו אנו

## אזהרה והודעה

ברחמי חיזקות בארה"ב ותפרסם מכתב מזויף כאילו הטון מקאשוי אינו מערער על ה"ניקור" והגיע לידיו מכתב רשמי מקהילת עדת קאשוי כי המכתב מזויף והגה"צ מקאשוי שליט"א עומד עוד במסקו הראשון

## קהל עדת קאשוי

כה

בנשיאות כ"ק אדמ"ר תה"צ מיהרר הפאל בלום שליט"א אב"ד יר"ם וב"ק קאשוי יק"א

## K'HAL ADAS KASHAU

HAINES ROAD BEDFORD HILLS, NEW YORK 10507 (914) 241-2700

ב"ה

יום ה' לסדר וישלח שנה חשמ"ג לפ"ק

שלו' וברכה לכ"מ הע"ז

לאחרונה יצאו אנשים בני בליעל והפיצו מכתב מזויף שזויפו באופן שיחראח כאילו נכתב על ידי רבינו שליט"א שבו חוזר מה שכתב במכתבו הראשון (שנכתב ביום י"ג מדוח דהאי שחא חשמ"ג לפ"ק) בענין חלב, ועוד תוספות דברי שקרים וכזבים רח"ל.

וע"כ כאנו בזה להודיע לכל מי שהגיע מכתב המזויף הנ"ל לידו כי מעולם לא יצא מתחת יד רבינו שליט"א, ומזויף כולו מרישא לסיפא.

(ומצדדים אנו מה חקאיעם של נוסח כתב יד האפיתוי וגם המכתב המזויף).

ובדרך אגב, הננו מודיעים בזה שאין לנו או לאחד ממסודותינו שום חלק

ואחריות בשום פאשקווילע"ן הנדפסים בדברי לעג ובזיון וליצנות באיזה

שנים שיהי', ואצ"ל שאין לנו ח"ו שום קשר-בענין זה ולא בשום ענין -

עם פורקי עול ושונאי הדת, והציונים, ותומכיהם, בכל שום וחניכא דאית

להון, ובפרט הראדי"א והצייטונגע"ן שכל הנ"ל מהם מאוסים ומשוקצים

בעיני כל יראי ה' וכש"כ בעיני רבינו שליט"א הלוחם כל ימיו נגד כולם

כידוע ומפורסם.

מאחר שכמובן אי אפשר לנו בשום אופן להודיע בעצמינו אה כל הנ"ל לכל מי

שנוגע לו, ע"כ (גם ששלחנו לכמה מוסדות להודיע להם, מ"מ) נבקש מכל

מקבל המכתב הזה לפרסמו גם לאחרים כפי אשר ביכלתו.

בכבוד וברכה

הנהלת הקהלה



חידושי הלכות

# ברכות שמים

על סס' שבת

פרט במה מדליקין

כולל ביאורים על גמרא רש"י וכל דיבורי התוס'  
 וגם חידושים על גמ"ת והראשונים והאחרונים ו"ל  
 (כל דיבור שהוא לבאר ולפרש נרשם עליו כוכב כזה (י) לסימן)



## וקונטרס לחנוכה

כולל חידושים ושו"ת הנוגעים לעניני חנוכה

אשר חנני ה' ברוב רחמיו וחסדיו  
 אותי הצניח באלפי ישראל

## רפאל בלום

ראב"ד ור"מ דק"ק קאשוי יע"א  
 בלאמפורד הרגוני הספורטם כש"ת מו"ח שמואל הי"ד  
 כעת פה בערפארד היללס ג'ו יארק יע"א

...

נעחק ונסדר ויוצא לאור בס"ד  
 ע"י התנו

הק"י יוסף משה פרידמאן  
 קרית קאשוי יע"א

שנת תשמ"ה לפ"ק

נסדר בדפוס "פרדס"



## קצה השמים

כז

ד

א) **מכח** זה של חורבן הקהלות בעו"ה וכמעט אין שום קהלה מסודרת על נוסח שהיי כאייראפא, נמשך ג"כ ירידת הכשרות, בדברים חמורים מאוד, והשחיטה, והאפי', והבישול, וכמעט כל המאכלים, הכל ביד יחידים, המה המושלים והמשלמים, אשר אפילו אם היו יראים וחרדים, הלא אין ליתן שום נאמנות לבעל העסקים, וקו"ח שהרבה המה מהירודים, ורבה העזובה בקרב הארץ, וגברו בעלי זרוע, ואימתם מוטלת על הנריות, ובפרט שהכל נעשה בכמות רב כסיטונות ובמהירות, וסומכים בכל דבר על התירים של הפסד מרובה ושעת הדחק וכזי והרבה אף בלי היתר, והחיוב היי שהרבנים אשר יש להם עכ"פ קצת דמיון לקהלות הישנות, שיסדרו שיהא להם יד בכל עניני של חיי הנפש, ויעמדו על המשמר לדאוג עכ"פ עבור קהילתם ועיי"כ תתחזק כח הכשרות להכלל כולו, ובאמת היי מציאות לזה אם יתחזקו הרבנים על עמדם

ולעשות בענין זה מה שביכלתם, ואין שום ספק שיצליחו במשלחותם, כי במצב של היום הירידה מיום אל יום, וכל אי הישר בעיניו עושה.

(ב) גם מוטל על הרבנים לחקור בכל עניני מאכלים לידע ולהודיע לבעלי בתים מה בגדר כשר לכתחילה ומה רק בגדר של דיעבד וכש"כ מה שבגדר חשש איסור, ובפרט שמביאים מאכלים ומעדנים מארבע פינות העולם, ואפילו רק מהמדינה עצמה צריך לחקור ולדרוש על כל פרט ופרט, וגם היי עצה נכונה אם היי בעה"ב סוחריי עושים מאכליי שהם באמת בתכלית הכשרות שאין בהם שום חשש ממש בהשגחה מעולה אמיתית, ולפרסם כל פרט באר היטב, וממנו ילמדו אחרים כי אחד החורבנות הוא מה שהכל כשר בשוה ואין מודיעים באיזה אופן נעשה ועל מה סומכים. וצדקתם עומדת לעד.

## ה

(א) הנה כתיב כי לא מאסתים ולא געלתים, וגם אחר ימי האופל ומצוקה, בע"ה יסדו גאונינו ישיבות ובתי חינוך לטובה, וב"ה גדלו והצליחו וכפורחת עלתה נצם, וישנם ב"ה ת"ח אברכים מופלגים בתורה בעלי כשרון, רק בא הס"מ ומרקד, לטשטש ולבלבל המוחות, ידוע שכל מורה הוראה אפיי המומחים וזקנים בתורה ובשנים, כמה טרחו להעמיד ההוראה ברתת ובזיעה ופחד, ובכל שאלה חמורה נטלו עצה מחבריהם הרבנים, אפיי שימשו הרבה שנים בהוראה, אמנם על ידי הנדודים שהכל כמדבר, כל אכרך שיש לו קצת ידיעה בשו"ע באיזה הלכה, כבר חושב שיכול להיות משיב, וכותב ומדפיס תשובות בכתב עת, ומחברים ספרים לחלכה, וכ"א מגמתו תמיד לחדש חידושים בעל פה ולעקור המקובל והנהוג, כי אינו לפי כבודו להעתיק מהישן, וגורמים מכשולות,

וכבר כי בהתעוררות תשובה להגה"ק דערלווי הי"ד, זי"ע, בשם אביו רבן של ישראל הכתב סופר, שלא יכתבו תשובות מי שאינו בקי ברוב הש"ס, ורבינו גאון ישראל הבעל אור חדש ז"ל בספרו דרשות חות י"איר, כי שראה אברך שכתב תשובה בענין עגונה וכעס עליו, איך ירהיב בנפשו מי שאינו בקי ביסודות הש"ס לכתוב תשובה באיסור חמור ע"ש, ונתה כ"א פוסק בענינים חמורים, ולא לבד לשואלים יחידים, רק בדברים שנוגעים להכלל, כאילו להם ניתנה הארץ, והלא כל דבר שנוגע לכלל שייך לגדולי הדור, כי החיוב לשמש הרבה, ולשאול בכל ענין ובפרט בשאלה חמורה גם את אחרים, ולא להשיב תיכף ומיד, רק לעיין הרבה ואח"כ לשאול גם דעת אחרים, ומבעלי תשובות אלו שקופצים להורות בדבר שנוגע להכלל, באים מכשולות עצומות, מכשילים הרבים לדורות, ונושאים כל העונות על עצמם, ומה מאד לבי דוי, הלא כמעט נועלים בפני עצמם ח"ו דרכי התשובה, כידוע עון מכשילי הרבים ומי בקש זאת מידם לקפוץ ולהיות מורה, כבן סורר ומורה, ישבו ללמוד ש"ס ופוסקים, ואח"כ להורות, ואם השעה צריכה לכך, אז יעיין בכל פעם ולשאול עצת אחרים ג"כ, ולא בדרך חדש להקל בכמה איסורים שכבר מקובלים בין קהלות עדות הישרים, ולחפש קולות על כל זכר, ויש גם שעל ידי שגגה או שאר סיבות, מסלפים דברי אלקים חיים, ומעתיקים להיפוך בהעתקתם מספרים, גם בגובה לב חולקים על רבותינו מדורות שעברו, וגורמים רח"ל מכשול לרבים, וכל זה על ידי טל ילדות, שהרבה ילדות עושה (סוטה ז').) הי הטוב יכפר וירחם, ויערה עלינו רוח טהרה, א"ס.

ב) **ובאמת** בכל עניני הוראה יהי פחד הי ויראתו לנגד עיניו, לעיין ולחפש עד שידו מגעת ואחר כל היגיעות לשאול גם דעת אחרים, ולא

יבוש ולא יכלם, כי כך נהגו רבותינו, וכ"ש בענינים החמורים כגון לסדר גמ, מי ביקש להיות תיכף מסדר גיטין, הלא ב"ה יש מומחים וזקני רבנים, ולמה לקבל אחריות של היתר א"א על עצמו, ומי שלא שימש שנים רבות אצל סידור גיטין איך יערב לנו לגשת לסדר גיטין, וסיפר לי ת"ח גדול ז"ל בקאשוי, תלמידו של הגה"ק בעל בנין דוד הי"ד, שהי' לומד אצלו באוהעל כשהתחיל לסדר גיטין, וקודם לכל שם לילות כימים לעבור על המסי' וההלכה עם גפ"ת והראשונים ואח"כ התחיל לסדר, וגם אח"כ בכל דבר קשה שאל עצת קדשו של הגה"ק גאון הדור היד יצחק זצ"ל, וכן הי' אצל כל רבותינו המורא ופחד אלקיי בהוראה, והלא בספרי שו"ת של רבותינו בכל ענין חומר רואים שביקשו לצרף עוד שני גדולים, ומה נענה אנו יתושים, בבקאתנו וידיעתנו הדל.

ג) **וכן גם בד"ת**, בין אדם לחבירו, הלא מפורש בשו"ע (חו"מ סי' ח'), שיראה כאילו גיהנם פתוח תחתיו, וכמה צריך להתחנן להי הטוב שלא יוציא ממון שלא כדין, הרי יוה"ב לא מכפר על דברים שבין אדם לחבירו, וכמה צריך לטרוח לברר ההלכה, אע"ג שמקבלין ק"ס מבע"ד בין לדין בין לפשרה בין לטעות היינו רק כשטורח ומתייגע לדעת קודם ההלכה, או צריך לראות אפשר שיהא קרוב לד"ת, ולא לטעות ולא לעקל ולא לעקלקלות, ואפ"י הוא בורר של אי לא הותר לו להפוך דברי אלקים חיים, רק לישב ביראת הי' כל היום, לא לדבר עם הבע"ד קודם הד"ת, אם כי יש שסומכים על משענת קנה רצוץ לשמוע טענות הבע"ד שלו, אין לעשות כן שהוא נגד ההלכה, וגם עוד ענינים להזהר שלא לענות הדין, רק לגמור במוקדם אחר העיון.

ד) **ואם** רוצה לחבר ספר בהלכה לא יכריע רק יבא וילקט שיטות הפוסקים, ותבא עליו ברכה, ואם מדפיס תשובות, אז על כל הלכה חמורה ישאל לכה"פ גי גדולים שיסכימו על תשובה שלו, וענין הנוגע להכלל לא יכנס לזה כלל, לא יחלוק על ריבתינו, רק אדרבה יראה לתרץ דבריהם, כי כל דבריהם כנחלי אש שהיו בקיאים בכל, וגדלו בקדושה וטהרה, והיה להם סיעתא דשמיא, רק אם יש עוד שאר גדולים מאז שהורו באופן אחר, אז אפשר לסמוך עליהם במקום הצורך.

ה) **ובאמת** יש עוד מכשול הנוגע גם לרכנים הגדולים, שיש שואלים ממדינה למדינה, וכידוע בכל מדינה ישנם ענינים שאינם דומים זה לזה, הן בכשרות הן בסידור של הפאבריקע"ן, על כן ככל הנוגע הן במאכלים הן בתשמישי קדושה, צריך ליזהר שלא להשיב להשואל, כי מזה נולדים תקלות שונות וגדולות וטרם שתבא שאלה כזו מהרכנים הגדולים, זה לזה, אין להשיב, כי אח"כ קשה לתקן והגדולים בתמימותם משיבים לכל אי, אולם צריך להבחין אם הדבר נוגע לרכים, וגם אם יש לחשוב שיש חילוקים בין מדינה למדינה. עכלה"ק.

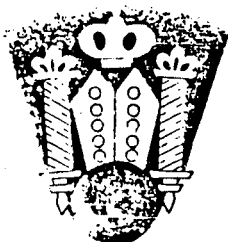




# התאחדות הרבנים דארצות הברית וקנדה

CENTRAL RABBINICAL CONGRESS OF THE U.S.A. AND CANADA

85 Division Avenue  
Brooklyn, N. Y. 11211  
384-6765



יום ג' לסדר קרח, א' תמוז שנת תשמ"ב לפ"ק.

## ישיבה שני' אודות יניקור'

-----

אחרי משא ומתן ודיונים, הוחלט להציע כדלהלן:

א. להודיע לרבנים המכשירים ולהזהיר לכל העוסקים במלאכת ניקור, שיש הזנחה רבה בניקור הכבד שיש בו חשש חלב הכליות.

וכמו כן יש חסרון ידיעה בניקור היותר הנקרא "דיקע שענדערליין" שיש התייכת חלב סרוך בו וקרופים פכ' הצדדים וגם החלב שתחת הקרום.

המסתמסים עם השחול ידעו שצריך ניקור היטב.

ב. אודות הבשר שאשר צלע י"ב. היות שברוב קהלות ואפילו במדינת אונגארן לא נשלו בשר זה, לכן צריכים לכה"ם איזה השגחה שינקרו הבשר הזה היטב.

ג. בשר שתחת הצלעות מקום הקרום הלבן העב, היות ולפי הרכה שיטת פוסקים ראשונים ואחרונים יש בו חשש חלב גמור, ע"כ נכון לנקר כל החלב שתחת הקרופים.

**הגאון המוסק המפורסם אבד"ק  
דעברעצין, וכ"ק מרן אדמו"ר  
מוויזניץ-מונסי שליט"א**

**דעת תורה  
פון דעברעצינער רב שליט"א  
וועגן דעם פראבלעם פון ניקור**

מולער טעקסט פון דעברעצינער רב'ס בריוו

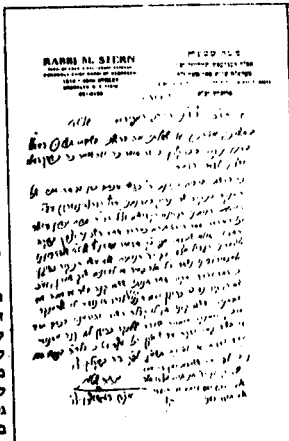
בעזיהת

אל מעיב היידין הרהיג המפורסם..... שליט"א

בתשובה מתורבה על שאלתו מה דרשתי בשבת תשובה העלילט בענין ניקור  
בברוקלין. כי זה אמר כה זזה אמר כה כדך העליל רצונו לדעת האמת.

כה דרשתי ברכס ומחלו ודי  
כאשר אכתוב כגון בביאור יותר, שכל  
המנקר בניקור שחי' נדענו כמורטטו ארץ  
הר (אנתגורן) עיס הדאית רבחות  
הנאונים הקדושים תגיל זכיר, פיה  
הכין עשה, וכל המרחיר אור הדראי  
היהו כמרחיר אורי השכינה תריך  
כדיקה אוריו, אולם שמעתי מפי כ"ק  
ארמור מוויזניץ שליט"א שלדאבות  
ולעשרנו הגדול מנאנו בני' ד'י תעזות  
שלא ששו הנקור כהונן ולמכאוב  
לבונו נשאר רחיל חלב נגוד, או  
לאונטם שכך שומעין.

תצ"כ כל אור האור יחוקר אור  
הנורו ששם קנה בשר עי עתה אם שם  
הניקור נעשה כהונן הם אינו יכול  
לבקר או נדע לו שהמנקר כהונת ששם  
קנה אין לו קבלה רשות הורמטא בבנה  
מרב מובוק ומנקר ממוחה שיהי  
לנקר כהונן, לא יקנה מחמת זו בשר  
גסה דיקה עי שיתוק הכל עמדיט כי  
בלא"ה בגשמי הוא.



תצ"כ בעתה או לסי נח תשמע לסיק מה ברוקלין תצ"כ.

משה שטיין

אבד"ק דעברעצין תצ"כ

נ.ב. לסי מה ששמעתי ממגדרי אמת שלא רק בני' ד'י הנויות מנאנו  
חלב אלא הרבה יותר ויותר ומי הוא זה שלא תרנו בטנו.

תצ"כ

עה

ישעי'

ניקור

נפש

**קהל יסודי התורה שה"פ קלויזענבורג**

**CONG. YESODEH HATORAH**

131 Lee Ave., Brooklyn, N.Y. 11211

בהוראת הכד"צ לאפרושי מאיסורא באנו לפרסם לרכים המכתבים שנדפסו בחוברת שנשלח לידינו אודות מצב הניקור באמריקע, וויליאמסבורג, בארא פארק, מאנסי, ועוד, ואזהרה מביד"צ דקהילתנו שלא לאכול בשר עד שיסודרו הדברים בכל.

כ"ה

**ביד"צ דקהל יסודי התורה שה"פ קלויזענבורג**

**BETH DIN ZEDEK OF CONG.  
YESODEH HATORAH**

131 Lee Ave., Brooklyn, N.Y. 11211

למנהלי הקהלה הע"י,  
כדי להסיר מכשול הננו בבקשה לפרסם לאנשי קהלתנו המכתבים הנוגעים לענין ניקור חלב החמור ולהזהיר שלא יבואו למכשול ח"ו עד שיסודרו הענינים בכל.

וע"ז באנו על החתום ד' עשי"ת תשמ"ג לפ"ק  
אהרן יודא ווילנער אהרן ווידער אפרים פישל  
הערשקאוויץ

לחומרת הדבר שרח"ל גורם לטמטום הלב ומקור לכל הפירצות הדור  
רח"ל הוא מאכלות אסורות חתמתי גם אני שמי להמנות על  
העומדים על המשמר בדרך אבוה"ק זי"ע ועכ"י.

מקום החתימה

**יקותיאל יהודה מרודניק**

(כ"ק אדמו"ר שליט"א מצאנז-קלזענבורג)

# CLARIFICATION

The world was shocked over the new revelation that in the last few days a massive counterfeit and fraudulent mailing to all Rabbis and distinguished members of the laity consisting of letters with the forged signatures of the venerated Sage Horav Hagoen Rafoel Blum, Shlita and his distinguished sons of Bedford Hills, N.Y.

These letters purported to claim the Kashauer Rov retracted and rescinded his previous declaration concerning the absolute prohibition of using animal meat due to the major questions, problems and halachic doubts in the **NIKKUR** (dèveining) which is known to be an absolute biblical precept and negative prohibition of biblical origin; as stringent in law as the consumption of chometz on Pesach.

Several prominent Rabbis became suspicious concerning the sudden retraction — the consistency of the terminology utilized surprized as the appearance of such abrupt about face by the staunchest vigilantes in the forefront in the battle for proper adherence to the **NIKKUR** laws, immediately contacted Horav Blum to discern the voracity publicized under his name. They were shocked and appalled to discover that the letters carrying the Kashauer Rov's name are total forgeries and issued with evil intent by irresponsible and wicked purveyors of meat provisions to cause to and bring about a sense and feeling among public of complacency until the objective of instilling a sense of security in the heretofore practice of the **NIKKUR** procedure as followed by the disreputed Hechsheirim givers.

Horav Blum emphatically stated that since the issuance of his first letter in the week of Rosh Hashanah 5743 — no change has come about neither in his decision nor in the practice and procedures of **NIKKUR**. He continues to exhort his followers to refrain from using any bovine meat products and provisions.

All legal means will be utilized to prevent the dissemination of forgeries and fraudulent correspondence.

This is the 6th in the series of scandalous scurrilous and fraudulent letters issued by various segments of the meat industry.

All the distinguished Rabbis and halachic sages who have issued prohibition against the use of meat during the past year have reiterated their position and have emphatically stated — that they have **NOT** changed their ban. They warn the general populace to refrain from eating meat due to the serious prohibition of *Chelev*; since no one should be willing to gamble with his life, as well as of his wife and children by the incurrence of the penalty of kores-excision, Heaven forbid.

Yeshiva & Mesivta Toras Yirmiyeh, Brooklyn, N.Y.

RABBI RAFAEL BLUM

165 HAINES ROAD #2, BEDFORD HILLS, N.Y. 10507

(914) 666-6800

ב"ר

By the Grace of G-d  
Boruch Hashem:

Parshas Hazinu 5743  
Bedford Hills, New York

Peace and blessings to the honor of all my dear pupils and may the AL-mighty bless you.

This letter is directed toward the matter which I was asked many times about — in reference to meat — about which many people have raised the question — that the forbidden fats (called *chelev*) are not properly removed.

According to personal inspection this very week in the presence of highly qualified specialists in the art of *chelev* removal; it was clarified that unfortunately due to our great sins the meats which was bought in these past few weeks from butcher stores renowned for the highest quality in Kashrus was not separated from the forbidden fat properly.

There remained upon the meat *chelev* which is strictly forbidden according to our Holy Torah. We found in the meat forbidden fat (*chelev*) according to our Torah including part from the hind quarters in tact with it's fat.

This by no means a matter dependent upon various customs or differential opinions of Halachic authorities whatsoever. Hence it is unanimously forbidden according to the edicts of our Holy Torah beyond the shadow of a doubt.

Therefore, I sincerely appeal implore, beg and beseech you all to refrain from consuming any more meat whatsoever until this deplorable situation becomes completely and properly rectified with the help of the Al-Mighty according to all laws of our Holy Torah.

May the Al-mighty send us his blessings to be inscribed in the book of good life amongst all of Israel with a year of redemption and salvation.

For a verification I hereby attest my signature.



Rabbi Rafael Blum

## אמת מארץ תצמח

מיט א הארץ פול מיט פרייד אין טרערען פון שמחה גיב איך א שבת והוראה צום בורא עולם  
כ"ה פאר זיין גרויסען חסד מיט ווינלעכען ער האט אונז בעגאדניגט די פארגאנגענע טעג.

נאך פון מיינע ערשטע צייטען ווען איך בין אנגעקומען קיין אמעריקע פלעג איך זוכען ארבעט  
ביי כשר'ע פליישבענק. זייענדיק ערמאהרען פון מיין לאנג יאריגער ארבעט אין דער אמאליגער היים  
ביים טרייבערען פליישען.

צו מיין גרויס שטריינונג האט איך געזעהן אז דער סדר הניקור פון דאהי איז גארנישט דאס זעלבע  
פון אמאל. וואס אמאל האט געהייסען חלב איז דא אין אמעריקא כשר. איך בין געגאנגען פון איין  
פליישבאנק צו דער אנדערער, אבער אן ערפאלג. איינער בעסער און איינער שוואכער, פארט נישט  
אזוי ווי ביי אונז אין אונגארן. טראץ מיינע פעסטע טענות אז די גאונים וגדולים און מקריים פון  
אמאל אין דער היים זענען פארט געווען גרעסערע חלמירי חכמים מומחים און ערליכע אידען, מיט  
מער ערפארונג ווי די פון אמעריקא.

די אלע טענות און נאך מער זענען געפאלען אויף טויבע אויערען. צו מיין גרויס צער און  
ווייטאג.

נישט וועלענדיג משנה זיין פון ורך המסורה האב איך מיר אכגעזוכט פרנסה בדרך היתר, וברוך  
השם אשר לא עזב חסדו מעמדי, גלייכצייטיג האט מיך אבער שטענדיג געפלאגט מיין געוויסען ווי  
ווייט מיר האבען זיך דערקייקעלט דא אין אמעריקא בלויז געצייילטע יארען נאך דעם חורבן  
איראפא, און ווי ווייט הייליג זענען די אריגען פון די אמאליגע צדיקים וואס פלעגען זאגען  
שטענדיג "אין אמעריקא זענען אפילו די שטיינער אויך טריפה".

כאטש איך האב אין מיין שטוב נישט אריין געלאזט קיין כשר בהמה, פאר כל חללא דעלמא,  
האט מיך דאך גערוסען ביים הארץ צוקוקענדיג ווי אזוי מענטשען גייען אריין און ארויס פון  
בוטשערס קרפענדיג, פלייש - סאלאמי - פאסטראמי - פראנקפורטערס א.א.וו. נישט  
וויסענדיג וואס זיי טוען מיט זייער נשמה, און מיט די נשמות פון זייערע טייערע קינדער שיחי.

דערפאר איז געווען פאר מיר, מים קרים על נפש עיפה, הערענדיג די כשרוה טובה, אז כבוד  
קדושת אדמו"ר מוויזניץ שליט"א פון מאנסי האט שטרענג  
באפוילען אלע זיינע תלמידים, חסידים וידידים, נישט צו עסען קיין  
שום כשר בהמה, (ד. ה. סתם פלייש, סאלאמי, פאסטראמי, קארן כיעף,  
פרענקפורטער, כעלאני א.א.וו.).

און דא האט איר געקענט זעהן וואס מיינט דביקות פון חסידים צו זייערע רבי'ן, דאס ביסען פון  
מייל האט מען אוועק געווארפען נאכן שטרענגען באפעל פון רבי'ן שליט"א, הונדערטער פונטען  
צוזאמענגעקריפטע פליישען זענען ליקוידירט געווארען. אלעס בלויז אויף איין באפעל פון רבי'ן  
שליט"א.

**אז דאס בהמה פלייש האט ערנסטע חששות פון חלב דאורייתא.**

איר האט געמעגט זעהן מיט וואס פאר א שמחה של מצוה דאס איז געטון געווארען, פונקט ווי  
אחרונ בענטשען און הלל זאגען און עסען א כזית מצה, אהן אונטערשייד, ווייל וואס איז דען א  
חילוק ביי ערליכע אידען צווישען די מצוה און אלע אנדערע מצוה.

מיט א פולען מויל האב איך געזאגט ברוך שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה, מיט א דאנק  
אויף דעם עבר בעט איך ביים רבש"ו א חפלה לעתיד אז קנאה צדיקים חרבה יראת שמים, אז אלע  
רביס מיט זייערע חסידים ראשי הישיבות מיט זייערע תלמידים, מיט'ן גאנצען כלל ישראל זאלען  
נאך טון דעם וואונדערבארען ביישפיל.

וכדאי היא המצוה הגדולה הזאת שבזכותן נזכה כקרוי להגאל כנאולה שלימה האמיתית אמן.

רי"ח מנחם אב תשמ"ב

הק' שלמה גרינבערג

מנידעהאז

חופ"ק ברוקלין

# געוואלד!!!

## מען עסט טריפה

### אלס כשר!

מכתב משנת תש"ל.

בעה"י יום א' י"ט למבניי ה' תש"ל

למע"כ הרב היקר כו'..... שליט"א

בתשובה לשאלתו ע"ד עיר ואם בישראל אשר בעוה"ר אין שום השגחה על האטליזים ורבו הכשלונות כו' זה כבר כמה שנים אשר יחידי סגולה צווחו בזה ולית דמשגיח בהו ועדיין לא נושענו כו' ונפשו בשאלתו עד כמה החיוב תוכחה במצב כזה ע"פ התורה. לענ"ד פשוט שהחיוב תוכחה במקומו עומד מכמה טעמים.

ה"א שאפילו אם באמת המצב לא יתוקן ח"ו לעולם, מ"מ הרי כבר אחז"ל בשבת דף נ"ה, שאמרה מדה"ד לפני הקב"ה אם לפניך גלוי לפניהם מי גלוי ע"ש נוראות דבריהם ז"ל הקדושים.

ה"ב אפילו אם אין הדברים נשמעין לכלל הציבור מ"מ אין ספק שעכ"פ הרבה מועיל לגבי יחידים משומרי התורה להזכירם על המצב למען דעת להזהר ולעמוד על נפשם.

ה"ג באמת ישראל קדושים ורוצים בתיקונא אלא נדמה להם שהדבר בלתי אפשרי ויש לקוות שבעה"ת סוף סוף יוסיפו להציל שולחנם של ישראל מנבילה וטריפה חלב ודם וגיד הנשה ולסדר טבחי דיהושפט.

ה"ד שאפילו היה ברור שהמצב לא יתוקן ח"ו כלל ע"י המחאות הי' ג"כ החיוב להרעיש ע"ז עכ"פ למען דעת כי תורתו של הקב"ה לא נעשית הפקר ח"ו וכי אית דינא ואית דיינא. השי"ת ירחם להציל נפשותינו משחת ולהשיב את הנדחת אחת לאחת לקבל תוכחה ושבח והיתה לקרי' נאמנה והיא כפורחת.

הכו"ח בלב כואב ודואב על עלבונה של תורה הקדושה המצפה לרוחמי השי"ת ולגאולה שלמה במהרה בימינו אמן

יעקב ישראל קניבסקי

הקונטרס הזה נתפרסם כמו לפני חמישים שנה במדינות איירופע, מהמנקר המומחה המפורסם מאוד אשר פעל גדולות ונצורות בשדי הכשרות לבער הקוצים מן הכרם ולהעמיד הדת על תילה, הרב הצדיק מוהר"ר יוסף צבי סג"ל זצ"ל.

## בן יוסף

ניקר

הביטו וראו...

כאשר נרצה לנסוע נסיעה בעגל' ובזמן קרוב, אף אם הוליך את הסוסים איש פשוט הדיוט וכן כפר יהי', כנהוג, לא נפחד מללך את דרכנו בטח אתו עמו, כי ידענו שהבעל עגל' מלומד במלאכתו זאת מאז מקדם.

אולם אם איש אף שהוא בקי בעל החכמות, אבל להוליך את הסוסים עוד לא נסה, וישב על "הכסא" ולא ידע ויבין להנהיג כפי הצורך בדרכים שונים כמוכן, אז נוכל לבוא חו"ש לסכנה גדולה

כן אנכי, נכזה וחדל אישים, הנני רוצה לדבר בזה מענין הנוגע לכלל ישראל, ואף שטח מראות עיני לא דעת לי ולא תבונה כטיפה מן הים מחכמה ותבונה של ראשי הקהלות, אשר דבר זה שייך להם להביט לראות... ולתקן, אבל כמו הבעל עגל' הנ"ל, כמעט בכל ימי עסקתי באותו דבר, לכן אדברה נגד מלכים ולא אבוש בטגם שלא מרמה בפי חו"ש, רק אהבת ה' ותורתו.

השגחת ניקר הבשר, רבים בעקב בעו"ה, ונפלאתי מאוד לראות קהלות אשר מדקדקים כחוט השערה בכל עניני יהדות בקהלתם הקדושה, ורק על הדבר הזה לית מאן דמשגח, באמרם שהקצבים "בראווע יידען" ויש לסמוך עליהם, ואנכי אשר אני מכיר את כל תהליכות המקולין, כללותיהם, פרטותיהם ודקדיקהם, ידעתי בטח שחו"ש לסמוך בזה על הקצב בכלל, ובפרט לעתים, כמו ערבי שבתות וימים טובים, יומא דשוקא וכו'. אשר בימים אלו ובזמן הזה מתאספון במקולין אנשים ונשים וטף, וכאו"א אץ לדרכו, וצועק בקול "הב" "הב" ויש בתוכם איזו "בעל בית" אשר מקומו "במזרח", וכך הוא אומר "מהר קח את הסכין והבשר ועשה מלאכתך ממש כהרף עין" וזאת אומרת, למה תבלה הזמן לעשות כ"כ רב לך בחתיכה זו, וכן להלאה, באופן שבמהומה כזאת צריכין להיות זהיר מאוד ולירא את ה' בענין הזה המסור ללב, ולחשוב במחשבתו כאלו לא ראה ולא שמע כלל, רק יעשה מלאכתו באמונה כמו שהורו חז"ל, ואנכי בעיני ראיתי שהקצב לא עמד בנסיון הזה.

**ולולא** דמסתפינא הייתי אומר שכמעט אין נ"מ בזה לקצב ישראל לא"י, ואף שזיה נראה לדבר זר, אבל מי שיוודיע את תהליכותם וערמתם יבין זאת.

**ושמעתי** מידידי אחד, ירא ה' מרבים ומהימן, והוא משגיח אצל קצב אשר הקצב הזה כמעט בכל יום אינו מתפלל בלא טבילת מקו', ועכ"ז בכל יום ויום עושה ורוצה לעשות בניקר שלא כדין, ורק בדברים קשים ובדברי ריבות יש כח להמשגיח לנצחו.

**ועובדא** ידענא, שהייתי ביושב אחד בכל שבוע על יומא דשוקא, והאנשים שלקחו בשר, בטרם הלכו לביתם באו לביהמ"ד להתפלל, וראיתי מרחוק שלא הי' מנוקר כדין, ודברתי מזה הרבה והרבה פעמים עם הרב נ"י דשם, אשר הוא



איש קדוש וגדול בתורה, וכתוך הדברים אמרתי לו שמאוד צריכין לבדוק אחר הקצנים בניקר הצלעות, אשר יש בתוכם שיש שם חלב גמור, והפוסקים מחליטין שאין בקיאין בניקורו רק מנקרי אחורים, עיין במ"ב שהביאו הש"ך ס"ד ס"ק יוד, ופמג"ד סי' ס"ד שפ"ד אות יוד, ונוב"י מ"ת סי' ל"א וח"ס תשו' ס"ח.

וראיתי כתוב בשם גאון אחד וז"ל, והמנהג דכאן היא ידוע, כי ט' צלעות מלפנים אין מנקרים כלל, וצלע העשירית המה מנקרים, והשאר יתר הצלעות אינם מניחין לחלק הפנים כלל, רק לחלק האחורים, עכ"ל הגאון הנ"ל זי"ע.

ואנו במדינה הזאת המנהג שיכולין להניח לחלק הפנים גם י"ב צלעות אבל הבשר מהצלע י"ב מגררין עד העצם, ושני צלעות י"ו וי"א מנקרין, והט' צלעות אין מנקרין כלל לכן צריך להשגיח עליהם בזה, כי מניחין הבשר על העצם או מחמת חסרון ידועה, או שהכל רוח אצלו שיש לו בשר כשר יותר.

וענה לי הרב נ"י שבמקום ההיא אין בזה שום חשש, כי מוכרים גם מהכשר לטרפה, כי צרכיהם מועטים בכשר כשר, ואמרתי לו ע"ז שאי אפשר לסמוך עליהם, כי הרבה פעמים צריך לו בשר טרפה יותר, ואעפ"כ יקרה זמן שכשר צריך לו יותר.

ויהי היום כאשר הייתי שם, שלח הרב בחור אחד שבקש אותי לילך, למקולין, ובכואי גם הרב הי' שם ואמר לי שרצונו שאבדוק הבשר שניקר, ואמרתי לו שכטרם כל אבדוק ממה שדברנו מצלעות, וכאשר פתרתי כן הי', שלא היו מנוקר כראוי, וגם בשאר חלקים הראתי לו מה שראיתי ומצאתי שלא כדין.

ואף שמאז עבר חלף זמן רב, כמו חית שנה, עוד היום אזכר ולא אשכח, שהרב נ"י אנה אנה שמשברת גופו של אדם על זה, אבל כמדומה לי שעד היום עוד לא תקנו כראוי, מפני "חסרון כיס".

**ודכירנא**, כשהי' מלחמה הגדולה העולמת הוכרחתי ללבוש "בגדי מלכות" כמו ששים יום וגם בזמן הזה הי' חסד השית"ב עלי שלא עשיתי מלאכת מלחמה, רק הייתי בעיר גדולה מלאה חכמים וסופרים ונמניתי ממקולין דמתא כמו חמשים ק"ג בשר בכל יום, וראיתי שעל חלקי בשר שצריכין ניקור הי' כמעט רק רושם הסכין, ולא ניכר שום ניקור, והלכתי, ברשות בית התבשיל, גם אנכי עם "המאננשאפט" אשר הביאו את הבשר, ובכואי להמקולין שמעתי שהקצב, אשר ג"כ "בראווער ייד" מוכר הבשר בלא משגיח, ושאלתיו בדרך כבוד, למה לא מנקר את הבשר אשר שולח לנו כראוי, ויען בעזות כדרכם, "בעל מלחמות יכולין לבלוע את הבשר גם בלי ניקור", אבל תיכף ראיתי שגם הבשר ממה שמוכר להקהל אינו מנוקר כדין, ואמרתי לו שלא את זאת לוקחים הלוקחים, ולא הבעל מלחמות, ואך זאת לא נעשה כדין, וענה לי קשות כדרכם.

והדיין המצוין דמתא, איש חסיד ומפורסם בתורה ויראה, ישב בחצר הזאת לשפוט דברי השאלות אשר הביאו אליו, וכאשר אמרתי לו את כל אלה הדברים, אמר לי ידעתי את כל, אבל מה אעשה שהקצב אדם תקיף, ויראתי לפתוח פי נגדו, ומאוד נפלאתי שדיין העיר ידבר כן, ע"ז תיקן דבריו, שהמקולין שייכין תחת השגחת הרב אב"ד, ולהדיין אין לו עסק בהם, ואנכי לא יכולתי לילך לשום מקום בלי רשות, לכן כתבתי מכתב להרב הגאון דמתא זצ"ל, ותיכף בדקו, הוא זצ"ל ובית דינו, את הדבר ומצאו שכן הי' ומנו משגיח ומאז כמה פעמים הייתי בעיר הזאת, וראיתי שאצל כל מוכרי בשר ישנם משגיחים יראים ושלמים ומנקוין היטב מאוד מאוד ב"ה.

**ובעצב** לכ ישחק האדם אם רואה איזה כרוז כמ"ע שמבקשין איש שיהי' - שו"ב - ב"ת - ב"ק - מוהל - וגם - 'משמש', וכאשר יבוא האיש על משמרתו תוכעין ממנו כפה שיהי' גם "משגיח", והאמללים האלו אשר יש להם "רב מלאכות, ומעט

ברכות", לא יוכלו להפליא לעשות עבור זה אפי' על משמרת אחד כראוי, כי ידיהם מלאים בעבדות, וכריסם ריקנים מכל.

**ואם** ממנין איש אשר יעשה רק מלאכת השגחה לבד, מקמציץ בשכר, ולכן יהי' האיש או אינו מהימן כראוי, או אינו יודע בין ימינו לשמאלו, ולא אוכל להסתפק ולהודיע שלא אדע מדוע לא יעמוד בנסיון לפני חכם מי שרוצה לעסוק במלאכת הקודש הלזו? ! ללמוד דיני ניקר מספר וגם בפועל כראוי וכנכון.

**ובקיץ** העבר הייתי בקהלה מפוארה, אשר ההוצאותי לשנה — יאהרעס-בידזשע — עולה לכמה מאות אלף לעי, וגם הרב דמתא עמד גם ה"המשגיח", ושאלתי אותו למה לא נקרו את חלק הבשר אשר הקצב מוכר, וענה לי שהוא לא למד ניקר ואינו מבין מזה כלום, וממונה כאן רק שישמור שלא יביאו במקולין בשר טרפה, אבל הקצב שהוא ישראל יודע לנקר היטב, ועל זה הראיתי באצבע להקצב את הבשר אשר חתך ממנו, שאינו מנוקר, ויאמר הקצב, "שאם רוצה לנקר את חלק הזה צריך לפתוח את הבשר בסכין שיגיע להגידין, וזאת אי אפשר לו בקיץ, כי בעבור זה הבשר נשחת ונסרח מפני החמה", האין זה שחוק מכאיב לב? שמחליט בשכלו שדיני ניקר נתנין רק על החורף כשהוא קר ולא בקיץ כשהיא חם, ויש עוד, אבל די בזה.

**וכאן** יש מקום לשנות מה שכתבתי בהקדמה, שבאם לא הלכתי בדרך הישר והטוב בעיני הקב"ה וב"ש חו"ש באלה הדברים לדבר נגד מלכים בענין אשר נוגע כמעט לכל קהלה קדושה, כי הלא אסור לדבר אפי' על קלי קלים שבישראל, אז הנני מבטל את כל וכאלו לא אמרתי, אבל אם אזכה שרק קהלה אחת יתקן בראותם את ענין ניקר הזה, די לי, ה' הטוב יכפר בעדינו.

## יוסף צבי סג"ל

בן כ"ה חיים יודא ומ' אסתר מלכה ע"ה

## כשרות און השגחות פון סאלאמיס און ווארשטלעך

(א) מיר האבען געטראפען עטליכע פלעצער מאכען סאלאמיס אן קיין שום משגיח אכט צו געבען אויף די גרויסע חששות וואס איז דא ביי סאלאמי ווי ניקור, חלב, דס, (חוץ די אויבענדערמאנטע חששות צב"ש שחיטה, בדיקה, מליחה וכו'), ווי עס איז באקאנט קומט אריין אין סאלאמיס און אין ווארשטלעך 30 ביז 40 פרוצענט פעטענס א חוץ די פלייש, און דארט שטעלט מען אריין אלע רעשטלעך פליישען וואס עס פאלט אוועק ביים שניידען אלע פעטענס וואס בלייבט איבער. (חוץ וואס דאס ווערט געמאכט פון אלע פלייש פסולת וואס פאלט אוועק ביי די בוטשערס קעיטערס פלייש האלסיילערס וכו'), וואס די דאקטורים זענענען מעיד אז דאס איז זייער שעדליך צום געזונט און ווער גיט אכטונג צו דאס איז חלב צו סתם פעטענס.

(ב) אין א"י און אויך דא אין אמעריקא האט מען שוין געכאפט אז מען האט אריינגעשטעלט אין סאלאמיס און אין ווארשטלעך פלייש פון פערד און הייזלען ווי עס איז באקאנט. עס איז דא געווען געדרוקט אין צייטונגען.

(ג) מען האט געכאפט אין א"י א איד אריינשווערצען פון די אראבער קישקעס צו די סאלאמיס, לידער האבען דאס געכאפט נישט די רבנים נאר די פאליציי.

(ד) אויך האט מען געכאפט אין די סאלאמיס אבקת ביצים, און אבקת חלב, און עס איז געווארען פארקויפט אלס „גלאט כשר למהדרין“.

(ה) ע"כ זאל יעדער עויליכער איד געווארענט זיין פון צו עסען סאלאמיס, און ווארשטלעך, ווייל די חששות זענען זייער גרויס.

(ו) מיר וועלען אויסרעכענען וויפיל זאכען דער משגיח דארף וויסען צו קאנטראלירען דעם כשרות פון סאלאמיס:

(1) וויפיל עס איז ארויס די וואך.

(2) וויפיל בהמות זענען געשאכטן געווארען אין די וואך.

(3) פון וואס מען מאכט די האלטערס די קישקע פון די סאלאמי: (א) פון קישקע פון אקסען? (ב) פון פאפיר? (ג) פון פלעסטיק? (ד) פון קישקע פון שאף?

(4) וויפיל יארד די קישקע האט.

(5) וויפיל מטר עס קומט אויס פון איין בהמה.

(6) וויפיל פלייש און וויפיל פעטען איין בהמה גיט ארויס.

(7) וויפיל פונט סאלאמיס עס איז ארויס פון די פעקטערי.

(8) וויפיל פראצענט פלייש עס קומט אריין (בערך 58 פראצענט).

(9) צו די פלייש איז גוט מנוקר.

(10) אנדערע פראדוקטען וואס קומט אריין, למשל די פליגען בלוט ווערט אריינגעמישט צו פארבען די סאלאמיס אויף הויט וכו'.

(11) וויפיל פעטענס (בערך 30 פראצענט).

(12) אויך דארף דער כשגיח וויסען און דערקענען אלע חלקים אלע נעמען פון די פליישען און די פארב (קאליר) פון די פליישען ווי עס איז באוואוסט אז גמל פלייש איז א ביסעל אנדערש דעם טעם און קאליר אבער פערד פלייש, ווי עס איז באקאנט אז מען האט שוין עטליכע מאהל געכאפט ביי היימישע בוטשערס וואו מען האט פארקויפט פלייש פון פערד און קאמעלען.

(13) ער דארף דערקענען און וויסען צו מען ברענגט נישט אריין חלק אחוריים וכו'.

(ז) ווי עס איז באוואוסט קומען פאר גרויסע שווינדלערייען ביי די קישקעס פון בהמות ווייל דאס גייט גראד פון שלאכט הויז צום פעקטערי וואו מען רייניגט דאס אויס, און אויב עס איז נישט דא קיין חותמות קען זייער גרינג זיין אז מען שיקט מאכען פון כשר'ע בני מעיים און באקומען באקומט מען נישט כשר'ע. ע"כ מוז זיין אויף דעם א חותם בתוך חותם מיט א ספעציעלע השגחה וואס דאס איז ליידער זייער שוואך.

(ח) ווי עס איז באקאנט איז דא פארשידענע סאלאמיס און ווארשטלעך פון בשר בהמה, קעלבער, לעם, טשיקען, קאטשקעס, טורקיס וכו' וכו', 10 צו 15 ערליי למיניהם און די השגחה איז א שווערע.

צום ביישפיל דער כשגיח דארף דערקענען די פעטענס וואס עס קומט אריין אין די סאלאמיס ווי אויבען דערמאנט. בערך 40 פראצענט קומען אריין, און א מומחה קען דאס דערקענען מיטען אויג, אדער מיטן טאפען פון די הענט, פעטען צוגייט נישט צווישען די פינגער, אין מען קען דאס נישט אראפ נעמען מיט די האנט, און חלב איז ווייך און עס צוגייט יא צווישען די פינגער און מען קען דאס צושיידען מיט די האנט, נאר די פעטען פון הארץ איז א סאך מאָהל גלייך צום חלב פון די כליות (נידען). דארף מען געווארענט זיין נישט אריינצולאזען קיין פעטען פון הארץ נאר אויב עס איז באהאפטען מיט א שטיקעל פון די קנה.

(ט) אויך איז דא א יוצא מן הכלל ביי א פעטע בהמה עס זאל זיך מיט שלעפען די חלב פון די כליות אינאיינעם מיט די קנה, און מען דארף שטארק געווארענט זיין אין דעם.

(י) דאס זעלבע קען זיין ביי א פעטע קיה ביי א יוצא מן הכלל אז די פעטען פון די מעיים וואס איז לעבען די כרכשתא זאל אויך זיין גלייך צו די חלב פון די נירען, דארף מען ביי דעם זיין געווארענט דאס זאל זיין מחובר מיט א שטיק קישקע.

(יא) ווען די פעקטערי פון סאלאמי קויפט איין פלייש און פעטען פונעם האלסיילער אדער פונעם שאכט הייז דארף מיט-קומען אויף דעם פלייש אדער פעטען א כתב באשטעטיגונג. פונעם משגיח, [עס פארשטייט זיך אז קודם מוז זיין בכלל אין האלסייל פלאץ א משגיח וואס דערווייל איז דאס נאך נישט דא].

(יב) דורך דעם וואס דער משגיח וועט פיהרען א פונקטליכען חשבון וועט דער בעל בית ציטערען אריינצוברענגען פלייש און פעטען וואס זענען נישט כשר פון פארשידענע מקומות. אבער מיר מוזען באמערקען אז דער משגיח זאל זיין בעל בית אויף די זאכען און די השגחה זאל האבען עפעס א ווערד, וואס צו דעם איז וויכטיג אז דער משגיח זאל נישט באקומען זיין געהאלט פון די פעקטערי (וואס ביז היינט איז דאס נאך נישט דא א חוץ ביי געציילטע פלעצער).

### משגיחים

(א) אין די האטעלען, קעטיטערערס, בוטשערס, רעסטאראנטען, שפיטעלער, האומס, מוסדות, דארפן אויך זיין די משגיחים גרויסע מומחים און דערקענען גוט אלע חלקים פון די בהמה, די נעמען, די וואג, ווייל יעדע חלק האט אן אנדערען נאמען און אן אנדערע וואג, און דורך דעם וואס ער וועט פיהרען א פונקלעכען חשבון וואס עס קומט אריין און עס גייט ארויס וועט ער האבען א פונקטליכען חשבון קאנטראל.

(ב) און דער עיקר העיקרים איז אז דער משגיח דארף וויסען פון דעם פלאץ וואו ער קויפט איין אפילו עס האט א השגחה זאל דאס טאקע זיין כשר, ער זאל זיך אינטערעסירען פון דעם פלאץ פון וואו עס קומט די סחורות צו איז דא א ריכטיגע השגחה ווייל אויב נישט וואס האט ער אויפגעטאן אויב דער קאנטראל איז גוט און די סחורה וואס ער ברענגט אריין טויג נישט.

עד היכן צריך קדושה, פרישות והכרת הגידין ילמדנו הסיפור שהובא בספר מאיר עיני הגולה (סימן רל"ה): מעשה שהארי"י הקדוש זצ"ל שהיה נוהר מלאכול בשר של חלק אחוריים מפני הגידין, ופעם אחת זימנו מרן הב"י זצ"ל לסעודה אצלו ואמר לו הארי"י ז"ל כי לא יוכל לאכול אצלו בשר אם יש בו מעורב גם מחלק אחוריים, ואמר לו הב"י שלא ידאג מזה, כי הוא בעצמו עשה מלאכת הניקור ונעשה על הצד היותר טוב, ומילא הארי"י ז"ל רצונו והלך לסעודה, ובאמצע הסעודה הרחיק הארי"י ז"ל הקערה עם הבשר מלפניו ולא רצה לאכול, ושאלו הב"י על זה ואמר אחר שבעצם ידי ניקרתי הבשר, הלא תוכל להיות בטוח שלא נשאר משהו מן הגידין, אז לקח הארי"י ז"ל חתיכה של בשר מהקערה והראה להב"י שיש בה איזהו גידין, ומרן הב"י נצטער מזה, ובלילה א"ל המגיד שלו אל תדאג כי הבשר היה מנוקד על ידך על הצד היותר טוב, אגל עם האיש הגדול הזה אין לך להתחרות כי הוא יכול להמציא גידים גם על כתלי הבית. (מפי הרב א. כהן שליט"א שמעתיה).

לכבוד רבבות אלפי ישראל הנאמנים לך ותורתו יושבי ארצינו הקדושה.  
אייראמע, ואוסטראליע, וקאנאדע.  
ועיירות שונות שבאמריקע.

כבר נודע בשער בת רבים השערורייה הגדולה בענין רבת ההזנחה של ניקור החלב במדינת אמעריקע, וזירפנו כאן קונטרס שיצא ע"י ביהמ"ד מכון להוראה" ומשם יראה המעיין עד כמה שלט הקלקול במקצוע זה.  
בהקונטרס ימצאו הערכה שלימה בביאור מקיף כמות ההזנחה והסיבות שגרמו לזה, ונחוץ מאד מאד גם לדרי שאר ארצות באשר שבזה"ז נתרבו בכמות גדולה הולכי ארחות הנוסעים ממדינה למדינה ומעיר לעיר, ובלי יודעים יפלו לפח מוקשים להכשל ח"ו באכילת חלב שאיסורו מה"ת ועונשו בכתר ולכל העם בשגגה.

ואשר ע"כ לא חסכנו על גודל העמל וריבוי ההוצאות שעולים להון רב להדפיס ולהפיץ הקונטרס דידן על פני תבל הנותנת סקירה כללית לגודל הקלקול השוררת במצב החלב באמעריקע. למען ידעו כל שנגע יראת ד' בלבו לחזור כאשר ידרך כף רגלו על אדמת אמעריקע להתרחק בתוקף מאכילת בשר בהמה ואז סמוך לבו לא יירא שיכשל באכילת חלב.

וזאת למודעי כי הקונטרס נערך אחר התבוננות עמוקה התיישבות מרובה, והתייעצות עצומה עם מנקרים הרבה, וגם רבנים יושבי על מדין, ונמנו וגמרו כולם פה אחד כי לו טאה כי לו יאה להיות נפוץ על כל קצות תבל למען הציל ישראל קדושים זרע אברהם יצחק ויעקב מאמינים בני מאמינים מכשולון החמורה ונוראה הלזו, עד שיתקיים בנו ומלאה הארץ דעה את ד' כמים לים מכסים.

ראוי לשים לב על הנרשם בפנים כמה פעמים, כי הנאמר בתוך הקונטרס כוללות גם שכונות היותר חרדיות שבאמעריקע כמו וויליאמסבורג — מאנסי — בארא-פארק ועוד.

נ.ב. כבר הגיעה אלינו הידיעה המשמחת שנתעוררו כבר בע"ז כמה רבנים וגם רביים והפקידו לתלמידיהם וחסידיהם לבל יגעו לבשר בהמה קצת העבירו קול במחנה, וקצתן מגלין כן בצנעה מפה לאזן, וכולם לבס לשמים.  
לתועלת הענין אנו מציעין כאן רשימה קצרה מתוכן הקונטרס על מה אדניו הטבעו.

(א) מוכרים ואוכלין חלק מאחוריים דבר שלא נהג מעולם באונגארן, ועוד, בקפידא גדולה.

(ב) מנקרים אחוריים ואין יודעין כלום, ובלי קבלה על אחוריים, ובלי השגחה.

(ג) מנקרים הקדמי בלי קבלה ובלי ידיעה נכונה, ובהתרשלות מרובה.

(ד) משאירין במדה גדושה חלב דאורייתא ודרבנן.

(ה) משאירין חלב, קרומים, וגידין.

(ו) אין השגחה על הניקור.

(ז) אין הרבנים נותני ההכשר יודעין כלום בניקור וסומכין על הקצב

המנקר.

(ח) נתגלה בפומבי לפני צבור גדול הזנחה שבניקור במדה.

(ט) מורא הקצבים על הרבנים, ולא להיפוך.

(י) זעקת נוראות בוקעות רקיעים מגדולי המנקרים שבדורינו הזועקין מרירות על שנתוודע להם בגביית עדות כי אוכלים חלב באמעריקע.

(יא) נוסחי גביית עדות שנשלח לנו ממה שראו מנקרים גדולים בעיניהם על הבשר.

(יב) החובה הגדולה על כל ירא אלקים לברוח אפילו מספק מכשול חלב להנצל מיום המר והנמרה.

(יג) החורבן הגדול היוצא ע"י לומדי ניקור מספרים בלי שימוש מגדולי המנקרים.

(יד) המכשול העצומה לרב או בית דין לתת קבלה למנקרים בדליכא חד מתרי: א) שהרב למד ועסק בעצמו כמה שנים בניקור תחת פיקוח מנקרים שיש להם קבלה בהשתלשלות מגאון וצדיק מפורסם בחכמתו ויראתו, ויש לו קבלה על ידיעתו. ב) מנקר שיראתו קודמת לחכמתו שלמד ועסק כמה שנים תחת ביקורת של מנקרים שיש להם קבלה בהשתלשלות וכו' וקיבל מהם כתב שיודע מלאכתו הדק היטב הן בחלק הקדמי והן בחלק אחוריים, והוא ינסה המנקרים החדשים יראי השם לוקחי קבלה ויעיד על ידיעתו, ועל פיו יחתמו הרבנים שראוי לעסוק במלאכת הניקור.

(טו) ביאור מכשול היוצא בדליכא השגחה על הניקור.

(טז) ביאור מכשול היוצא כשהקצב הוא המנקר, ולא כנהוג מקדמת דנא שניקור הוא מלאכה בפ"ע כמו השוחט בשחיתותו, ובודק בבדיקתו.

(יז) גדולי וגאוני המנקרים שבירושלים יחס קבלתם עד לבית דינו של הגה"ק מהר"ל דיסקין זצוק"ל, והגה"ק מהר"ש סאלאנט ובי"ד. וקבלה כזה ליכא כהיום בכל העולם כולו. וכל מעשיהם בספרים נדפסו כל פרט ופרט, קוץ וקוץ.

(יח) לפי דברי המנקרים באמעריקא: הי' באונגארן עשירות מנהגים, (ואינו מוזכר בשום ספר) היו גם מנהגים שונים בחלק אחוריים, (אע"ג שלא השתמשו ואכלו אותה) וכל הצועק "כך וכך מנהג אונגארן" ידו על העליונה, (אע"ג שאי"ל כתב קבלה, לראי' בידו) ואע"ג שמעיד דבר זה אחר שנתפס כגנב על הזנחת חלב, (מ"מ נאמן להרחיק עדותו שכך נהגו באונגארן) וא"צ להעיד רק שכך נהג הוא בעצמו באונגארן וכבר נאמן (דבר שמעולם נחשב לחוכא ואיטלולא) ועל אלו יסמכו קהל ועדה מישראל (כמבואר בפנים).

(יט) אם יש אולי מנקר שי"ל קבלה בכתב מבי"ד באונגארן עדיין ערבך ערבא צריך על שני דברים א) אם הבי"ד ידעו לנקר (דגם באונגארן שררה הזנחה גדולה, ע"י בפנים בשם גבעת פנחס), ב) אם מה שעושה כאן בניקור ע"ז קיבל קבלתו. כי בכתב הקבלה אין מבואר כיצד להתעסק, משא"כ בסדר הניקור בירושלים כל מעשיך בספר נכתבין. (כני"ל).

(כ) מצרכים הנקראין סאלאמ"י - ווארשטע"ן - ובאלא"ן. מצבן עוד יותר גרוע פי כמה, ומכילין ריכוז ששה דברים שכי"א בפ"ע גורמת חולי הידוע ב"מ ורח"ל.



## לכבוד ראשי ישיבות ומנהלי מוסדות לחינוך הבנים או בנות הע"י.

נוכחנו לדעת כי בידי ראשי ומנהלי המוסדות תלוי חלק גדול מנפשות וגופות של ישראל קדושים להביאן לחיי העוה"ב או ח"ו.....

לפי סדרי החיים שבימינו אלה מתחנכים הבנים והבנות בשנות ילדותן ובגרותן במוסדות התורה והחינוך, ובצירוף למזון הרוחני שסופגים משם, נזננין עוד גם בגשמיות ע"י ארוחת צהרים (לאנט"ש) ועפ"י רוב גם סעודת הבקר (ברעיקפעס"ט) שהונהג זה איזה שנים.

אחר החקירה והדרישה הקלועה מעמל וטורח רב של דיינים ומנקרים תחת פיקוח רבנים עלה בידינו להוציא קונטרס המעריך מצב ניקור חלב בשר בהמה באמעריקע שבתוכן וויליאמסבורג, בארא פארק, מאנסי, ועוד. (וצירפנו כאן טופס מזהקונטרס).

למותר להדגיש כי אחר עיון במתינות בהקוני ימצא המעיין כי האוכל בשר בהמה כעת באמעריקע מכניס נשמתו נפשו ורוחו לסכנה של כריתה ואבדון מעוה"ז ועוה"ב, וגם הגוף בעצמו בסכנה זו עומדת כי אכילת חלב עונשו בכרת הכוללת בכריתת הגוף מחיי עוה"ז וכריתת הנשמה מחיים הנצחיים.

ברם רוצין אִנחנו לעורר לבב ראשי המוסדות כי אחריות הגדולה הרובצת עליהם בפיטום מזון לילדים שיתעלו בכשרותן במהודר שבמהודרין רבתה פי אלף מאחריות שאר אנשים שהרי מאות נפשות מישראל נזננין תחת פיקוחם יום יום, במשך שנים הרבה, וידוע עוד שיותר משפיע מזון הילד בתחילת חינוכו בשנות ילדותו שהם ימי העלייהו מאח"כ.

ועכשיו אם יקחו הראשים ומנהלים מעט פנאי להתבונן קצת בענין זה יראו כי על כתפם מונח חבילות חבילות של רִבבות רִבבות כזיתים חלב שנתפטמו ילדי ישראל שלא טעמו טעם חטא על ידן, באשר נפוץ להאכיל סאלאמ"י או פרענקפורטער"ס לסעודת צהרים (לאנט"ש) וכבר נתבאר (בקונטרס המצורף) שמאכל זה מכילה כמות גדול של חלב גמור וחמור יותר מסתם בשר בהמה הנמכר בשוק.

ועוד לו זאת שעפ"י האינפארמאציע ממשרד הבריאות (Fosd & Drjg Asdn.) יש באכילת סאלאמי מוזג של ששה דברים שכי"א לעצמו גורם גדול לחולי הידוע רח"ל (מבואר בהקונטרס).

מסקנת הדברים שביד מנהלי המוסדות לזכות הרבים ולסלק משלחן הטהור של צעירי צאן קדשים מצרכי מזון כסאלאמי — פרענקפורטער — פאסטאראמי — ודומיהן המאבדין גופן ונשמתן של ישראל, ולמלאות מקומן בדברים טהורים וכשורים בתכלית, ובוזה יהי לבם בטוח שלא יאונה להן כל און.

ולעומת זאת אם ממשיכין להאכיל סאלמי יצא שבמוסד שיש בו ג' מאות צעירים יצטרף חשבון פיטום החלב שמכיל שיעור אכילתן (יש בידינו חשבון קרוב) ג' מאות זיתי חלב ביוט אחד שהוא (במקום שאוכלין בכל יום את זה 1500 זיתי חלב לשבוע, 6,000 כזיתים לחודש, וחשבון 60,000 כזיתים לעשר חדשים שבשנה, וממנו תחשב להשאר.

וכל ישר הולך יבין אשר פיטום כמות גדול כזאת לגופות צאן קדשים שלא טעמו טעם חטא ואשרי הבל פיהם מקיים העולם, אין מעלימין עין של מעלה ממנו ועל כל שעורה ושעורה עתיד ליתן את הדין ועונשו מי ישער. עד המשכיל ישים ללבו כל זאת, ולא יקל בכל זה כי בנפשו הוא כמייש בסי רב טבחיא (ה' ניקור) שהמכשיל אחרים בחלב ידע כי הוא נותן נפשו ונפש ביתו בעירבון

ולא זו בלבד שמתפטמין על ידו באכילת איסור אף גם זאת שגרמא בניזקין הוא על תוצאותיה הנוראות כמייש הפרייה יוריד סי' פ"א שעייז ויצאין הילדים לתרבות רעה והן הן עזי פנים שבדור, וידוע שבחשבון עילאה, הכל על חשבון הגורם נחשב.

דעו כי הזהרנוכם! ואנו את נפשנו הצלנו!

הק' שלום יודא גראם  
אב"ד דקהל האלמין



## גם רבנים יכולין לטעות — וגם רבים יכולין להכשל

כמה תמיהי סליקו ואזלו מפי הרבה מהמוני העם.

- (א) האיך יתכן שרבנים יטעו לומר על חֶלֶב, דשומן כשר הוא.  
 (ב) ממ"נ אם הרב נאמן לשאר איסורי תורה למה אינו נאמן בענין חֶלֶב.  
 (ג) הכי צריכין לחוש למה שיש מערערין כי יש חֶלֶב, כל שאיננו בקי בענין.  
 (ד) הכי באפשרי שחלק מינכר מכלל ישראל יכשלו באכילת איסור כה חמור שעונשו בכרת.  
 (ה) האם יש היתר למי שבקי ברוע המצב לאחוז בפלך השתיקה ולהיות בשב ואל תעשה.  
 (ו) האם רשאים הרבנים המכשירין להעלים עין מן הערעור שלא תפגום כבודם.

(ז) למה באמת יצא תקלה זאת מיד גדולים ורבנים.

(ח) למה יארה כזאת שציבור גדול ורחב יכשל בחֶלֶב?

**תשובה:** על ראשון ראשון, א) האיך יתכן שרבנים יטעו — דבר זה מקרא מפורש הוא (ויקרא ד') "ואם מעיני העדה נעשתה לשגגה" ופירשו חז"ל (עי' רש"י) שהכוונה כי נעלם מסנהדרין שהם עיני העדה והא לך דברי חז"ל מפורשין בהוריות הורו ב"ד לעבור על אחת מכל מצות האמורות בתורה וכו' ומבואר שם להלן דף ג: דחייבין ב"ד להביא חטאת על שגגת הוראתן. ומבואר ברמב"ם (ה' שגגות פ"ב, י"ג) דמיירי בבית דין הגדול שהוא הסנהדרין שישבו בלשכת הגזית (אשר עליהם הכתוב אומר לא תסורו מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל) ומיירי ג"כ ששגגו כולם בהוראה זו והורו להקל. וז"ל הרמב"ם שם: "כל דבר שחייבין על שגגתו חטאת קבועה אם שגגו ב"ד הגדול בהוראה והורו להתירו ושגגו העם בהוראתן ועשו העם ... ואח"כ נודע לב"ד שטעו הרי ב"ד חייבין להביא קרבן חטאת על שגגתן בהוראה ואע"פ שלא עשו הן בעצמן מעשה שאין משיחין על מעשה ב"ד כלל בין עשו בין לא עשו אלא על הוראתן בלבד" עכ"ל.

## נפש

ניקור

ישעי'

צא

ולהלן שם (פייג הי"א) וז"ל: "וכן אם הורו וידע אחד מהן שטעו ואמר להם טועין אתם ורבו עליו המתירין הרי ב"ד פטורין ... שנאמר ואם כל עדת ישראל ישגו עד שישגו כל הסנהדרין" עכ"ל.

ומבואר להדיא (בהוריות ב.) בגמרא דמיירי גם בהוראת חלב להיתר, וז"ל השי"ס "לאתווי הורו ב"ד שחלב מותר, וברשיי על המשנה הורו ב"ד כגון שהורו שחלב או דם מותר" וברמב"ם שם (פייג הי"ד) "הורו ב"ד שחלב מן החלבין מותר ואכל וכי' ואח"כ הורו שעי"ז פלונית מותרת ועבד אותו עי"ז עכ"ל. המעיין היטב בשי"ס ורמב"ם שם יראה שעל הרוב נקטו לדוגמא הוראת חלב, ע"ש.

ומעתה לא נשאר לו אלא להתבונן קצת אם אצל הסנהדרין שהיו גדולי הדור ממש בתורה בחכמה ביראה ובאהבת ד' ובמדות טובות, בלי שום נגיעות, כמבואר ברמב"ם (ה' סנהדרין פ"ב) דסנהדרין היו בעלי חכמה, נפשם שפלה, חברתם טובה, גבורים במצות ומדקדקים על עצמם וכובשין יצרם, לא יאה להם שום גנאי, ולא שם רע, ויהא פרקן נאה, שונאי בצע ואף ממון שלהם אינם נבהלין עליו, אוהבי האמת, שונאי החמס ובורחין מכל מיני העול, מנוקין מעון וגם ממומי הגוף.

ואחר כל אלו הי' באפשרי שתזדמן להם מכשול בהוראה להיתר חלב ולומר על כולן או מקצתן מותר, אע"ג דכתיב אלקים נצב בעדת קל, וגם ישבו בלשכת הגזית שהוא בבית המקדש אשר שם עיקר השראת השכינה מ"מ אפשר שיארע זאת, שהיו שבעים ואחד צדיקים יושבין יחד ועטרוניתהן בראשיהן. ומה יענו אזובי קיר כמוני היום שרחוקין אנו מלהשיג אפילו כטפה מן הים קדושת הסנהדרין. על אחת כמה וכמה שאין מן הנמנע שיארע כזאת.

ודבר נפלא מאוד מצאתי בדברי חז"ל מקמאי מדבריו כי אדרבה כל הגדול מחבירו יותר עלול להכשל בחטא כזה אמר הכתוב: אשר נשיא יחטא. מאחר שהוא מורגל בגדולה רבה כ"כ, שהוא מלך על כל ישראל, בודאי יבוא לכלל גאווה וזו תביאו לכלל חטא בלא שום ספק. (זוהר ויקרא דף כ"ב ע"א, וש"ד, ורבנו בחיי ותולדות יצחק, וכלי יקר).

ולפ"ז מי שבא בטענה כזו עדות הוא ששכח מקרא מפורש וגמרא מפורשת.

**ב) טענה שני':** דאם הרב נאמן לשאר דברים למה אין נאמן בזה. אהובי ידידי לא עלי תלונתיכם כי אם על תורת ד' תמימה, והאיך יאמר הקרא שמעיני העדה נעשתה לשגגה והלא אם נאמן לכל איסורי תורה כמו שהכתוב מצווה ואומר "לא תסורו מן הדבר אשר יגידו לך" האיך שגג בדין זה ש"מ שאין אנו דנין היקש וגז"ש כזאת ובאפשר שיהיי בקי בכל התורה ויאונה מכשול של שגגה לידו.

**ג) טענה שלישית:** — האם צריך מי שאינו בקי לחוש למה שיש מערערין, הנה לא נכניס עצמינו בפלפולה של תורה לברר הדבר משורת הלכה כי אין כאן מקומו והדבר סוגל אריכות, אולם רצונינו לבא בדרך אחרת וקצרה, שני טענות גדולות מנוגזים לטענה זו, חדא לבל המון, והשנית ליראי ד' ואנשי מעשה.

ראשית הלא קבעו לנו חז"ל כי גדול המחטיא יותר מן ההורג ( ) ובוזה הורו לן חז"ל כי אצל ישראל הנשמות העיקר ומחויבין ישראל למסור נפשם עבור אמונתם וקדושתם והנשמה הוא נצחי והגוף טפל הכלי אומנות בלבד לעבוד בהן ליוצרו, והאי עלמא כפרוזדור לפני הטרקלין.

וא"כ יתובנן כ"א בדעה נכונה אם יבאו מערערים לערער כי באכילת מאכל פלוני יסתכן גופו ויחלה קשות עד למיתה ממש, כל בר דעת יתרחק מאכילת דבר פלוני בתכלית כי מה לו לצרה אפילו מצד הספק, וכן אם יבאו מגידין ויאמרו אל תסע בדרך פלוני כי לסטים קשים הורגי נפשות על הדרך, ולעמתם יאמרו אחרים אל תדאג ועל אחריות שלי תוכל לנסוע, כל בר שכל לא יכניס עצמו לספק סכנה וגם לא ישלח בניו או בנותיו ושאר קרובי משפחתו בדרך זו, וכפי כחו ועתו ירחיק גם אחרים מהליכה לשם.

וא"כ הלא כן הדבר הזה ממש בענין חלב, אכילת חלב אפילו בשוגג מטמטס הלב וכורת נפש ונשמה משורשו העליון כמבואר בקדמונים ואחרונים (עי' אגרת לקדושה מרמב"ן פ"ד, ופרי"ח ושי"א סי' פ"א) וגם כאשר כל העם בשגגה מכניס נפשו: ישראל לצד הטומאה ומעבירן מדת ישראל (עי' שו"ת ד"ח ח"א יור"ד סי' ז') ולעולם לא יזכה לראות אור גם לעוה"ב (כמבואר ביסושי"ה פ"ז ע"ש) ולפ"ז מי פתי יסור הנה לפטס גופו בדבר שיש מערעירן ואומרים כי יש בו סס המות הממית נפשו רוחו ונשמתו של אדם ומורידו עד שאול תחתיו ומי יקח נפש בניו ובנותיו ולכרות נשמתן ממקור העליון אפילו במקום ספק.

וגם בחלק הגוף הלא עונשו במזיד בכרת, ובשוגג בשגגת כרת, ומי עלה בשמים וירד להעיד כי מי ששמע ערעור על ענין ניקור החלב ואוטס אזנו באמרו מי יאכילנו בשר שנידון כשוגג, והלא סוף כל סוף מעשים שבכל יום מעידין שהגיע הזמן לפשפש במעשים אחר חטאות של עונשי כריתות בו בפרק שצעירים ואפילו ילדים נחטפים באופן פתאומי בשחר ילדותם, וכי חשיד קובי"ה דעביד דינא בלא דינא, ואין הזמן לחפש לימודי זכות על כל דבר ולנהוג בו היתר בזמן שרואין כי כל יום קללתו. מרובה מחברתה ילדים קטנים נשאר בלי אב או אם ואין עונה, בוכין מרירות והורים בוכין על ילדיהם שנחטפו טרם ידעו להבחין בין טוב לרע.

ונגד החסידים ואנשי מעשה אנו נואמים האיך מצאו קנה המדה למדוד אשר נזירות מאכילת קניידלע"ך וגעבראקטס (מצה שרוי"י) או קניית אתרוג קר בן כמה מאות בכל הידורים. ועלייה מהודרת לסי'י, וטלית נאה, מוכרחין להדר אחריהם יותר מגופן של תורה שהם יסוד נשמת חיים של יהדות החרדית וקיומן כמו הרחקת אכילת בשר שיש עליהן ערעור מטעם בלתי ניקור הוגנת. וד"ל.

**טענה רביעי:** — הכי אפשר שחלק גדול מכלל ישראל ישלחו, התירוץ ע"ז הוא ברמב"ם הנ"ל (ה' שגגות פ"ב הי"א) וז"ל: בין שעשו כל ישראל שבארץ ישראל עפ"י ב"ד שהורו בין שעשו רוב ישראל ... בין שעשו רוב השבטים. וכו' ולהלן (פ"ג הי"ב) בזה"ל: כיצד היו יושבי ארץ ישראל שש מאות אלף ואחד. והיו עושין בהוראת ב"ד שלש מאות אלף ואחד ... הרי ב"ד חייבין עכ"ל, ולפ"ז כל ישראל שש מאות אלף, והמעין היטב בשי"ס וברמב"ם יראה דה"ה עשו כלל ישראל כולו, עיין בזהר ויקרא כב א.

**טענה חמישי:** – האם יש היתר לרב או לאחר לשתוק באם יודע ערעור, דבר זה מבואר היטב בשי"ס (שבת נד.) מי שיש בידו למחות ואינו מוחה נתפס על אותו עון. וכן אחז"ל (סנהדרין כז: שבועות לו.) וכשלו איש בעון אחיו מלמד שכל ישראל ערביין זה לזה, ולפי"ז מי שיודע דבר ושותק נתפס על העון כאילו הוא בעצמו במו ידיו מכשיל הרבים.

ומצאתי חידוש גדול ונפלא בסי' ילקוט מעם לועז פי' י"ד שהביא מבעל העיטור ושי"ך שדרשו דין זה של כל מי שיש בידו למחות וכו' מפרשה זו שמדובר מנשיא שנכשל בחלב ודרשו שבאמת הנשיא לא חטא רק הקהל ובשביל שלא מיחה הנשיא בהם העון תלוי בו. וז"ל שם: (ויקרא פרק י"ד בסופו) ודעו שאם יש במקום גדול שיש כח בידו להוכיח ולמחות על איזה עון או על שעושים בני דורו, והוא אינו עושה כן, ואינו רוצה לדבר ולהתערב בדבר כדי שלא ישנאו אותו הבריות, כל החטאים שעושים העיר נחשבים כחטאיו ועון כולם תלוי בו. ולכן נסמך תחלת הפרשה הזאת: אשר נשיא יחטא, עם סופה של הפרשה הקודמת חטאת הקהל הוא, לרמוז שאם יש חטא בקהל, הסיבה היא, אשר נשיא יחטא, היינו אם הוא גדול הדור ויש בידו למחות ואינו מוחה העון תלוי בו. (כלי יקר, בעל העיטור ושי"ך).

**טענה שישי:** – אם רשאיין רבנים ושאר אנשים מסויימים להעלים עין מגודל המכשלה שלא תפגום כבודם, עיי' משאחז"ל (תורת כהנים ויקרא, ובהוריות דף י' מובא ברשיי' עה"ת פי' ויקרא עה"כ אשר נשיא יחטא) וז"ל: לשון אשרי אשרי הדור שהנשיא שלו נתן לב להביא כפרה על שגתו קיין שמתחרט על זדונותיו.

ועיי' בספה"ק ויואל משה (מאמר ג' שבועות אוי' קני"ב) וז"ל: שאם עיני העדה במדה זו להתודות על השגה איי"ז אלא לשון שמחה אשר בדוריני עכשיו בעוה"ר עדיין לא זכינו לשמחה זו.

**טענה שביעית:** – למה יארע תקלה לגדולים שבדור, דבר זה כבר ביארו הספרים שזה בא מעון הדור, עיי' הפלא"ה בסי' פנים יפות פי' ויקרא (עה"כ אשר נשיא יחטא) שכי' וז"ל: שסיבת חטא השוגג לכהן משיח מפני אשמת העם שגורם העלמתו, והביא שם (עה"כ אם הכהן המשיח) דחז"ל כד רגיו רעיא על ענא עביד לנגדא סמותא (בי"ק נב.) ופירשיי וז"ל: כשהמקום נפרע משונאי ישראל ממנה להם פרנסים שאינן מהגונין.

ובנזר הקודש (בראשית רבה פי' סי' ס"י י"א) תמה עיי"מ שמצינו שם דנכשלו אמוראי במידי דאכילה (ומבואר בשי"ס חולין ה: ובתוס' דבאכילת איסור אין הקב"ה מביא תקלה לצדיקים). ותירץ בנה"ק דכיון שנתמעטו הדורות אע"פ שבדאי נמצא גם בדורות אחרונים בני אדם גדולים מאד במעלה מ"מ באשר אין דורו זכאי גם הם יורדין ממדרגתן. עיי"כ.

**טענה שמינית:** – למה יכשלו רבים בפעם אחת? תשובה לדבר כי הדרך הוא בכל עבירה שאדם רואה שאחרים נכשלים בה נכשל אחריה בקל וכל אחד גורר את חבירו ומה"ט בבשר כיון שרבים אוכלים בשר ואינם רוצים לפרוש ממנה עם כל הערעורים מפני אטימת לבם שאר כל הקהל נגררים אחריהם, ודבר זה מבואר היטב בכלי יקר ויקרא ד' עה"כ ואם נפש אחת

תחטא ומובא בילקוט מעט לועז ויקרא פי י"ד וז"ל: שאם הוא חטא שאדם רואה אחרים שעושים אותו, הוא עלול לשנות שהדבר מותר והוא עשוי לעבור עליו, שכן יש מקום לטעות, אבל חטא שאינו רואה כלל שאחרים יעשוהו, רחוק מן הדעת שהוא יעשה. ולכן אומר שם הכתוב: ואם נפש אחת תחטא. ונאמר כאן "אחת", שלא נאמר כן בכל הקרבנות דלעיל, כדי לרמוז שרק הוא חטא באותו החטא, שלא ראה חטא זה אצל אחרים (כלי יקר).



## דעת תורה

רוח הקודש גלוי בגי' מדדשו של רבינו זצוק"ל חכיי"ע  
 בסה"ק דברי יואל (פי ברכה דף ר"א כ"י וז"ל: אולם הא דלא בשמים הוא ושאין הנביא רשאי לחדש דבר מעתה הוא יסוד ושורש כל התורה כולו דאליה אין כאן תורה כלל, דהרי כבר הי' לעולמים כמ"ש במס' שבת קט"ז ע"ב ... ואפשר יעשה אותה: מופתים ע"י תחבולות וכישוף ונביא ישמע אליך עשה כן, ושבתי צבי תר"ו (תפח רוחו ונפשו) אמר שנתהפכו המצות ונעשו מעשין לאוין ומלאוין עשין, ואפי' אם לא נאמין כן בכללות התורה מ"מ אין שום מצוה שנשאר במתכונתה כל אחד יאמר חלמתי חלום שחלב זה אסור **הה מותר**, וזה יאמר כך וזה כך ותפוג תורה, ע"כ כללא כ"ל הקב"ה שאין הנביא רשאי לחדש שום מצוה מהישנות. עכ"ל חכ"ק.  
 הערה: פוק חזי עיניו הקדושים של רבינו הק"י זכיי"ע המאירים למרחוק וכאשר רצה לתת משל למה שיארע באחרית הימים להחליף מצות התורה נקט **חלב** וגם בזה לא קאמר שיעמוד נביא ויאמר הותר **חלב** לגמרי אלא **שחלב** זה אסור וחלב האחר מותר ממש כעין המאורע בימנו.



דאס אידישע ליכט.

איז נאר טאג געווארן — עס איז נאך שווער  
 געווען צו אונטערשיידן בין "תכלת לכרתי"  
 (צווישן גרין מיט הימל-בלוי) — האט ער זיך  
 געלאזט שפאצירן אויסערן שטאט. אזוי  
 גייענדיג קומט אן די שטאט-קצב'טע מיט פיל  
 געשאכטענע גענוז גרייט צו ברענגען אין  
 געשעפט וואו זי וועט עס פארקויפן פאר די  
 שטאט איינוואוינער.

דער הייליגער רבי האט בלויז א בליק  
 געטאן אויף די גענוז, און זיין קערפער האט  
 גענומען ציטערן. ער שיקט שנעל דעם גבאי  
 איהר פרעגן וועלכער שוחט עס האט די גענוז  
 געשאכטן... די קצב'טע אויפן ארט האט גע-  
 ענטפערט, אז די גענוז זענען געשאכטן  
 געווארן דורך ר' שמואל דער שטאט שוחט.

מיטן גבאי איז דער רבי אליין געגאנגען  
 אין וואוינונג פון ר' שמואל — אבער אלע  
 שטוב לייט זענען נאך געשלאפן. דער רבי  
 האט א ביסל צוגעווארט, און ווען ר' שמואל  
 האט ערוואכט און דערזעהן אין דרויסן שטיין  
 דעם הייליגן רבי'ן — האט איהם א ציטער  
 און שרעק ארום-גענומען: וואס איז דער רבי  
 אזוי פרי צו מיר געקומען?

אויפן רבי'נס פראגע: צו ער האט די גענוז  
 פון שטאט-קצב'טע גע'שחט'ן, האט ער פאר-  
 וואונדערט געענטפערט, אז ער איז נאר וואס  
 פון שלאף אויפגעשטענען און ער ווייסט  
 צומאל נישט וואס צו זאגן...

דער רבי איז מיטן גבאי געגאנגען צו די  
 קצב'טע און איהר געבעטן זי זאל זאגן דעם  
 רי'נעם אמת ווער האט געשאכטן די גענוז.  
 מיט פיל מוט האט זי געענטפערט, אז זי האט  
 זיך פשוט פארטומלט, נישט ר' שמואל דער  
 שוחט האט געשאכטן נאר ר' שמעון דער  
 שוחט וועלכער וואוינט אין די און די גאס...  
 ענדע האט זיך ארויס געוויזן אן קיין שום  
 ספק, דאס קיין שוחט האט די גענוז נישט  
 געשאכטן!

דער הייליגער רבי ר' שמעלקע האט  
 געשיקט רופן די קצב'טע און צו איהר א

# די לעבעדיגע אויפן טויט-בעטל

— ש. ארזי —  
 ערצעהלונג



דער מארגן שטערן איז נאר וואס אויפגע-  
 גאנגען, אויף די גאס שפרייזט דער צדיק ר'  
 שמעלקע אין באגלייטונג פון זיין גבאי צום  
 ריכטונג פון אויסערן שטאט.

די איינוואוינער פון ניקלשבורג זענען נאך  
 פארזונקען אין זיסן פריי-מארגן שלאף, נאך  
 דעם פריילאכן אוונט אין וועלכן זיי האבן  
 זוכה געווען צו אויפנעמען דעם הייליגן רבי'ן  
 ר' שמעלקע אלס שטאט רב. דער פייערליכער  
 קבלת פנים, די טיפזיניגע תורה און די פילע  
 ברכות מיט וועלכע דער צדיק האט יעדן גע-  
 בענטשט — האט זיי דערהויבן גאר הויך.  
 יעדער האט זיך געלייגט שלאפן מיט לויב  
 ווערטער צום גרויסן באשעפער, וואס האט  
 זיי צוגעשיקט אזא טייערן רב וואס וועט זיי  
 שיצן און פירן אין שייך פון די ליכטיגע חורה  
 וועגן.

נאר דער רבי ר' שמעלקע האט א גאנצע  
 נאכט קיין אויג נישט צוגעמאכט, ביי א  
 לעמפל אין זיין צימער איז ער געזעסן און  
 עוסק געווען אין זיין הייליגע עבודה, ווי עס

געשריי געגעבן: מרשעת! זיי זיך מודה וואס האסטו מיט די גענו געטאן?

זי האט אנגעפאנגען צו ציטערן און מיט גרויס געוויין האט זי מודה געווען, אז צוואנציג יאהר האט זי די גענו נישט געשאכטן, נאר אלע פריימארגן האט זי אויסערן שטאט די גענו דערשטיקט בכדי זיך צו איינשפארן די שחיטה-געלד...

ווי נאר דער עולם האט דאס דערהערט, איז געווארן א שרעקליכער טומל און פאניק, די קצב'טע האט געמאכט א אנשטעל אלס פרומע פרוי און אלע חשוב'ע באלעבאסטעס האבן ביי איהר די פלייש געקויפט, וואס וועט יעצט זיין? צוואנציג יאהר געגעסן נבילות וטריפות, דעם קערפער פאר-אומרייניגט און אלע כלים טרייף געמאכט!

דער רבי האט ארויסגעגעבן א ווינקן פאר אלע וואס האבן אום-וויסנדיג זיי פלייש געגעסן, און זיי געוויזן ווי זיך צו פירן מיט די כלים, וועלכע מען קען כשר'ן און וועלכע מען מוז צוברעכן.

יעדער איז אהיים געגאנגען אויספירן דעם חיקון, און צו די מרשעת האט דער רבי צו וויסן געגעבן, אז אויב זי וויל א כפרה אויף איהרע זינד, און אויף די זינד וועלכע זי האט מכשיל געווען דעם ציבור — דארף מען איהר לייגן אויף א טויטן בעטל, אנגעטאן אין ווייסן, און איהר פירן אזוי ווי א ברי-מינן אויף דעם בית עולם...

זי האט אנגעפאנגען ביטערליך צו וויינען, זי וויל נישט מען זאל איהר באגראבן לעבע-דיגער הייט... דער רבי האט איהר אבער ער-קלערט, אז אויב זי וויל נישט ליידן אויף יענער וועלט פאר איהרע שווערע זינד, מוז זי פונקטליך אויספירן אלס וואס ער האט איהר געזאגט.

א אידיש קינד איז זי פארט געווען און האט אנגענומען דעם שווערן פסק, עס האט נישט געדויערט קיין צייט און דער אינטרע-סאנטער פסק-דין איז באוואוסט געווארן אינם גאנצן געגנט, פון אלע ארומיגע שטעט זענען זיך פיל מענטשן צוזאמען געקומען

אויף די לוויה אין ניקלשבורג, צו ביי זעהן ווי מען גייט טראגן א לעבעדיגן מענטש אויף א טויט-בעטל...

חברה-קדישא האט די קצב'טע פארדעקט מיט תכריכים, איהר ארויף געלייגט אויפן בעטל און געפירט צום בית עולם, ווען קינד און קייט באטייליגן זיך און באגלייטן די לעבעדיגע לוויה. פון מינוט צו מינוט זענען די גאסן געווארן פילער און שווארצער פון צוגעקומענע מענטשן — אלטע, יונגע און קינדער, ווער ווייסט פון וועלכע שטאט, זענען געקומען צו פארן, האבן די זכ"י צו צוועהן אזא אויסנאמקייט.

קומענדיג אויפן בית עולם האט דער רבי ר' שמעלקע זיך אנגעשפארט אויף זיין שטעקן, אייניגע מינוט האט עס אזוי געדויערט און זיין געשטאלט האט געפלאמט ווי א שטיק פייער, דער עולם האט זיך געשראקן צו שטיין נאנט און פון ווייטן געבליקט וואס וועט אט דא ווייטער געשעהן.

פלוצלונג זענען געקומען צו פליהען מאסן גענו וועלכע האבן זיך געשטעלט אויף דעם טויטן בעטל וואו די לעבעדיגע קצב'טע איז געלעגן, די גענו האבן גענומען פיקען פון איהר שטיקער פלייש, און ביז עטליכע מינוט איז פון איהר געבליבן בלוזי א זעקל בייער.

דער רבי האט געהייסן די חברה-לייט איהר באגראבן אויפן ארט, מען קען זיך פאר-שטעלן, ווי צושוידערט דער עולם איז געבליבן זעהענדיג די שרעקליכע פאזע; מען האט נישט געדארפט קיינע דרשות און עס האט נישט אויסגעפעלט די דברי-תוכחה, וועלכע זאל אלעמענס הערצער צוברעכן אויף שטיקלאך... טייכן טרערן האבן אויף דעם בית-עולם זיך געגאסן ווי אין ים-אריין און מענטשן האבן זיך שעה'ען לאנג נישט גערירט פון ארט, מען האט עס געזעהן בחוש, אז יעדע שלעכטע פעולה ווערט אפגעצאלט!

און דערפון געלערנט די "מדה טובה מרובה" — וויפיל לויין און שחר וועט געגעבן ווערן פאר די וועלכע טוען גוטס און זענען מקיים תורה ומצוות וואס דער בורא כל העולמים האט אונז בעפוילן.



## VI

צעבראָכען האָסטו פלוימען וואָס האָבען פאלאָצען געשיצט  
 צעריסען טראַדיציעס, געבראָכען יעדע מאָס און וואָג  
 די פראַכט פון עלטער האָסטו באַליידיגט פאַרשעמט,  
 און נאָך שטוינסטו און פרענגסט זיך פאַרוואָס איז געקומען אזאָ קלאַג?

## VII

אַ געשלאָגענער ענטווישטער פון אייגענעם אויפשטאַנד און שמרעכען  
 ווי אַן אַבל שטעהסטו און עס טריפען דינע אויגען!  
 אויסגעניכטערט פון שכרות, אויסגעלאַכט פון פאַרשריט  
 שמעהסט פאַרקלעמט מיט'ן קאַפּ געבויגען, אין דיין מאַדערנעם לעבען.

## VIII

פאַרוואָס זשע מאַקע קלאַגסטו דו גרויסער זיעגער העלד  
 האָסט דיין נצחון פאַרוואַנדעלט אין קלאַג-ליעד.  
 האָסט דאָך געזיעגט, האָסט דאָך אַ נייע מאַדערנע וועלט?  
 פאַרוואָס ביזטו אזוי באַטריבען אזוי שרעקליך טרויעריג-מיעד?

## IX

קלאַג מאַקע דו מענטש און באַדויער באַוויין דיין חורבן  
 געמיינט האָסטו צו בויען געבליבען ביזטו נאָר אליין.  
 נאָר געדענקען זאַלסטו, קיינמאַל נישט צו שפעט אויף תשובה  
 גיט וויל פון דיר תשובה  
 בוי צוריק און באַניי דיין לעבען דיין דאָזיין...

## פ א ר ר ע ד ע

זעהר חשובע לייענער, טייערע ברידער!

מיין טיפסטע שטרעבונג און מיין ערליכער פארלאנג מיטן פארלייגן פאר אייך אַט דאָס דאָזיקע העפט מיטן נאָמען: „תורת חיים“, איז נישט הלילה, זיך באַוווּיזען און גרויס האַלטען: „זעט נאָר זעט, די וואַנדערבאַרע אַנדעקונגען וועלכע איך מאַך א. א. ז. ו.ו.“ איך בין זעהר ווייט פון דעם. מיין-איינציקע שטרעבונג און האַרץ-וואַונטש איז בלויז זיך אַביסל און אייך, מאַכען אַנטיילנעמען אין דאַנקבאַר-געפילן מיט וועלכן איך בין טיף אַדורכגעדרונגען. דאַנקבאַרקייט-געפילן צו השם יתברך פאַרן באַשענקען זיין פאַלק ישראל מיט אַזעלכע וואַנדערבאַרע געזעצען און דינים דורך וועלכע אַ מענטש ווערט דערהויבן צו דעם ווערט אַנגערופן צו ווערן מיטן נאָמען מענטש. — געזעצן, פון איידלקייט און אַדעליקייט; געזעצן וועלכע פירן צו קערפערלעכע און גייסטיקע, זאַרמאַנישע ריינקייט!

איך וויל דאָ פאַר אייך חשובע לייענער, אַרויסברענגען מייער טיפע דאַנקבאַרקייט-געפילן וועלכע איך פיל צו השי"ת; געפילן וועלכע זיינען אין מיר געשטיגן און געשטאַרקט געוואָרן, זייט מיין באַשעפטיקן זיך מיט דער הייליגער אַרבעט פון שחיטה און ניקור, און אין אַלע געביטן און דינים וועלכע האַבן אַ שייכות צו דעם פראַצעס פון כשרן דעם פלייש צום עסן. אַט די מצוות וועלכע השם יתברך האָט אונז געגעבן מיט זיין גרויס גענאַד בכדי אונזערע קערפערס און נשמות זאָלן ווערן געלייטערט און אויסגעאיידלט.

און הלוואי זאָלן מיר זוכה זיין אַז די אַנערקענונג פון דער געטלעכער גנאד, וועלכע דריקט זיך אויס אין די מצוות פון שחיטה און ניקור זאָל טיף אריינדריינגען אין די הערצער פון יעדן איינעם אידן אַזוי נאָר ער געפינט זיך. מיר זאָלען פאַרשטיין ווי ווייט די כשרות-געזעצן דערהאַלטן אין אונז די געטלעכע אַדעליגקייט, וועלכע איז געוועזן דער גרעסטער כאַראַקטער-שטריך פון אונזער פאַלק, פון אַנהייב פון זיין עקזיסטענץ. און אויך דאָ אין אַמעריקע זאָל דאָס כשרות ווערן איינע פון די גרונט-אידעאלן און פרינציפן פון אַנהאַלטן אידישקייט אַזוי ווי עס פלעגט זיין אַמאָל אין איראָפּע און איבעראַל.

פאר אייך טייערע בוידער, שוחטים און מנקרים שמעל איך דאָ פאר, אין אַ קאָנדענסירטע פאָרם, די גאַנצע אַרבעט פון טרייבערן, באַגלייט מיט פאַטאָגראַפישע בילדער, אויך אַלגעמיינע קורצע אַנ-וויוונגען, און דיני שחיטה, טרפות, מליחה הדחה, תערובות א. א. ו. ו. זאכען וואָס מען באַדאַרף צו יעדער צייט געדענקען. אויך פאר אייך חשובע ליינער, וועלכע נאַרשמייען און פילן די ערהאַבענקייט פון קדושת-ישראל אַלס אַ רעזולטאַט פון כשרות. . .

ווייל איך דאָ פאַרברענגען אַ זאַמלונג פון טייערע פערל-זאַגען, באַטראַכטונגען און בליי-גענדאַנקען וועגן הייליגקייט און דערהויבנקייט פון אידישן פאָלק, וואָס האָט זיך ענטוויקלט און דערגרייכט זיין הויכקייט אַ דאַנק דעם אַפּהימין זיך פון אומריינע, אומכשרע שפּייזן. די פערל האָב איך צוזאַמענגעקליבן פון די חז"ל און ווי אויך פון אַנדערע קאַפּאַציטעטן אויפן געביט פון וויסענשאַפט און פילאָסאָפיע, אין אַלע, און איבערהויפּט לעצטע צייטן.

און אויב השי"ת וועט מיך לאָזן לעבן און כ'וועל זוכה זיין צו זען, אַז מיין העפּט וועט זאָכן אפילו אַ קליינע ווירקונג, אפילו בלויז אויף איינצעלנע פערזאָנען, אויסצובעסערן זייער אויפפירונג אין דעם וועג פון כשרות — וועל איך דאָס באַטראַכטן, פאר מיין גרעסטע באַלוינונג פאר שווער לעבן, וועלכע השי"ת האָט מיר געשאַנקען אויף דער וועלט.

מיין טיפּסטע תפלה צו גאָט איז: כ'זאָל נאָך זוכה זיין צו זען די פאַרשטאַרקונג פון קדושת ישראל אין אַמעריקע, אין ישראל און אויף דער גאַנצער וועלט אכי"ר.

דער מחבר

# תורת היים

דאס טראדיציאָנעלע אידענטיטעט איז — און איז אלע ציימן געווען — די געטרייע הימערן און אנהאלטערן פון דעם ערהאָבענעם באַגריף פון מענטשלעכע ווירדע אין אינדיווידועלן זיין ווי אויך אין אַלגעמיין מענטשלעכן זיין.

דאָס סיני געבאָט: „לא תרצה!“ זאָלט נישט מאַרדן און די שפעטערע וויזיע פון ישעיהו הנביא: „לא ישא גוי אל גוי חרב“ — קיין פאַלק וועט נישט הייבן זיין שווערד אַנטקעגן אַ פאַלק... אַט די צוויי באַפעלן — געדאַנקען קומען זיך צונויף אין איין גרונט-אידעע וועגן דער הייליגקייט און ערהאָבענקייט פון מענטשלעכן לעבן אַלס אַ פרט ווי אַלס כּלל. עס איז דעריבער קיין וואונדער, וואָס אונזערע חז"ל אונזערע הייליקע געלערנטע און געטלעכע פּילאָזאָפּן האָבען צו אַלע צייטן זיך אַזוי שטאַרק באַשעפּטיקט אין וואוילזיין פון מענטשלעכן קערפּער און אין זיין גלייכגעוויכט. און איבערהויפּט וואָס זיי האָבן זיך אַזויפיל געקומערט וועגן כּשרע שפּייזן, וועלכע דאַרפן ערמעגלעכן דעם קערפּער, זיין צוגעגרייט אויפצונעמען די געטלעכע ווירקונג און איינפלוס. עס איז דעריבער אויך קיין וואונדער נישט, וואָס צו אַלע צייטן אַלמערטימלעכע, מיטעלאַטערלעכע ווי אויך אין אונזערע מאָדערנע צייטן פאַרנעמען מעדיצינער אידן, ערפינדער אין מעדיצין-אידן כּמעט דעם אויבענאָן אויף דעם געביט, אויפן געביט פון היילן און פאַרהיטן פון קראַנקהייט... עס ליגט דערין עפעס געטלעכעס-היסטאָרישעס, און פון צייט צו צייט ווערן אַנדעקט נייע באַווייזן ווי ווייט די כּשרות געזעצן, אונזערע טראַ-דיציאָנעלע כּשרות-געזעצן זיינען הילפבאַר פאַרן מענשענס געזונט... און מער ווי איינמאַל האָט די טרוקענע וויסענשאַפּט געמוזט בייגן דעם קאַפּ און מודה זיין און אַנערקענען די ערהאָבענקייט פון משה רבנאָ'ס געזעצן.

און מיר גלויבן, אַז אַסאַך וואַסערן פון דער וויסענשאַפּט וועט נאָך אַפּלויפן ביז מ'וועט זיך דערגרונטעווען און דערגיין די גרויסקייט פון אונזערע תּורה-געזעצן וועגן כּשרות, וועלכע האָבן צו אַלע צייטן

געדינט דעם אידישן פאלקט ווי א פאנצער געגן פארגרעבקיט און וועלכע האבן אונז געהאלפן אנהאלטן אונזערע געטלעכע נאנטקייט. די אזוי גערופענע — מיט ביטול דורך אונזערע „מאדערנע“ אידן — „דייעטרי לאוס“ זיינען נישט עפעס שטיקלעך מנהגים פון אנהאלטען טראדיציאנעלע גאזאוינהייטן צו וועלכע מען איז צוגעבונדן גלאט אזוי — אן א זין אן א חן, אן טיפע איבערצייגונג, און אן אנאונג אז דאס איז א גליק. . . .

ניין! דאס זיינען די געזונטהיים געזעצן, די געזעצן וועגן אנהאלטן די געדאנקען-קלארקייט, וועלכע יעדער איינער אידישער מענטש היט אפ שטרענג גענוי ווי דער באוואוסטזיניקער קראנקער מענטש היט אפ די אנווייזונגען פון זיין געטרייען דאקטער, וועלכער באפעלט אים: „דאס מעגסטו דו עסן און דאס מאַרסטו נישט“. „פון די שפיון דארפסטו דו זיך האַלטן ווייט און און נאָר די דאָזיקע שפיון מעגסטו דו עסן און די שפיון זיינען געזונט פאַר דיר“. . . און אַבוואַל דער קראַנקער קען דאָך נישט גענוי פאַרשטיין ווי אזוי דורך דעם דאָקטערס אַנווייזונגען וועט אויף אים קומען אַ דערהאַלונג, דאָך באַצייט ער זיך מיט דעם פולסטן צוטרוי צום דאָקטער. ער באַטראַכט דעם דאָקטער פאַר דעם ספּעציאַליסט און קענער און וויסענשאַפטס-מאַן און ער דער קראַנקער פאַרשטייט, אז דער דאָקטער איז קלאַר אין אַלע געהיימניסן פון קערפּער, דעריבער קען ער באַפעלן דעם קראַנקען: דאָס מעגסטו און דאָס מאַרסטו נישט! . . .

גענוי אַט אזוי באַציען מיר זיך, די טראַדיציאָנעלע אידישע מענטשען צו דעם געטלעכן פאַרשפּרעכן, צו דער געטלעכער דעק-לאַראַציע פון: „אני ה' רופאך"! ! איך גאָט, בין דיין גאָט און דאָקטער היילער און דיין באַשעפּער, און איך בין דער היילער פון אַלע דייען קראַנקהייטן, איך בין דער וואָס זאָרגט פאַר דיין וואַריליזין און איך גיב דיר די פאַרשריפטן וועגן דיין גייסטיק און פיזיש געזונט. . . דאָס איז דער אַלמעכטיקער גאָט, וואָס האָט אונז באַשאַנקען מיט דער בחירה הפּשוּת, מיט דעם כח פון פּרייען אויסוואַהל, וואָס איז גוט און וואָס איז שלעכט. וואָס הייסט מהור — ריין, און וואָס הייסט פּמא — אומריין. . . וואָס איז כּשר — פּאַסיק און צוגעגרייט פאַר אונז צום עסן, און וואָס נישט! אַט דאָס איז דער גלויבן און טיפּע איבערצייגונג פון אידישן מענשן.

זעלבסטפאַרשמענדלעך, אַז וואָס מער דאָס צוטרויען פון קראַנקען

צום דאקטער איז אלס גרעמער, אלס שנעלער און ווירקזאמער זיינען די רפואות, וועלכע דער דאקטער פארשרייבט. דאך אויך אין פאל ווען דער קראנקער באצייט זיך גלייכגילטיק צום דאקטער, אדער אפילו מיט צווייפל, דאך אבער פאלגט ער גרונדליך די אנווייזונגען פון דאקטער דאן קען מען אויך ערווארטן די דערהאלונג און די גוטע רעזולטאטן פון דאקטערס אנווייזונגען. . . אט אזוי פונקט, איז עס מיט אונזער אידיש פאלק. די שיכטן פון טרייע טראדיציאנעלע מאמינים בני מאמינים, וועלכע באציען זיך צו השי"ת מיטן פולסטן צוטרוי; צו השי"ת וועלכער איז אונזער רופא, און צו זיין תורה וועלכע איז אונזער רפואה, ממילא זיינען די אלע אנווייזונגען: אלע מצוות און דינים פון טומאה און טהרה, כשרות און טרפות א. א. ז. ו. א קוואל פון גייסטיקע און קערפערלעכע ערהאלונג און פארגעניגן פון רעליגיעזע דערלייטערונג און דערהויבנקייט.

אבער אפילו די פון אונזערע ברידער ביי וועלכע דאס גלויבנס-געפיל איז שטארק אפגעשוואכט און זייער באציאונג צו אונזער אלע גייסטיקע ווערמן און באגריפן איז זעהר א קאלטע. . . דאך אזוי לאנג ווי זיי וועלן נאר פאקמיש האלטן ביי די געזעצן פון כשרות — פונקט אזוי ווי דער אויבנדערמאנטער קראנקער, וואס צווייפלט אין דאקטער, דאך האלט ער זיך שטרענג ביים דאקטערס אנווייזונגען — דאן וועלען זיי אויך בלייבן — טראץ זייערע צווייפלנישן און גלייכ-גילטיגקייט — אנגעקניפט און אנגעכונדן אין די אייביקע אידישע געמלעכקייט פון סיני. . .

דער דאזיקער געדאנק ווערט אויך אויסגעדרוקט אין מדרש (איכה), „ואותי עזבו וגו' — הלואי אותי עזבו, ואת תורת שמרו". — דער כביכול באקלאגט זיך, אז די אידן האבן אים פארלאזן און זיין תורה נישט אפגעהאלטן. געפינען אונזערע חז"ל און דעם דאזיקן אויסדרוק אן אנדימונג, אז דער רבש"ע וואלט צופרידען געווען אויב אפילו, אז זיי פארלאזן אים — דאס מיינט: ווען זיי פארלירן דאס גרויסע, ליכטיקע פארשטענדיש פאר די געמלעכקייט. . . וואלטן זיי כאטש אמוועניגסטן אפזימן זיינע געזעצן. . . ווייל בלויז דאס אפהיטן די מצוות מעשיות אליין אן דעם טיפערן גייסטיקן באזיס, איז אויך גענוג אנטווארטלעך די פארבינדונג פון גאט ברוך הוא, מיטן אידישן פאלק. דורך אפהיטן די געזעצן פון מאכלות אמורות — דאס אפהיטן דעם אידישן קערפער פון די אומוירדיגקייטן פון אומריטועלע שפיון.

דאס אליין האלט דאס געקניפט און געבונדן מיט דער געמלעכקייט  
און סיני-אייביגקייט.

אלס א באווייז — פאר דעם „מאדערנעם אידישן מענטשן“,  
וועלכער איז דאך עפעס זעהר גייציק צו האבן „וויסענשאפטלעכע  
באווייזן“, אז אונזערע הייליקע תורה און אלע געזעצן איז טאקע מן  
השמים, איז טאקע די לערע פון דער אייביקער געמלעכקייט, אויף  
וועלכע עס וועט קיינמאל נישט חל זיין קיין ענדערונגען — קען אויך  
דינען דער אומבאשטרייטבארער פאקט, אז נאך ביז היינט צו טאג  
האט נאך קיין איינער פון די גרעסטע וויסנשאפטלער נאך נישט  
אנדעקט נאך א באשעפעניש — אויסער די פיר וועלכע משה רבנו  
רעכנט אונז אויס אין דער תורה, וועלכעס זאל באזיצן נאר האלבע  
סימני-כשרות: דער חזיר און האז, וועלכע האבן געשפאלטענע קלאען  
און זיינען נישט מעלה-גרוז, און דער קעמל און קראליק, וועלכע  
זיינען יא מעלה-גרה אבער האבן נישט קיין געשפאלטענע קלאען און  
דעריבער זיינען זיי נישט קיין בהמות טהורות. אלזא, פרעגט זיך דאך  
א פראגע, ווי אזוי האט דאס משה געוואוסט, אז נאר די פיר אליין  
געפינען זיך אויף דער וועלט? — און עס זיינען דאך שוין אפגעפלאסן  
טויזנטער יארן און עס זיינען דאך שוין ענדעקט געווארן נייע קאנטינענטן  
און לענדער: אמעריקע, אוסטרעליע א. א. ו. ו. און עס זיינען שוין  
ענדעקט געווארן פארשידענע בהמות פון וועלכע אונזערע אור-  
שפרינגלעכע עלטערן האבן קיין באגריף נישט געהאט, ריינע און  
אומריינע באשעפענישן און פון צווישן די אלע האבן מיר נישט קיין  
איינ נייעס ספעצימען, וועלכע זאל באזיצן בלויז האלבע סימנים, בלויז  
צושפאלטענע קלאען, אדער בלויז מעלה-גרה זיין. אלזא, פון וואנענושע  
האט משה רבנו גענומען און במצייכענט אז בלויז די אויבן דערמאנטע  
חיות האבן די האלביקע סימנים?! נאר פון דעם געמלעכן, הימלישן  
קוואל, נאר פון אונזער הייליקער תורה, וועלכע איז צו אונז אנטפלעקט  
געווארן מסיני! און עס וועט שוין קיינמאל נישט אין דער נאענטער  
אדער ווייטער צוקונפט אנדעקט ווערן עפעס וואס זאל חלילה קענען  
אפליקענען די הייליגקייט און אייביגקייט פון אונזער תורה. ווייל  
אונזער תורה איז תורה מן השמים און אלע אירע ווערטער זיינען פון  
גאט ברוך הוא אליין. און גאט ברוך הוא האט אונז געגעבן די תורה  
כדי מיר זאלן קענען אנהאלטען אונזער עקזיסטענץ אונזערע קערפערס  
און אונזערע נשמות און די העכסטע הייליגקייט און געלייטערטקייט.

הייליגקייט פון כלל און היליגקייט פון יחיד. ווערזשע קען וועגן זיך  
אנמקעגנשטעלן די געזעצן פון אונזער גייסטיקן און פיזישן געזונט,  
די געזעצן פון איסור והיתר אין אונזער דייעט, וועלכע זיינען אנגע-  
צייכנט געווארן פון באשעפער און זארגער פון געזונטהייט אליין!

עס איז אלעמען גוט באקאנט, אז אין דער וויסענשאפטלעכער  
וועלט פילט זיך יעצט א נייגונג צוריקצוקערן צו גלויבן, צום גלויבן, אז  
די וועלט ווערט אנגעפירט פון א באשעפער, פון א דאמינירנדן כח,  
וועלכער האט זיינע צילן און ווילן. א ווילן, וועלכע אונזערע חז"ל  
האבן שוין פון לאנג באצייכנט מיט די ווערטער: „כשעלה ברצונו“,  
ווען עס איז אויפגעגאנגען דער ווילן פון השם יתברך. מיר דאס פאלק  
פון אמונה, דאס פאלק פון גאט. וועלכעס גלויבט אין ווילן פון גאט,  
וועלכעס איז פארקערפערט געווארן אין די אלע מצוות מעשיות פון  
דער תורה. מיר, דאס פאלק פון ישראל האבן פון שטענדיק אן געהייסן  
דעם מענטשן פארשן און שמודירו, זוכן און דענקן. ווייל וואס מער  
וויסנשאפט, וואס מער זוכעניש אין די פארהוילענע קוואלן פון דער  
נאטור, אלס נאנטער, אלס קלארער וועט ווערן די אמונה. גענוג אן-  
צווייזן אויף דעם רוף פון ישעיהו הנביא: „שאו מרום עיניכם וראו  
מי ברא אלהי“ וכו'. הויבט אויף אייערע אויגן, מענטשן, און פרעגט  
זיך ווער האט דאס אלס באשאפן... אלע וויסענשאפטסלייט, כעמיקער,  
פיזיקער, באקטעריאלאגן, פילאזאפן, מאטעמאטיקער, יעדער איינער  
פון זיי קומט צו א פונקט פון פראבלעמען אויף וועלכע ער האט נאך  
אין אמתן ענטפער: גאטהייט! ספעציעל אין אונזער אטאמישער  
עפאכע קומען אלע עהרלעכע, נישט היפאקריטישע פארשער צו דער  
איבערצייגונג אז: „מה רבו מעשיך ה' כלם בחכמה עשית“ — ווי  
גרויס זיינען דיינע מעשים אלמעכטיקער גאט, אלעס האסטו באשאפן  
מיט חכמה און פלאן... און מיר, דאס אידישע פאלק גלויבן און זיינען  
טיפ איבערצייגט אז די געמולעכע חכמה האט זיך קאנצענטרירט אין  
אונזער תורה. יעדע מצווה איז א פלאנירטער אויסדרוק פון השם  
יתברך פאר אונזער וואוילזיין. די אלע מצוות וועגן אונזער קערפער-  
לעכער אויפפירונג פון שפיין א.א.וו. אלץ איז פון ווילן פון השם  
יתברך. און וואס מער און בעסער מיר וועלן די מצוות נאכפאלגן אלץ  
בעסער און אלץ איידעלער וועלן אונזערע חושים ווערן פעאיקער צו  
פילן און געניסן פון דער אייביקער גוטסקייט, ערהאבנדיקייט פון  
אייביקער געמלעכקייט.



פון דער פרעסע און זשורנאלן קומען באריכטן, אז די מענטש-  
 הייט קערט זיך אום צוריק צו רעליגיע, און ליינענדיק דאס, פרעגט  
 מען זיך אליין: איז דאס מעגלעך, די 20סטע „סענטשערי“, וואס איז  
 אזוי פיל מיט וויסענשאפט און די אטאמישע עפאכע, זאל קומען צו  
 גאטהייט? — דער ענטפער איז: יא! און דאס האט געזאגט דער  
 בארימטער פילאסאף פרענסיס בייקאן, אז אביסל פילאסאפיע נעמט  
 דעם מענטשן אוועק פון גלויבן, אבער אסאך פילאסאפיע ברענגט  
 אים צוריק צו אים.

ווארים ווי לאנג איז דאס געווען ווען די וויסענשאפט פון כעמיע,  
 פיזיק, מעדיצין, האבן געדענקט, אז קיין סוד איז פאר זיי נישט  
 פארבארגען, אבער ביסלעכווייז האבן זיי זיך געכאפט, אז נאכדעם  
 ווי עס ווערן קלאר אלע זייערע אויסרעכנונגען פינקטלעך, פרעגט זיך,  
 וואו איז די קראפט וואס מירט אן מיט אזא ארדענונג, ווער האט  
 געלאזן גיין דעם אוניווערס מיט אזא אייביקער הארמאניע?

דא הייבן אן די וויסענשאפטסלייט צו אנטערקענען די גאטהייט,  
 ווייל אנצוהאלטן דאס לעבן אויף דער ערד זיינען נויטיק פינקטלעכע  
 באדינונגען, אז עס קען ניט זיין דורך א צופאל. די ערד דרייט זיך  
 מויזנט מאל א שטונדע, אויב זי זאל זיך דרייען הונדערט מאל א  
 שטונדע, וואלטן אונזערע טעג און נעכט געווען 10 מאל אזוי לאנג  
 און די זון וואלט פארברענט אין דעם לאנגען טאג אלע פלאנצן, און  
 די לאנגע נעכט וואלטן אלע געוויקסן פארפרוירן געווארן.

די זון וואס איז אונזער קוואל פון לעבן, גיט אזוי פיל היץ, און  
 אונזער ערד איז פונקט אזוי ווייט פון דער זון, אז איר אייביק פיער  
 זאל אונז געבן אזוי פיל ווארעמקייט וויפיל מיר דארפן, און ניט  
 צופיל.

ווען די זון זאל ארוימגעבן נאָר אַ העלפט פון איר איצטיקער  
 היץ, וואלטן מיר פארפרוירן געווארן, און אויב די זון וואלט אַריוס-  
 געגעבן אַ העלפט מער היץ ווי איצטער, וואלטן מיר פארברענט  
 געווארן. אויב די לבנה וואלט געווען פון אונז נאָר פופציק מויזנט  
 מאל ווייט, אַנשטאָט איר איצטיקער ווייטקייט, וואלט דאָס שטייגן  
 און פאלן פון וואסער און יכו געווען אזוי גרויס, אז צוויי מאל אַ טאָג  
 וואלטן אלע קאָנטינענטן פארפליצט געווארן אפילו די הויכע בערג  
 וואלטן פארשווענקט געווארן.

אויב די שאַלעכץ פון דער ערד וואלט געווען נור מיט 10 פוס

דיקער ווי איצט, וואלט ניט געווען קיין אַקסידוזשען: „זויער שמאָף“ אַן וועלכע אַלע לעבעדיקע באַשעפענישן וואַלטן אויסגעשמאַרבן. אויב אונזער אַטמאָספּערע, דאָס הייסט די לופט, וואַלט געווען אַסאַך דינער, וואַלטן אייניקע מעמעאַרן, וואָס ווערן פאַרבּרענט אין דער לופט אין די מיליאָנען יעדן טאַג געפאַלען אויף אַלע טיילן פון דער ערד און פאַראורזאַכט פייערן אומעטום. באַטראַכט נאָר דאָס לעבן פון די פייגל, די נאַטור ווי דער גרעסטער מוזיקער, האָט אויסגעלערנט יעדן פויגל צו זינגען זיינע ליבע לידער, די אינזעקטן: צו רופן איינס דאָס אַנדערע דורך זייערע פיל קלאַנגען.

די נאַטור איז דער גרעסטער כעמיקער, וואָס ניט אריין דעם מעס אין פּרוכטן און געווירצן, פאַרוואַנדלט וואַסער אין קאַרבאָניק עסיד, אין צוקער אין האַלץ, און זיירכפירענדיק דעם פּראָצעס גיט זי אַרויס זויער שמאָף, די לעבעדיקע באַשעפענישן זאָלן קאַנען אַמעמען און לעבן. בעטראַכט נור די קאַנטראַלירונג פון דער נאַטור, אינזעקטן זיינען פּרים ורכים, מערן זיך זעהר שנעל, וואָרום באַהערשן זיי ניט די וועלט, דאָס איז צוליב דעם, וואָס זיי האָבן ניט קיין לונגען, זיי אַמעמען דורך טרייבלאך, איז ווען אַ אינזעקט וואַקסט גרויס, וואַקסן מיט זיינע לופט טרייבלאך, לויט זיין גרויס, דעריבער איז ניטאָ קיין גרויסע אינזעקטן, אויב די פיזישע באַגרעניצונג וואַלט ניט געווען, וואַלטן מענטשן ניט געקענט עקזיסטירן אויף דער וועלט. שמעלט זיך פאַר ווי וואַלטן מיר געקענט לעבן, ווען אינזעקטן וואַלטן געווען אַזוי גרויס ווי חיות אין די וועלדער.

און איצט וועגן דעם מענטשן אַליוו. די וואונדער פון מענטשלעכן שכל, דער אינסטינקט פון יעדער באַשעפעניש איז גרויס גענוג, אַבער די קראַפט פון מענטשלעכן דענקען, איז וואונדער איבער וואונדער. מיר קענען דאָס ניט פאַרשוויין און אַננעמען אַז אונזער שכל איז אַ חלק אלוה ממעל, אַ טייל פון געטלעכן אַוניווערזאַלן שכל, פילע היינטיקע וויסענשאַפּטסלייט זאָגן ווי דער באַרימטער פּילאָזאָף דעקאַרט, מיר דענקען, אַ סימן, אַז עס איז דאָ אַ איבער נאַטירלעכע קראַפט, וואָס האָט אונז דעם שכל געגעבן. דער פאַקט, וואָס אַ מענטש קען באַגרייפן די אידעע פון ג'. דאָס אַליין איז אַ באַווייז אַז עס איז דאָ אַ באַשעפּר דער באַגריף פון ג' וואַקסט אַרויס פון געטלעכער פּעאיגקייט אין מענטשן. די פּעאיגקייט פון דמיון, וואָס האָט גאַרניט

צו טאן מיט אונזער פיזישער וועלט, בלויז דער מענטש באזיצט די קראפט צו פילאסאפירן און אריינדרונגען אין דער גאנצער מיסמעריע פון דער וועלט און קומען צו דער אידעע, אז עס איז דא א איבער-נאטירלעכער כח הדמיון, וואס האט אריינגעגעבן אין מענטשן די פעאגיקייט צו פארשן און גלויבן אז עס איז דא א ג' וויסענשאפטסלייט, וועלכע פארשטיין און זוכען און ווילן אלץ דערגיין מיט שכל, קומען צו א געוויסן פונקט און מער גייט עס ניט, כעמיקער גיין אזוי ווייט, ווי ביז צו די אטאמען און עלעקטראנען, ווייסן ווי אלץ קאמבינירט זיך, ווי אלץ פאראייניגט זיך און טיילט זיך פאנאנדער, אבער וואו איז די פארבארגענע קראפט, וואס טרייבט און האלט אויף די אטאמען, עלעקטראנען און אלץ ארום זיי. צוליב די אלע אורזאכן מוז מען זאגן, אז עס איז ניטא קיין איין שאנס פון א מיליאן, אז דאס לעבן אויף אונזער פלאנעט איז געשאפן געווארן דורך א צופאל.

עס ווערט געזאגט (אין משלי כ' כ"ג) „נר ה' נשמת אדם.“ א ליכט פון גאט איז די נשמה פון מענטשן. די דאזיקע ערהאבענע מענטשלעכע זעלע איז אנגעקניפט אין מענטשענעם קערפער ווי דאס פלעמעלע אין קנייטל פון א ליכט, און בכדי, אז דאס ליכט זאל זיין קלאר און זויבער איז דאך א נויטווענדיקייט אז דער מאטעריאל אין וועלכן דאס ליכט איז אנגעקניפט זאל זיין געפלעגט און געשפיזט מיט זעהר איבערקלויבערישע און פאסיקע שפייון. דארפן מיר אלזא דערפון פארשטיין, אז דורכן פארנאכלעסיגן די שפייונגעזעצן, וועלכע עס האבן אונז געלערנט די תורה און די חז"ל — ווערט דער דאזיקער נר-ה', דאס געמלעכע פייערל און ליכטל אין אונז פארטונקלט און פארצוקט... און אנשמאט באלייכטן און צו דערווארמען און צו שאפן פריינטשאפטס-באציאונגען צווישן מענטש און מענטש... ווערט דאס דאזיקע פייערל א רויכערדיקער פלאם פון מיספארשמענדניש און האט צווישן מענטש און מענטש.

און ווי ליכטיק און מעכטיק דערשיינען פאר אונזער אויג די אלע הימטארישע געשמאלטן, אנהויבנדיק פון משה רבנו, וועלכער האט שוין אלס קינד נישט געוואלט זייגן אומפאסיקע פאר זיין הייליק מויל, שפייו... ביז דניאל און זיינע פריינט, וועלכע האבן זיך באגינגט מיט טרוקענע קערנער אבי זיך נישט פאראומרייניגן, מיט דעם עבודה זרה'דיגע ברויט אין די צייטן פון נבוכדנצר, ביז אליעזר און זיינע פריינט פון די צייטן פון אנטיכוסן ביז שפעטערדיקע אלע

צייטן, וועלכע זיינען געווען גרייט בעסער צו שמארכן אויף נויט-ווענדיקן, קדוש השם, איידער זיך חלילה פאראומרייניגען מיט אומ-רייניקייטן פון נבלות ומרפות! יא, אונזערע שמרענגע געזעצן וועגן אפהיטן „ג'טם ליכטעלע“ אין אונזערע קערפערס וועלכע זיינען אונז געגעבן געווארן אין אַנפאַנג פון אונזער נאַציאָנאַלן געזעץ, זיי האָבן אונז געשמאַרקט אויך פיזיש געלייטערט און געשיצט אונזערע קערפערס עם זאָלן זיך אין זיי נישט קענען באַהעפּטן פאַרשידענע קרענק, וועלכע האָבן געפלאַגט די אומות העולם פון שמענדיק אָן. און מאַקע נאָר אַ דאַנק די דאָזיקע דינים, וועלכע קוקען אויס אפשר ביי דעם „מאָדערנעם“ איד, צו זיין אַביסל „מאָדנע“ און אומפאַר-שמענדלעך מאַקע די „דינים“ האָבן אָנגעהאַלטן אונזער עקזיסטענץ אין אַלע גלותן ביזן היינטיקן מאָג, ווען מיר האָבן ב"ה זוכה געווען צו דער ווידעראויפּלעבונג פון מדינת ישראל.

עס וואָרנט אונז די הייליקע תורה: „קינדער זענט איר צו דעם אַלמעכטיקן אייער גאָט...“, „ווייל אַ הייליק פאַלק ביזנט צו דיין גאָט דעם מעכטיקן, און דורך האָט ער אויסגעקליבן צו זיין צו אים אַ צירונג-פאַלק, מער פון אַלע פעלקער וועלכע געפינען זיך אויף דער אויבערפלאַך פון דער ערד. —

### זאָלסטו נישט עסען קיין אומוויירדיקייט!

ווייל יעדער קערפער פֿין אַ אידן דאַרף זיין ווי דער משכן פון גאָט און עס איז שמרענג פאַרבאָטן צו פאַראומרייניקן אַדער פאַרשמוצן דעם דאָזיקן וואוינ-אַרט פון גאָט!  
זאָלן זיך די אַנדערע פעלקער פירן זייער לעכענס-שטייגער און עסן ווי זיי ווילן און וואָס זיי ווילן. — מיר אָבער די קינדער פון אברהם יצחק ויעקב, מאָרן נישט, צוליב יעדע, קליינע, צייטווייליקע הנאה פאַראומרייניקן אונזערע בלוטן און זאַמען. עס רומ אויף אונז אַ גרויסע פאַראַנטוואָרטלעכקייט.  
אין דער פראַגע פון השגחה.  
צוואָס דאַרפן מיר בכלל, אַז ווער ס'זאָל נישט זיין זאָל אויפפאַסן אויף דער כשרות? זיינען דאָן די, וואָס זיינען אָפּגעהיטן און געוואָרנט

אין כשרות, סיי-ווי-סיי אפגעהיטן, — און די וועלכע פארנאכלעסיקן און באציען זיך מיט גרינגשעצונג, וועלן דאך סיי-ווי-סיי נישט פאלגן. מ'א וואס איז די גאנצע אַנשטערענגונג פון השגחה נייטיק?!

דערויף קאן מען ענטפערן מיט א קליין מעשה'לע: אין אמאליקע צייטן, אין די אלטע קליינע שטעטלעך פלעגט זיך פירן, אז יעדע נאכט פלעגן ארומגיין הימערס ארום דעם שטעטל און פון דעם טורעם פון שטעטל, פלעגט יעדע שעה אַקלונגען אן אויסרוף: איינס א זייגער! — צוויי א זייגער! — דריי א זייגער א. א. ז. וו. איז אמאל א גרויס-שטאטישען מענש אויסגעקומען איבערנעכטיגן אין אזא שטעטל, האָט ער זיך שטארק געוואונדערט און געפרעגט: „צו וואס רוישט איר און מאכט א געקלונגעריי אינמיטן דער נאכט? — די וואַכענדיקע קענען דאך אליין זען ווי שפעט עס איז שוין און די פארשלאָפענע, וואָס קען זיי דאָס קלונגען העלפען?

אויף דער פראגע האָט מען דעם גרויסשטעטישן געענטפערט, יעס, טייערער פריינט, עס איז נויטווענדיק דאָס רופען! — פאר די וואַכענדיקע איז דאָס רופן אַן אַנצוהערעניש אַז די שומרים היטן און שטייען אויף דער וואַך עס זאל נישט זיין קיין איבערפאל אויף דעם שטעטל, און פאר די פארשלאָפענע דינט דאָס קלונגען — אַ רוף און אַ דערמאָנונג: פיללייכט האָט איר נאָך נישט דערפילט עפעס, וואָס איר האָט שוין פארשפעטיגט. וועקט אייך אויף, דערוואַכט און שטייט אויף צו אייער אַרבעט!...

דאָס זעלבע איז מיט דער השגחה דאָ אין אַמעריקע. די משגיחים די שומרים, וועלכע שטייען אויף דער וואַך, זענען ווי אַ רוף פון דערמונטערונג צו די אלע טרייע איבערגעבענע מסורת'דיקע אידן. זיי זאלן וויסן, אַז זיי זענען נישט אליין. און פאר די וואָס זיינען שוין ר"ל פאַרבאָט געוואָרן אין דעם דרעמלניש פון דעם „מאָדערנעם שטייגער פון לעבן" דינט זיי השגחה, ווי אַרוף צו תשובה, ווי אַן אַנקלאַגע און אויפפאָדערונג זיך צו דערמאָנען נישט חלילה צו ווייט צו פאַרקריכן אין די חלומות פון אַסימילאַציע און מאָדערניזם. אַ איד מוז וויסן וואָס ער איז! ..

„כי נר ה' נשמת אדם!" און אַזוי לאַנג ווי השם יתברך גיט אונז קראַפט, אַז דאָס הימלשע פלעמעלע זאל ברענען און לייכטן אין אונז, אין יעדן איד, מוזן מיר זען און אויפפאַסן, אַז דאָס פלעמעלע זאל זיין לויטער און איידל, אויף דעם שטיקל שפאַן פון אונזער לעבן, לאַמיר

אפהימען דעם קערפער פון אלע אומווירדיקייטן וועלכע זענען געגן דער תורה. ווייל די אלע מצוות פון אונזער הייליגער תורה זענען פאר אונזער וואוילזיין און גליק, גייסטיקן און פיזישן, און וואויל און ליכטיק איז דעם וואס פארשטייט דאס, און וואויל און ליכטיק איז דעם וואס גלויבט!...

אלע אונזערע פיינט און פארלוימדער פון די ארשפרינגלעכסטע צייטן און די לעצטע צייטן, און אלע זייערע פרוכן צו ברענגען אונז צום אונטערגאנג, פלעגן ארויפזארפן אויף אונז מיט געוואלט און צוואנג זייערע באפעלן. ווי אויך געשאפן אזעלכע באדינגונגען מיר זאלן מוזן חלילה פאר אומרייניקן אונזערע קערפערס מיט מאכלות אסורות... א. א. ז. וו. אין זייער אונטערבאוואוסזיין האבן אונזערע פיינט געפילט, אז אין אונזער אפגעהימענקייט פון עסן, די אומווירדיג-קייטן ליגט באהאלטן דער סוד פון אונזער אייביקער עקזיסטענץ... אונזער גייסטיקע דערהויבנקייט! אונזער ספעציפישע הייליגקייט און אומבאזיגטקייט! צו וועלן מיר חלילה יעצט, ווען מיר האבן דערלעכט צו אזעלכע נמים גלויבנסתרים... זיך אליין חלילה אפזאגן פון איינע פון אונזערע קארדינאלסטע מיטלן פון דערהויבנקייט און עקזיסטענץ. עס זאגט אונז די תורה: „כי אני ה' אלוקיכם אשר הכדלתי אתכם מן העמים... והכדלתם בין זהבמה שהתורה... והייתם לי קדושים כי קדוש אני ה' ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי“...

איך בין דער אלמעכטיקער אייער גאט, וואס האט אייך אפגעזונדערט פון די פעלקער. זאלט איר אויך מאכן א צווישנשייד צווישן די בהמה, וואס איז ריין און די וואס איז נישט ריין און הייליגע זאלט איר מיר זיין, ווייל הייליק בין איך. און איך האב אייך אפגעזונדערט פון די פעלקער איר זאלט זיין צו מיר...

שייערע ברידער לעזער: לאמיר זיך שטארקן און פארטיפן אין דעם באדייט פון די אויבנדערמאנטע ווערטער. לאמיר זיך באמיען צוריקברענגען דא אין אמעריקע דאס קדושה-געפיל, מיט וועלכן השי"ת האט אונז באשאנקען און וועלכעס איז געווען אזוי אנערקענט אונזער ענדיק אין די אלע אנדערע לענדער פון אונזערע, וואו מיר זיינען געווען ביז יעצט. אין די אלע אנדערע לענדער טראץ אונזערע עקאנאמיש-פאליטישע, שווערע באדינגונגען האבן מיר זיך אזוי הויך געהאלטן מאראליש-רעליגיעז, אז אפילו די גרעסטע פיינט אונזערע האבן געמוזט צוגעבן דאס מיר פארמאגן אזא מין „עטוואס" ער-

האבענקייט, וועלכעס זיי קענען נישט דערגרייכן. און וואס זשע האט  
 דא פאסירט מיט אונז אין דעם רייכן, פרייען, גאט געבענמשטן  
 אַמעריקע?!!

איך קום פון רוסלאַנד.

איך קום פון רוסלאַנד. אַרום זיבן מיליאָן אידן האָבן דאַרטן  
 געלעבט אונטער דער רומ פון די ראַמאָנאַפּס. אונטערן שווערן דרוק  
 פון דער באַגרענעצונג פון זייער מענטשלעך-בירגערלעכע רעכט, זיינען  
 אונזערע ברידער געצוואונגען געווען טיילמאַל צו פירן זייערע  
 אונטערנעמונגען אויפן געביט פון האַנדל, אינדוסטריע, אַרבעט א. א.  
 ז. וו. און געוויסע ריכטונגען, וואָס האָט אָפּט נישט אַזוי געשטימט  
 מיט דער אַבסאָלוצטער מאָראַל. . . אום אַנצוהאַלפן זייער מאַטעריעלע  
 ביטערע עקזיסטענץ, האָבן זיי טאַקע אַמאַל, ווי דער פּסוק זאָגט:  
 „על פת לחם יפשע גבר“, איבער אַ שטיקל ברויט באַגייט אַ  
 מענטש אַמאַל פאַרברעכן, אַבער — רוצחים, בלוט-פאַרגיסער, איינ-  
 פאַכע גענגסטער, האָבן אידן אין דעם לאַנד נישט אַרויסגעגעבן.  
 דאָס „געבאָט“ לאַ תּרצה — זאָלסט נישט מאַרדן האָט געדאַרפט  
 מיט זיין גאַנצער קראַפּט זיין אין אַלע שיכטן, אפילו אין די געפאַלנסטע  
 פון אונזער פּאַלק. . . וואָס זעען מיר ליידער דאָ אין דעם לאַנד פון  
 גליק, פּראַספעריטי און „גוט-טיים“. מיר האָבן זיך דאָ זעהר שנעל  
 אַקלימאַטיזירט און לויטן סטיל פון דער מדינה — האָט מען זיך  
 מיט אַ לייכט געוויסן אַלאַז געטאָן צו די פאַרגעניגנס. עפענטלעך  
 אַן בושה, אפילו אויף „מעודות-מצוה“ ווי בר-מצות „פּדיון הבן“  
 א. ד. ג. ווערט סערווירט טרופות ונבלות. . . און גלייכצייטיק מיט  
 דעם דאָזיקן צולאַזנקייט און איבל איז די דערשיינונג פון אידישע  
 נעמען אין די פּירענדע „בריינס“ — מוחות פון דער אונטעררוועלט  
 פון מערדער און רויבער געוואָרן ווי אַ נאַטירלעכע דערשיינונג. . .  
 יא, די פּאַלגן פון לייכטזיניקן פאַרשמוצן זיך מיט נבלות וטרפות  
 געגען וועלכע אונזער הייליקע תורה וואָרנט אונז אַזוי שטאַרק האָט  
 נישט פאַרשפּעטיגט. יא, מיר געפינען שוין אידן צווישן די ערגסטע  
 בלוט-פאַרגיסער מערדער און גענגסטער, פאַרגוואַלטיגער, עלטערן-  
 מערדער. . . און עס איז אַ שאַנדע דאָס אַלעס אויסצורעכנען. . .  
 איך קוק זיך צו צו די פּנימער פון אונזערע ברידער: די

אפגעהימענע אין מאכלות אסורות קענען זיך אויך אמצאל נישט  
 באהערשן און וועלן באליידיגן, זידלן באשמוצן איינער דעם אנדערן...  
 אבער נישט צום מעסער... אבער רחמנא ליצלן די וועלכע שפייזן  
 זיך מיט די אומווירדיקע טויפות ונבלות האבן שנעל איבערגענומען  
 עשו'ס וועגן פאר'סמ'ען, מארדן איז געווארן א גאנגבאר מיטל אין אלע  
 געזעלשאפטלעכע און פאמיליערע באציאונגען... מיט דעם דאזיקן  
 געדאנק וועגן אפהיטן די ריינקייט פון קערפער בכדי אים צו מאכן  
 פעאיק אויפצונעמען די געשלעכע קדושה, געפינען מיר נאך ביי  
 משה רבנו ווען ער איז געווען אין דעם קעסמעלע ביים נילוס  
 און ווען פרעה'ס מאכטער די פרינצעסן האט גערופן אלערליי נורמעס  
 אנצווייגן דאס קינד... האט ער דער קליינער משה נישט געוואלט  
 זויגן ווייל זאגן אונז אונזערע חכמים: ער האט אין זיינע שפעטערע  
 יארן געדארפט רעדן מיט דער שכינה דעריבער האט ער שוין  
 קליינערהייט זיך געווערט געגן יעדער אומריינקייט... עס זאל  
 הלילה נישט אריינקומען אין זיין בלוט שפייז פון די וואס געהערן  
 צו דער אויסגעלאסענער זנות-אומה די מצרים...

און דעריבער האבן אונזערע חז"ל — די גייסטיקע ריון אונזערע,  
 וועלכע האבן פאראויסגעזען דעם שיקזאל פון אידישן פאלק, וועלכעס  
 וועט זיך דארפן ראנגלן צווישן אסאך פעלקער אין אלע גלות'ן —  
 זיי האבן אונז אויסגעארבעט א קאוד פון דינים און איסור והיתר,  
 וואס מען מעג עסן און וואס מען מאר נישט. און אלעס בארוט אויף  
 דער איבערצייגונג און אמונה אז נישט כשרה שפייזן פארטעמפט  
 און פארפעסט דעם אידישן הייליקן געמלעכן גייסט...

און פיללייכט ווילט איר השוכער לעזער פרעגן א קשיה: מיר  
 געפינען דאך אויך ביי די פעלקער פון דער וועלט, וועלכע שפייזן זיך  
 מיט אט די אלע שפייזן וועלכע ווערן באטראכט דורך אונז פאר  
 אומווירדיק און דאך וואקסן ווי גרויסע שטארקע און געזונטע?  
 וועל איך דיר טייערער לעזער ענטפערן: קוק זיך צו אביסעלע  
 מער מיט באטראכטונג, וועט איר אויסגעפינען, אז דער טייל פון די  
 פעלקער, וועלכע לעבן דאס מגושמ'דיקע לעבן און איז נישט איבער-  
 קלייבעריש אין זייערע שפייזן, וואקסען טאקע אויס מעגלעך שטארק  
 און קרעפטיק אין זייערע קערפערס — אבער זעהר נידריק און  
 פארגרעכט אין זייערע זעעלן.

אמת... דער מער אריסטאקראטישער, אינטעליגענטער טייל



פון זיי, וועלכע זיינען יא איבערקלייבעריש אין זייער שפייז און לעבן מער ווייניקער לויט די געזעצן פון היגיענע, אבוואל זיי וואקסן נישט אויס אזוי מעכטיק קערפערלעך ווי דער איינפאכער פויער און פיללייכט וואקסן זיי אויס צארט און מאגער... אבער פון זיי מאקע רעקרומירט זיך די גאנצע אינטיליגענץ, די גייסטיקע פירער, די פילאסאפן, וויסנשאפטסמענער און דיכטער, וועלכע באקרוינען דאס איינפאכע פאלק...

א היסטארישער פאקט: אין די אלע צייטן פון אונזערע גלות'ן זיינען מיר געווען צו שאנד און שפאט אין די אויגן פון די גוים צוליב אונזער צוריקגעשטאנענהייט אין אונזער קערפערלעכן פארנעם און אויסזען — אבער ווי הויך, מיט טויזנט קעפ העכער זענען מיר געווען איבער זיי... מיר אין זייערע הערצער, האבן זיי מיט אייפער-זוכט אונז געהאט צוליב אונזער גייסטיקע ערהאבענהייט און דאס איז דאך געווען איינע פון די סיבות צוליב, וועלכע מען האט אונז פארפאלגט...

און פיללייכט וועט איר טייערע לעזער פרעגן: מיר געפינען דאך אויך ביי די גוים איידעלע צארמע דענקער און פילאסאפן, פריידיגער פון גערעכטיקייט און ליבע, וועלכע דערמאנען די ערהאבענ-קייט פון אונזער תורה א. א. ז. וו.

אויף די פראגע מוזן מיר אייך ענטפערן מיט אכימל סימבאליש-מיסטעריעזן ענטפער... די אלע גייסטיקע ריזן, וועלכע געפינען זיך ביי זיי, די כמעט ווי פאראידישמע דענקער און טרוימער. די אלע זענען אפשמאלינגען פון זייערע אור אורעלטערן, וועלכע האבן אנטוילגענומען אין דעם גרויסן באל און סעודה, וועלכע אברהם אבינו האט געפראוועט אין דעם מאג ווען יצחק איז ענטוועהנט געווארן. די לעגענדען צו דער דאזיקער סעודה אלע קעניגן און פרינצעסן מאטראנעס פון דער וועלט מיט זייערע קליינע זויגלינגען און שרה אונזער מוטער האט זיי געדארפט אנווינגן פון איר ברוסט. די אפ-שמאלינגען פון די וועלכע האבען אנטוילגענומען אין דער היסטארישער סעודה, האבן געהאט דעם זכות געליימערט צו ווערן אין לויף פון אלע היסטארישע תקופות... אינסטינקטיוו אפילו נישט זייענדיק פון זרע אברהם, האבן זיי זיך צוריקגעהאלטן פון אלע אומוויידיגקייטן וועלכע דאס אידענטום באטראכט פאר אומוויידיק... און דאס האט זיי דערנענטערט צום קוואל פון קדושת ישראל. און פון

זיי שטאמען אלע חסידו אומות העולם שיש להם חלק לעולם הבא... אויף די פסוקים אל תשקצו... (ויקרא י"ג).

שרייבט דער ספרא: אזוי ווי איך גיט בין הייליק אזוי זענט איר הייליק. אזוי ווי איך בין אפגעזונדערט, אזוי זענט איר אפגעזונדערט א. א. ז. וו. — דער געדאנק דערפון איז פונקט ווי אן אויסמאלער-מענטש דערווייטערט זיך פון א געגענשמאנד, וואס איז עקלדיק אין אויסזען און אין ריח, און אין זיין פארם, און די דערווייטערונג איז ווי א נאטירלעכע רעאקציע, אזוי דארף יעדער איד ענטוויקלען אין זיך, דאס עקעל-געפיל אין באצוג צו אלע פארבאטענע אומווירדיקע לויט דער תורה, שפייזן ווייל דאס פאר-אורזאכט א פארפעסמונג פון אונזערע גייסטיקע פאקולטעטן און נשמות.

אונזערע הייליקע מקובלים, די געלייטערטע און הייליקע מיט-טיקער אונזערע פון אלע צייטן האבן געשריגן און געקלאגט אויף די אלע וועלכע פאראורזאכן א גייסטיקע געפאלנקייט דורך נישט אפהיטן די געזעצן פון מאכלות אסורים: אזוי שרייבט דער זוהר הקדוש אין פרשת שמיני: „ווער עם עמם אלע פארבאטענע שפייזן, דער קלעפט זיך אין דער סמרא אחרא (אן אויסדרוק וואס באדייט אלעס וואס איז אין הפך צו גוטס, רייניקייט ערלעכקייט און געטלעכקייט) אך און וויי, וויי איז צו זייערע זעלען און דעריבער שטייט אין פסוק: ונטמתם בס. — ונטמתם, אן אן אלף, ווייל עם איז נישט קיין שום היילונג פאר זייערע זעלען“...

און אט אזוי האבן אלע אונזערע, גרעסטע, הייליגסטע אמצ-רייטעטן, אויף די געביטן פון הלכה-געזעץ, אגדה — מאראלישער פארנופמ, פילאסאפיע א. א. וו. אין אלע דורות די אלע גבורים — וועכטער פון נאציאנאלן הייליקן עקזיסטענץ פון אידענטום... אלע שטייען זיי און פאדערן און פארלאנגען און בעטן זיך ביים אידישן פאלק, אז דער פרינציפ פון אונזער קדושה און רייניקייט — דורך אפהיטן די געזעצן פון מאכלות אסורות זאל שמרענג אָנגעהאלטן ווערן. ווייל אין דעם שמעקט א כח, אונזער ספעציפישע געטלעכקייט, וועלכע די השגחה האט אונז באשאנקען צו זיין אנדערש פון אלע פעלקער און ווי אויך צו דינען פאר זיי ווי א מוסטער פון איידלקייט און העכערע מענטשלעכקייט!

אזוי האט זיך געפירט אין אלע דורות... וויילט זיך טאקע

אויסשרייען: „צו וועלן מיר דאָ די אידן אין אַמעריקע, וועלכע געניסן דאָ פון אַלע גאַלדענע פרייהייטן פאַליטישע און עקאָנאָמישע, צו וועלן מיר חלילה אַוועקוואַרפן אַזוי לייכטזיניק אַט די אַלע היסטאָרישע, געמלעכע אַנווייזונגען, וועלכע זענען פאַקטיש געוואָרן און גוט און פיל מיט גענאָד פון ג-ט צו אונז?!“

טייערע ברידער, לאָמיר זיך גוט באַטראַכטן און לאָמיר צוריק איינפירן די ערהאַבענע, גרויסאַרטיקע מצווה אין אונזערע הייזער, אין אונזערע פאַרוויילונגס פּלעצער און אין אונזערע זאַלן און פאַלאַצן... פאַרוואָס זאַלן מיר אַרויסרופן חלילה דעם צאַרן פון השי"ת אויף אונז, ווען ער איז צו אונז אַזוי גוט, ספּעציעל דאָ אין דעם לאַנד אַמעריקע?!“

די מיינונגען און פּעסאָמישעלונגען פון פאַרשידענע וויסנשאַפּטס-לער און מעדיצינער וועגן די נויטווענדיגקייט און גונסטן פון כשר'ע מאַכלים פאַרן מענטשלעכן געזונט. אויך עמלעכע אַפּשריפטן פון די רעגירונגס-געזעצן אויפן געביט פון כשרות אין סמיט ניו-יאָרק. איך וויל ברענגען אַ ציטאַט פון אַ מעדיצינישן אויטאָריטעט, וואָס באַשטעטיקט מיין גאַנצע השקפה און וואָס גיט אַ וויסנשאַפּטלעכע באַרעכטיגונג, די דינים פון כשרות פון אונזער הייליקער תורה. צוליב דער וויכטיגקייט פון דעם ציטאַט ברענג איך אים אויף דעם אַרט אין זיין פולער גאַנצקייט:

ווי די רכנישע השגחה איבער בהמות און עופות פאַרמיידט אַסך קראַנק און שעדלעך פלייש פון אריינגענומען ווערן אין די בושטער-שאַפּס. דער שוחט באַטראַכט פאַרויכטיק די אינגעוויידן פון יעדער געשאַכטענער בהמה און וואַרפט אַפּ אַלץ וואָס טראַגט אויף זיך אַ חשד פון קראַנקלעכקייט. ער איז בודק די לונגען פון יעדער בהמה צו עס איז ניט פאַראַן אין זיי שפורן פון טובערקולאָזיס: ער באַטראַכט דאָס האַרץ און די אברים פון פאַרדייאונג סיי פאַר קראַנקהייט וועגן געוואַקסען אַדער איינגעשלונגענע זאַכען, און ער דערקלערט אַלע געשאַכטענע בהמות, וואָס זענען אַנגעגריפן מיט אינפּעקציע אַדער חולאת פאַר טריפה.

גאַר אַ סך איבלען ווערן אויסגעראַטן אַט דורך דער השגחה אַדער בדיקה. מיר דאַרפן זיין דאַנקבאַר פאַר אַט דעם געווינס און סאַניטעט. וויפיל קראַנקהייטן און אומגליק די נאַכפאַלגער פון כשרות מיידן אויס! דער לאַנגער יעבנס-שאַפּן פון אידן קאָן טיילווייז דער-

קלערט ווערן דורך דער שוין וואָס די סאַניטאַרע און היגיענישע כללים פון דער תורה פאַרשאַפט זיין. אונזער מאַראַלע, גייסטיקע, הויזלעכע און סאַציאַלע רייניקייט זענען אַפּשפּיגלונגען פון אונזער קערפּערלעכער רייניקייט. „ריין זאַלט איר זיין פאַר מיר“ — איז דער אַנזאָג פונם חומש: און „ריין זאַלט איר זיין פאַר זיך אַליין“ — איז דער געבאָט פון דער וויסנשאַפט.

די ביבל פאַרזאָגט אייך דאַס געברויך פון בהמות, וואָס זענען אומגעקומען פון קראַנקהייטן. אזוי שנעל ווי אַ בהמה שטאַרבט פון וועלכער ס'איז קרענק, פאַרמירן זיך אין איר גוף אַלערליי מיקראַבן. כמעט אַלע חולאת'ן אַנטוויקלען זיך אַ דאַנק מיקראַבן. אַ חיה וואָס שטאַרבט פון אַ קראַנקהייט איז בלי-ספק אומפאַסיק אריינגענומען צו ווערן אין אַ מענטשלעכן מאַגן.

די טיפּע חכמה פון דער ביבל ווערט קלאַר פון דעם פריער געזאָגטן. אירע דינים זענען געצילט אויסצומיידן קראַנקהייטן און ס'איז גרינגער אויסצומיידן קראַנקהייט ווי זי צו קורירן. די ביבלישע פאַרשריפטן זענען אין איינקלאַנג מיט דער מאַדערנער סאַניטעט און האַרמאָנירן מיט די כללים פון דער היינטיקער היגיענע. די ביבל איז אַ פאַרלויערער פון די מאַדערנע סאַניטאַרע וויסנשאַפטן! (זשורנאַל פון דער אַמעריקען מעדיקאַל אַסאָסיאַישאַן 1904).

אין לעצטן יאָר איז פאַרגעקומען אין אַטלאַנטיק סיטי די 34טע יערלעכע דאַקטוירר-קאָנווענשן אין וועלכע עס האָבן זיך באַטייליגט אַרום 3000 דאַקטוירים פון גאַנץ אַמעריקע. איינע פון די טעמעס וועלכע איז באַהאַנדעלט געוואָרן אויף דעם קאָנווענשן איז געווען די פּלו-קראַנקהייט. מיר אַלע געדענקען נאָך די שרעקלעכע עפידעמיע פון דער פּלו אין יאָר 1918, וועלכע האָט דאָ אומגעבראַכט צענדליגע טויזנטער מענטשן. זינט דאָמאָלט ווערן געמאַכט אין דער מעדעצינישער וועלט די גרעסטע אַנשמרענגונגען צו ענטדעקן דעם וויירוס פון דער קראַנקהייט ווי אויך צו געפּינען מיטלען צו באַקעמפּען דעם וויירוס. ווי אויך מיטלען צוריק אויסצושטעלן די פאַרקריפּטע כמעט פאַראַ-ליזירטע מענטשן די קרבנות פון דער קראַנקהייט.

ד.ר. טאַמאַס פראַנסוס, פראַפעסאָר אין אַניווערזיטעט פון מישיגאַן, האָט רעפּערירט אויף דער מעמע. — און אַט וואָס: קיין גענויע, פעסטגעשטעלטע דערגרייכונגען וועגן די סבות פון דער קראַנקהייט, זיינען נאָך נישט פאַראַנען. אָבער איין זאַך איז קלאַר.

אז דער אינזעקט וועלכער פארשפרייט אממייסטן די דאזיקע קראנק-  
 היים, געפינט זיך איבערהויפט אין חזיר-פלייש...  
 אלא, מיר האבן דא אן „אנדעקונג“, וועלכע אונזער הייליקע  
 תורה האט שוין מיט טויזנטער יארן צוריק אונז געווארנט וועגן איר...  
 מיר זיינען דאך שמרענג געווארנט געווארן, נישט צו האבן קיין מגע  
 ומשא מיטן חזיר. — און מיר ווייסן וואויל ווי טיף עס איז דער  
 אידישער, היסטארישער איבל-געפיל פארן חזיר... אמת, אונזער  
 עקל-געפיל צום חזיר, קומט אמייסטן איבער זיין עקלדיקן אויסזען  
 און אפשטויסנדיקע אומגעבונג פון חזיר. אבער דאך האט אונז דער  
 דאזיקער אנטוויקלטער און טויזנטער יארן אין אונז, אינסטינקט  
 געשיצט פון קראנקייטן, וועלכע אונזער אמת'ער דאקטער, השם יתברך  
 האט אונז פארגעשריבן אין זיין הייליקער תורה.

אין דעם ליטעראריש-אילוסטרירטן מאגאזין אונטערן נאמען  
 „קאליערס“, וועלכער איז פארשפרייט אין אמעריקע אין די מיליאנען,  
 איז אין דער אויסגאבע פון יולי 1940 דערשינען זעהר א פאזיטיווע  
 אפשצונג איבער א בוך פון איינעם מירטל הוקער, אין וועלכן עס  
 ווערט באשטעטיקט וויסנשאפטלעך-סטאטיסטיש, אז דער לעבנס-שפאן  
 פון די רעליגיעזע אידן אין אמעריקע, וועלכע זיינען אפגעהיטן אין די  
 געזעצן פון איסור והיתר, איז מיט 20% לענגער ווי דער דורכ-  
 שניטליכער לעבענס שפאן פון אנדערע אמעריקאנישער בירגער.

### אלוא, פאקטן וואָס רעדן פאר זיך אליין!

אין דעם בוך, „שפיז און כאראקטער“ 1932, פון דר. לויס בערמאן  
 אין ניו-יאָרק-טיימס פון מאי 10טען, איז דערשינען זעהר אן אינ-  
 טערעסאנטער איבערבליק, אין וועלכן דר. בערמאן, דער באקאנטער  
 וויסנשאפטסמאן, לייגט פאר, אז די אַנווייזונגען וועגען געזונטע און  
 אומגעזונטע שפיזן דארפן געלערנט ווערן צום פאלק דורך די  
 גייסטלעכע פון אלע רעליגיעזע, ווייל דאס פאלק באציט זיך נאך  
 אלץ צו זיי מיט פארטרויען און רעספעקט. דער אויספיר פון דעם  
 אויבנדערמאנטן איבערבליק איז, אז עס איז קיין צווייפל דערין דאס  
 די שפיז באווירקט דאס פארמירן פון כאראקטער און די מאַראליטעט  
 פון יעדן מענטשן.

אין דעם ניו יאָרק טיימס פון 18טען מאי 1952 איז געדרוקט א

באריכט אז מר. פארד שלאגט פאר, אז די גייסטלעכע דארפן לערנען דאס פאלק וועגן דיעמע, צוליב דער ווירקונג פון עסן אויף דעם מאראל און באראקטער פון מענטשן. („פון דער קארעקטור“ — לואי בערמאן).

דר. ראיאל ס. קופלאנד העלט קאמישיאנער אף ניו יארק, באש-מעטיקט אן שום יעדן שאמן פון צווייפל, אז אונזער גאנצע וועזענטלעכ-קייט, די פסיכיש-מאראלישע, ווערט אויסגעוועכט און געשאפען נאר לויט דער קוואליטעט פון שפייז, וועלכעס מיר נעמען אין זיך אריין. און ער דעפינירט זיין אַנשוואונג אין פאָרם פון אן עפיגראם.

זאָג מיר, וועלכע זיינען דיינע שפייזן,  
וועל איך דיר דיין באראקטער גלייך אנווייזן.

### די שטאַט-געזעצן וועגן כשרות.

קאפיטעל 284

א געזעץ צו איבעראנדערשן דעם שטראף-געזעץ אין פארבינדונג מיט דעם פארקויף פון כשר שפייז.

אנגענומען געווארן אלס געזעץ דעם 24טען מאדטש, 1927, מיט דער צושטימונג פון גאווערנאר. דורכגעגאנגען אין דער אַנוועזענהייט פון דריי פינפטל פון די קאנגרעסלייט.

די באפעלקערונג פון דעם סטייט פון ניו יארק פארטראָטן אין סענאט און אסעמבלי, האבן באשטימט פאלגענדע געזעצען:

פארטראָף 1, אפטיילונג 435 און 35 פון די שטראף-געזעצן ווערט דערמיט איבערגעאנדערשט אויף דעם פאלגענדען אופן:

פארטראָף 435. דער פארקויף פון כשר פלייש אין רעסטאראן און פערזאן וואס וועט מיטן צוועק צו באשווינדלען פארקויפן אָדער אַרויסשמעלן צו פארקויפן אין אַ רעסטאראנט אָדער וועלכן אַנדער פלאץ וואו מען פארקויפט שפייז-פראדוקטן, אן עסן-אַרטיקל, יעדן שפייז אַרטיקל אָדער צוגרייטונג פון שפייז אַנגעבן דאָס אלס כשר אָדער אז עס איז פאַרבעריימעט

געוואָרן לויט די אַרמאָדאָקסישע-אידישע רעליגיעזע פּאָדערונגען, סיי ביי דירעקטע סטייטמענטן, מינדליכע אַדער געשריבענע, סיי מיט דער אַרויסשטעלונג פון דעם וואָרט „כשר“ אין ענגלישע און העברע-אישע אותיות, און סיי ביי אַרויסשטעלן אַ סוין אַדער סימן אַלס צייכן פון אַזאָ וואָרט, אַדער ביינאָ אַרויסשטעלן אַ מאַרק, אַ מגן דוד אַדער וואַסער עס איז ניט צייכן וואָס קען לייכט פאַרפירען און מאַכן גלויבן דאָס די שפייז וואָס ווערט דאָ פאַרקויפט איז כשר אַדער עס ווערט פאַרבאריימעט לויט די אַרמאָדאָקסיש-אידישע רעליגיעזע דינים; אַדער ער פאַרקויפט, אַדער שטעלט אַרויס צו פאַרקויפן אין אַ רעס-מאַראַנט אַדער אירגענד אַנדער פּלאַץ כשר און ניט כשר שפייז, אַדער שפייז וואָס איז ניט פאַרבאריימעט געוואָרן נאָכ'ן אידישן דין, אַדער וואָס איז ניט ערלויבט לויט די אידיש-אַרמאָדאָקסישע פּאָדערונגען, און ער שטעלט ניט אַרויס אויפ'ן פענסטער אַ סוין מיט בולמ'דיגע אותיות, לכל הפחות פיר אינמיטעם הויך כשר'ע און ניט כשר'ע שפייז ווערט דאָ סערווירט“, זאל ווערן געפונען שולדיג אין אַ „מיסדעמינאַר“ (שלעכט-אויפפירונג).

פאַראַגראַף 2. דער דאָזיגער געזעץ זאל גלייך אַריין אין קראַפט.

די שטאַט פון ניו יאָרק,  
דעפּאַרטמענט פון שטאַט

איך האָב פאַרגליכן דעם פאַרליגענדן געזעץ מיט דעם אַריגינעלן און באַשטעטיגט דאָ, אַז דאָס איז ריכטיגע קאָפּיע פון דעם אַריגינעלען געזעץ.

ראַבערט מאַזעס,

שטאַטס-סעקרעטאַר

קאָפימעל 580

געזעץ פון 1922

סעקשאַן 435א. דער פאַרקויף פון כשר'ע פלייש און פאַרבא-רייטונגען פון פלייש-שפייז.

אַ פּערזאָן וואָס וועט מיט'ן צוועק צו באַשווינדלן פאַרקויפן אַדער אַרויסשטעלן צו פאַרקויפן פלייש אַדער פלייש שפייז און אַנגעבן פאַלש אַז דאָס זיינען כשר, סיי אַזעלכע פלייש שפייז וואָס

זיינען רויהע און סיי זועלכע וואס זיינען פארטיג צום עסן, אדער וואס זיינען צוגעגרייט געווארן פון פראדוקטן וואס זיינען לויט די ארמאדאק-סיש-אידישע רעליגיאן כשר; אדער ער גיט אן פאלש יעדע שפייז-פראדוקט, אדער שפייז וואס זיינען באשמעטיגט און פארברייטעט אלס כשר און האבענדיג די ערלויבניש ארויפצושטעלן דעם ווארט „כשר“ אין וואסער עס איז שופראך; אדער פארקויפט אדער שמעלט ארויס צום פארקויף כשר'ע און ניט כשר'ע פלייש-שפייז, רויהע אדער פארטיגע און צייגט ניט אן אויפ'ן פענסטער מיט א סיין אדער אן אנדער סארט מודעה אין בולט'דיגע אותיות, לכל-הפחות פיער אינמשעס הויך דאס דא ווערט פארקויפט כשר'ע און ניט כשר'ע פלייש, אדער וועלכער שמעלט ארויס צו פארקויפן אין אן אויס-שמעלונג-פענסטער אדער ביזנעס-פלאץ כשר'ע און ניט כשר'ע פלייש-שפייז, רויהע אדער פארטיגע, און לאזט ניט וויסן מיט א סיין אין בולט'דיגע אותיות, לכל הפחות, פיר אינמשעס הויך, וועלכע איז כשר'ע און וועלכע איז ניט כשר, זאל געפונען ווערען שולדיג אין א „מיסדעמינאר“ (שלעכט-אויפפירונג).

פארזארגאף 2. דער דאזיגער געזעץ זאל אריין אין קראפט דעם ערשטן סעפטעמבער, 1922.

### געזעצען פון ניו יארק

קאפיטעל 581 געזעצען פון 1922.

סעקשאן 435. פאלשע לייבעלס און מיסרעפרעזענטירען אין פאר-קויף פון שפייז.

א פערזאן מיט דעם צוועק צו באשווינדלען:

1. ער לעגט ארויף אויף אן ארטיקל פון סחורה אדער אויף א פאם, א פלאש, שמאפיק, בלי, קעסטעל דעקעל ראפער פאקעט בענדעל, טיקעט, לייבעל אדער אן אנדער זאך, וואס ענטהאלט און פארדעקט אזא ארטיקעל, אדער מיט וועלכע אזא מין ארטיקעל זאלען ווערען פארקויפט, אדער איז פארקויפט, יעדע פאלשע אנגעבונג אדער אן אנדער סארט אנווייזונג וואס אנבאלאנגט דעם סארט, נומער, קוואנטיטעט, וואג אדער מאס פון אזא מין ארטיקעל אדער א חלק



פון דעם, אָדער דעם פּלאַץ און די לאַנד וואו עס איז פּאַבריצירט און פּראָדוצירט געוואָרן, אָדער די קוואַליטעט אָדער די גרייט פון יעדן סאַרט אַרטיקעל, אויב די קוואַליטעט אָדער גרייט מוז נאָכ'ן געזעץ ווערען אָנגעצייגט מיט אַ זיעגל אָדער וואַסער עס איז צייכן פון אַרטיקעל; אָדער

2. פּאַרקויפט אָדער שלאָגט פאַר צו קויפן אַן אַרטיקעל וואָס איז לויט זיין וויסן פּאַלש אָנגעגעבן אָדער אָנגעצייגט אויף אַזא מין פעקעל אָדער כלי וואָס ענמהאַלט דאָס זעלבע, אָדער אַרויפגעקלעפט דעם לייבעל אויף דעם, אויף אַזא אופן וואָס איז אויבן דערמאָנט, אָדער 3. פּאַרקויפט אָדער שטעלט אַרויס צו פּאַרקויפן וואַסער סחורה עס איז אויף וועלכן עס איז ניט אַ נאָמען אָדער טרייד-מאַרק, וואָס פּרעזענטירט אויף וואַסער אופן עס איז דאָס די סחורה איז פּאַבריצירט אָדער פּראָדוצירט, אין אַזא פּאַל וואו די שטראַף פאַר די שולד איז ניט ספּעציעל באַשטעטיגט נאָכ'ן געזעץ, אָדער

4. פּאַרקויפט אָדער שטעלט אַרויס צו פּאַרקויפן פּלייש-שפּייז און ניט אַן פּאַלש אַז עס איז כּשר, אָדער פּאַרבאַרייטעט פון אַ פּראָדוקט און אויף אַן אופן וואָס איז ערלויבט נאָך די אַרמאָדאַקסיש-אידישע רעליגיעזע פּאַדערונגען; אָדער ניט פּאַלש אַן יעדע שפּייז-פּראָדוקט אָדער די ענמהאַלטונג פון אַ פעקעל אָדער אַן אַנדער כלי, אַז עס איז אַזוי פּאַרבּרייטעט געוואָרן דאָס עס איז ערלויבט אַרויפ-צושמעלן דעם וואָרט „כּשר“ אין וואַסער שפּראַך עס איז, אָדער פאַר-קויפט אָדער שטעלט אַרויס צו פּאַרקויפן אין דעם זעלבען ביזנעס-פּלאַץ כּשר'ע און ניט כּשר'ע פּלייש אָדער פּלייש-שפּייז, און צייגט ניט אַן אויף זיין פענסטער סינים און אַנדערע מודעות אין בולט'דיגע אותיות, לכל הפחות פיער אינטשעס הויך, אַז דאָ ווערט פּאַרקויפט כּשר'ע און ניט כּשר'ע פּלייש; אָדער וועלכער שטעלט אַרויס צום פּאַרקויפן אין אַ פענסטער אָדער ביזנעס-פּלאַץ כּשר'ע און ניט כּשר'ע פּלייש, אָדער פּלייש-פּראָדוקטן, און שטעלט איבער זיי אַרויס אַ סיין מיט בולט'דיגע אותיות, לכל הפחות פיער אינטשעס הויך „כּשר'ע פּלייש“ און „ניט כּשר'ע פּלייש“, לויט דעם פּאַל.

זאָל ווערען געפונען שולדיג אין אַ „מיסדעמינאַר“ (שלעכט-אויפפירונג) (אַמענדירט ביי די געזעצען פון 1915, קאַפימעל 233; געזעצען פון 1922, קאַפימעל 581, אריין אין קראַפט דעם 11טען אַפּריל 1922).

אייניקע דינים און קורצע פאפולערע אנווייזונגען אויפן געביט פון שחיטה, ניקור-טרייבערן, טרפות, מליחה — זאלצן און ווייזן פלייש. בשר בחלב. — מילכיק און פליישיק; תערובות — פאלן ווען שפפיון כשר'ע און נישט כשר'ע ווערן פארמישט א. א. וו. כדי מען זאל נישט חלילה געשטרויכלט ווערן אין אן עברה, און זען איבערהויפט, אז דאס פלייש, וואס מיר עסן זאל זיין פאסיק און צוגעגרייט לויטן דין פאר ישראל עם קדושים.

### ש ח י ט ה .

**א באמערקונג:** מיר מאכען אויפמערקזאם אז די דאזיקע זעך קורצע און פאפולערע דינים אין איסור והיתר, וועלכע מיר ברענגען דא ארויס זענען נישט געשריבן געווארען פאר די שוחטים, וועלכע זענען לומדים יראים ושלמים נאך פון דער אלטער היים... אונזער צוועק איז בלויז פאר די וועלכע געפינען זיך אין די קליינע שמעטלעך און זייער צוגרייטונג צו דער מלאכת-הקודש איז געווען א שנעלע און אויבערפלעכלעכע... דאס לייענען די דאזיקע דינים וועט זיי מאכן פארטיפן זיך מער און אריינקוקן אין די מקורות, יורה דעה א. א. וו. אויך זענען די דאזיקע דינים בלויז פאר מענטשן, בעלי בתים, וועלכע ווילן האבן אן אלגעמיינעם, זאל זיין אויבערפלעכלעכע באגריף אין איסור והיתר...

ביים צוגרייטן די בהמה אדער דאס עוף צום שחטן, דארף מען זיין זעהר געווארנט נישט צו פארשאפן חלילה דאס באשעפעניש קיין שום אומנייטיקן צער, צום ביישפיל: ביים צובינדן די פיס, אדער קאפ — אדער צופרעסן די אינווייניקסטע גלידער א. א. וו. מיר דארפן געדענקן, אז ביז די לעצטע מיניט האט דאס באשעפעניש אלע שטרענגע רעגולאציעס וואס איז נוגע א לעבעדיקע עקזיסטענץ, אין קיין פאל, אדער אומשמענדן טאר מען נישט פייניקן א לעבעדיק באשעפעניש. צער בעלי חיים דאורייתא — עס איז אן איסור פון דער תורה, נישט צו פארשאפן קיין צער א בעל-חי.

עס איז די פליכט פון יעדן שוחט, אדער מנקה זיך צו שטארקן דורך זעלבסט-קאנטראל און חשכן הנפש אין דער מדה פון יראת

שמים — גאטספארכטיקייט, ער דארף וויסן, אז פיל, פיל פון די הייליקסטע פרינציפן אויפן געביט פון מאכלות אסורים ווענט זיך אין זיין פערזענלעכקייט צו וועלכן דאס פאלק באציט זיך מיט צומרוי. און קיינער נישט נאר הקדוש ברוך הוא אליין ווייסט די אמת'ע ערלעכע, פארלעסלעכע אויפירונג פון א מענטש... און אויף אזעלכע זאכן, וואו א מענטש קען זיך חלילה פארשמעלן און ווירקן ווי א ירא-שמים, און ער איז נישט, — ווערט עס שטרענג, פיל געווארנט אין דער תורה: „ויראת מאלקיך“ — דו זאלסט מורא האבן פאר גאט, ווייל איך ווייס דיין הארץ און דיין אויפירונג... .

אלע דינים און פארשריפט פון שחיטה זענען אונז איבערגעגעבן געווארן פון משה רבנו, מען ברויך זיין געווארנט, נישט צו שחט'ן געגענאיבער פלעצער, וואו עס געפינען זיך געשטאלטן פון עבודה זרה — געצנדינעריי.

מען מאך נישט אין זינען האבן, אדער ארויסזאגן מיטן מויל, אז מען שחט די בהמה, אדער עוף פאר א קרבן, אדער קדשים פאר ג-ב... .

דער שוחט דארף זיין זעהר געווארנט אפצוהיטן דאס מעסער מיט וועלכן ער שחט, עס זאל זיין כשר כדת וכדין אן די קלענסטע פנימה חלילה און דאס פאדערט גרויסע אויסבילדונג און איידעלען געפיל בודק זיין דאס מעסער צו יעדע צייט. עס איז די פליכט פון שוחט צו ווייזן דעם רב דאס מעסער אויף יעדן פארלאנג פון רב.

מ'דארף ווארענען און געדענקן שמענדיק אפצושווענקען דעם בית השחיטה דאס פלאץ אויפן האלז וואו מען שחט.

מען מעג שחטן נאר ביים שיין פון טאג, אדער ביינאכט, ווען א פלאם מיט גענוגענד ליכט באלייכט דאס אדורכפירן די שחיטה.

יונגע משיקן מעג מען שחט'ן גלייך, ווי עס ווערט געבוירן מיטן באדינג, אז עס איז שוין באדעקט מיט פעדערן, ווען עס איז נאך ווי נאקעט, מאך מען נישט שחט'ן.

מען מאך נישט שחטן א בהמה א מוטער צוזאמען אין דעם זעלבן טאג מיט איר קאלב.

גלייך נאכן שחט'ן דארף מען זעהן צו די בהמה, אדער עוף, האבן א צאפל געטאן, אויסשמרעקענדיק און צוריק-איינצייענדיק אין קרעמפן די פיס אדער פליגעל... .

אויב מען האט גע'שחט'ן א מסוכנת — זעט אויס ווי געפערלעך

קראנק און נאך דער שחיטה איז נישט געווען דער פרכום — דער צאפּל, איז דאָס נבלה און מען טאָר נישט עסן.

דאָס בודק זיין דאָס מעסער, דאָרף זיין מיטן נאַגל. דער שוחט דאָרף האָבן זעהר אַ סוכטעל געפיל ביים בודק זיין דאָס מעסער. בודק זיין דאָרף מען פאַר דער שחיטה און נאָך דער שחיטה.

נאַכן מאַכן די ברכה אשר קדשנו... על השחיטה, קען ער דער שוחט מיט דער זעלבער ברכה שחט'ן פיל בהמות, אָדער עופות. און מען דאָרף זיך שטאַרק באַמיען נישט מאַכן קיין איבערריים אין דער ווערט פון דער ברכה דורך איבריגע רעדן א. ד. גל.

ווען מען שחט אַ חיה אָדער אַן עוף, דאָרף מען צודעקן דאָס בלוט מיט ערד און מאַכן אַ ברכה אשר קדשנו... על כיסוי דם בעפר.

דער ריכטיקסטער פּלאַץ פון שחיטה איז אין מיטן פון האַלז און אין ביידע סימנים, דער קנה — די לופט רויך און דער ווישט — שפייו רויך. ביים שחטן עופות איז גוט פריער צוגרייטן די ביידע סימנים זאָלן זיין אויף פּלאַץ נישט פאַררוקט איבערשניידן דאָרף מען אמווייניקסטן דעם רוב — דעם גרעסטן טייל פון ביידע סימנים. ביי עופות איז גענוג מיטן איבערשניידן דעם רוב פון איין סימן.

די לונג האָט צוויי זייטן. פון דער רעכטער זייט טיילט זיך אַפּ דריי קליינע לונגען און איין גרויסע לונג, וואָס ווערט אָנגערופן „אומה“ פון לשון מוסער, ווייל זי איז די גרעסטע און פון איר ווערן די לונגען פאַנאָדערגעטיילט. פון דער לינקער זייט שידן זיך צוויי לונגען און איין מוסער-לונג פאַנאָדער, און די אַלע לונגען האָבן דעם אויסזעהן פון אויערן.

אין דער רעכטער זייט געפינט זיך אַ קליין לונגעל מיט אַ בייטל וואָס הייסט „עיננותי דוורדא“ (דער גנב). זי האָט אַ בייטל און ליגט אַ ביסל ווייטער, אָפּגערוקט פון דעם פאַדערשמן טייל און בשעת די בהמה הענגט אויף איהרע זיס און איהר אינגעווייד זיינען געגן שוחט, קומט די רעכטע זייט פון דער בהמה אויס געגן די רעכטע האַנט פון שוחט, און נאָכ'ן קוילען, ווען מען געמט די לונג אַרויס, קומט אויס פאַרקערט. די רעכטע זייט פון לונג, ד. ה. די דריי קליינע לונגען („אונות“) איז בשעת זיי הענגן זייגן זיי צו דער לינקער האַנט פון טרייבערער, און די צוויי לונגען וואָס זיינען פון דער לינקער זייט פון דעם וואָס איז בודק, קומען אויס אַנטקעגן זיין רעכטער האַנט. דער סדר פון דער ריאה קומט אויס אַזוי דאָס די „אומות“

ליגן אין דער הויך און די „אונות“ אונטן, פון ביידע זייטן, דער רעכטער און דער לינקער, און אויב עס ליגט פארקערט, ד. ה. די „אונות“ ליגן אין דער הויך ביזן האלז און די „אונות“ אונטן צו דער זייט פון די נירן, קען מען מצרף זיין.

אויב די לונג, די „אונות“ און „אונות“ וואס שלעפן זיך נאך דעם גארגעל, די ברוסט אדער נאך די פעטס פון הארץ צום כוים אדער צו די מחיצה פון הארץ, ברוסט אדער פון „גנב“ וואו די מחיצה פון הארץ אדער פון די רעהרן וואס געהן אדורך די צוויי ביימען אדער דעם הארץ-רעהר, אדער די פעטס פון די רעהרן, אדער דעם לעכער, איז דאס געוויס א סרכא און דער שוחט וואס האט די דאזיגע בהמה געקוילעט האט איר געוויס ניט בודק געווען, ווייל די מערסטע שוחטים זיינן זעהר פארזיכטיג. יעדער שוחט וויסענדיג דאס מען פארלאזט זיך איווא אים, איז זעהר פארזיכטיג, איז שטארק מקפיד און גיט גוט אכטונג דאס אזא זאך זאל ניט פאסירן.

לייכטע סרכות וואס ווערן מיט א ריהר פון האנט לייכט צושמאלצן, ווערן אנגערופן ריכין (שפייערכין), און ברויכן ניט קיין בדיקה. דאס איז אבער בנוגע גמות, אבער יונגע ציגן, שעפסן און קעלבלאך, אפילו די סרכות זיינן זעהר ווייך און ווערן צורייבן, איז טריף, צוליב דעם וואס זיי זיינען זעהר יונג האבן זיי ניט קיין סרכות, און אויב מען געפינט יא איז דאס אן אמת'ע סרכא און עס העלפט ניט דער טאפן, דריקן און רייבן.

מען איז זיך נוהג צו אסר'ן קעלבלאך ביז א יאר אלט, יונגע ציגן און שעפסלאך, ביז ראש-השנה.

בנוגע צו מען מוז די לונג ארויסנעמען אויך דאן ווען עס איז קיין ריעותא ניטא, איז זא א מחלוקת הפוסקים, און מען איז אומעטום זיך נוהג צו מחמיר זיין ארויסנעמן די לונג יעדעס מאל אפילו ווען אינווייניג איז קיין שום ריעותא ניטא.

דער נאמען ריאה אליין וואס קומט פון רואה (זעהן), באווייזט דאס דער שוחט מוז די לונג גוט נאכזעהן, און גוט אכטונג געבן קען מען נאר ווען מען נעמט איר ארויס אין דרויסן.

אויב דער משגיח אדער דער קצב געפינען אויף דער ריאה א שטיקל ריעותא, מוז מען איר ברענגן צום מרא-דאתרא (דער רב פון שטאדט, אדער מורה-הוראה), ווייל דער שוחט האט דעם דאזיגן לונג געוויס ניט בודק געווען.

די הויפט הלכות — פרינציפן — געזעצן, פו שחיטה, וועלכע מאכן די שחיטה נישט כשר, זענען פאָלגענדע:

**שחיטה: פארזאמען.** דאָס הייסט, אז דאָס אַדורכפירן די שחיטה, דאָס אָפּשניידן די סימנים אויפן האַלז פון באַשעפעניש, מוז זיין מיט דער גרעסטער שנעלקייט און פלינקייט, אָן דער קלענסטער פארזאמונג. און אויב עס איז געמאכט געוואָרן דער קלענסטער אָפּשטעל ביים פירן מיטן מעסער אַהין אָדער אַהער, איז — טרפה.

**דרסה — דערוואָרגן:** דאָס מיינט אז דער שוחט האָט נישט געפירט מיטן מעסער לייכט און פלינק אַהין און אַהער פון זיך און צו זיך, נאָר ער האָט מיטן מעסער אַ פּרעס געמאָן אויף איין אָרט און איבערגעהאַקט די סימנים — איז טרפה.

**הלדה — אונטערשטרייכן:** אָדער אונטערגראַכן. אויב מען שטעקט אריין דאָס מעסער אונטער דער הויט, אָדער צווישן די סימנים בכדי איבערצושניידן די סימנים — טרפה, דעריבער איז מען זיך נוהג ארומצופליקן אַביסל ביי עופות די פּעדערן אויפן פּלאַץ וואו מען שחט, און אויך ביי שעפּטן, וואָס האַבן געדיכטע האָר אויפן האַלז.

**הגרמה:** אויב דער שוחט איז געגאַנגען מיטן מעסער עקסטערעם אַוועק פון צענטראַלן פּלאַץ אויפן האַלז, וואו מ'דאַרף שחט'ן, אין דער ריכטונג ארויף צום קאָפּ, אָדער אַרונטער צום בויד, — אפילו ער האָט אַנגעהויבן אין מיטן ריכטיק און איז אַוועק עקסטערעם — טרפה.

**עיקור:** אויסרייסן — ווען דאָס מעסער איז ניט גלאַט, אָדער ווען דאָס באַשעפעניש, ווערט זיך און מאַכט אַ פאַרצווייפלטן אַנשטערענגונג מיטן האַלז, דאָן קאָן זיין אז די סימנים: דער קנה, אָדער וושט רייסן זיך אָפּ פון זייער באַהעפטונגס-פּלאַץ אויבן ביי די באַקן און אַנשטאַט צו ווערן ריכטיק איבערגעשניטן, ווערן זיי אַרויסגעריסן — טרפה.

נאָכן שחט'ן דאַרף מען זעהן צו ס'איז כשר געשחט'ן געוואָרען. ביי אַ בהמה דאַרף דער שוחט אריינברענגען זיין האַנט אין בית השחיטה, דאָס מיינט אויפן פּלאַץ, אויפן האַלז, וואו די שחיטה איז פאַרגעקומען

און ביי עופות איז תוקף אנודל על שיפוי כובע — דאס מיינט, ער פרעסט מיטן גראָבן פינגער (אויפן פלאץ, וואָס האָט אַ פאַרם ווי אַ הימעלע), וואו עס ענדיקט זיך דער קנה ביים קאַפּ... און די סימנים ווערן ארויסגעוואָרפן און מען קען גלייך זעהן צו זיי זענען געוואָרן איבערגעשניטן א. א. וו.

ביים צודעקן דאָס בלוט פון חיה, אָדער עוף דאַרף מען פריער אונטערלייגן ערד און פון אויבן צודעקן מיט ערד, דאָן מאַכן די ברכה על כּיסוי דם.

אויב מ'האָט געשחט'ן (אַ חיה, אָדער עוף) און נישט צוגעדעקט דאָס בלוט, איז די שחיטה (בדיעבד — שוין אָפּגעמאַנערטהייט) כּשר. און ווען אַן אַנדערער מענטש זעט דאָס, דאַרף ער צודעקן.

די מצווה פון כּיסוי הדם, קען געמאַכט ווערן דורך אַ שלית, אָדער מען קען מכבד זיין עמיצן מיט דער מצוה.

דאָס צודעקן דאַרף זיין מיט ערד, אָדער מיט יעדן שמאַץ אין וועלכן מען קען פלאַנצן זוימן און זיי וועלן וואַקסן. מען קען אויך צודעקן מיט אש.

אויב מען האָט געשחט'ן און מ'האָט זיך גלייך געכאַפּט, אַז עס איז טרפה, איז מען פטור פון כּיסוי...

## ניקור — טרייבערן

אָזוי, ווי עס איז אוממעגלעך צו לערנען די דיני-ניקור, בלויז אַכסטראַקט פון אַ ספר, נאָר מ'דאַרף זיך פּראַקטיש איינקוקן און איבן זיך, דערין ממש (אָזוי ווי עס ווערט געברענגט אין הגהות הרמ"א יורה-דעה ס"ה) און עס האָבן טאַקע אַסאַך פון די לעצטע מחברים אויפן געביט פון ניקור נאַציערט זייערע ספרים מיט פאַרשידענע בילדער בכדי דער לייענער זאָל בעסער פאַרשמיין, האָב איך (ה. מ.) נאָר צוגעשמעלט עטלעכע מער גענויערע בילדער, וואָס ווייזן פינקטלעך, צו דאָס טרייבערן איז פּולישטענדיק און גוט אָדורכגעפירט געוואָרן.

די הויפט אַרבעט פון טרייבערן צעטיילט זיך אין דריי ריכטונגען:  
 (1) דער חלק הפנים — דער פּאָדערשמער טייל. (2) דער חלק האחוריים —

דער אונטערשמער טייל פון דער בהמה. (3) אברים הפנימיים — די אינערלעכע טיילן פון דער בהמה.

אין די דאזיקע אַרבעט פון טרייבערן קומט אונז צו פאַרהיטן, אַז מיר זאָלן נישט חלילה געשטרויכלט ווערן אין די איסורים פון חלב, דם, און גיד הנשה.

וועלכער חלב איז אסור על פי קבלה מדאורייתא? — וואָס קוקט אַוים ווי אַנגעזעצט באַהיימלט און ס'שיילט זיך און ס'פלייש פאַרדעקט עס נישט.

ס'זענען פאַרהאַן פאַרשידענע סימנים דורך וועלכע מען קען אונטערשיידן צווישן חלב און כשר'ע פעמס: דאָס, וואָס ס'צענייט זיך לייכט צווישן די פינגער איז חלב, און וואָס ס'איז האַרט און אייג-געוואַקסן אַדורך און אַדורך מיטן פליש, איז כשר'ע פעמס — חלב, ווען מען שניידט אַוים, גייט עס לייכט נאָכן מעסער. פעמס כשרע איז שטאַרק באַפעסטיקט צום פלייש און מען מוז עס ווי אַויסרייסן א. א. וו.

עס איז די גרעסטע פאַראַנטוואָרטלעכקייט פון די רבנים, משגיחים און מנקרים, ספּעציעל זיי זאָלן אַכטונג געבן, אַז דאָס טרייבערן זאָל געטאָן ווערן מיט דער גרעסטער פינקטלעכקייט, אַז מ'זאָל נישט חלילה מכשול זיין קיין אידן מיט אַן איסור דאורייתא, אַדער דרבנן, וואָס איז גורם חלילה צו כרת און פאַרשטאַפונג פון אידישע הערצער און פאַרפעסטונג פון קדושת ישראל.

די אַדערן, וועלכע מען דאַרף אַויסמרייבערן, איז אַויך דער זעלביקער איסור. אַ טייל פון זיי צוליב דעם איסור פון דם, און אַ טייל צוליב דעם איסור פון חלב. אַ באַזונדער, האַרבער איסור, איז דער גיד הנשה, וועלכער די תורה האָט אונז געאַמרט צום אַנדענק פון די שווערע געראַנגלעניש פון יעקב אבינו מיטן שר של עשו (בראשית). די אַדערן, וועלכע מ'טרייבערט אַוים צוליב דעם איסור דם, איז ווי ווייט מ'קען דערגרייכן. די אַדערן, וועלכע מ'טרייבערט צוליב דעם איסור פון חלב, און ספּעציעל גיד הנשה, מוז מען דערגרונטעווען און אַרויסנעמען ביזן וואַרצל. . .

די אַלגעמיינע צאָל פון די אַדערן, וועלכע מ'דאַרף אַויסמרייבערן, דערגרייכט ביז די צאָל פון הונדערט און עלף. דער סימן צו געדענקען, איז דער פסוק כל שלחנות מלאו „קיא" — בגימטריא 111.

די אַדערן, וועלכע מ'דאַרף אַויסוואַרצען, איז די צאָל איין און



פופציק. דער סימן: אל תאנלו ממנו נא — בנימטריא 51. און ווען מיר זענען מקיים גוט, די מצווה פון ניקור, איז דער טיש אויף וועלכן מיר עסן: זה השלחן אשר לפני ה' — דאס איז דער טיש, וואס איז פאר ג-ט.

### דאס פלייש דארף געטרייבערמ ווערן אין משך פון די דריי טעג נאך ער שחיטה.

מען טאר נישט זאלצן דאס פלייש צום כשר'ן איידער מען טרייבערמ דאס אויס. און אויב עס האט פאסירט, דארף מען מאכן א שאלת-חכם.

מען טאר נישט פארקויפן אומגעטרייבערמ פלייש, אפילו ווען מען לאזט דעם קונה וויסן, אז עס איז נישט געטרייבערמ.

מען דארף זאלצן דאס פלייש מיט א זאלץ, וואס איז נישט צו דיק און נישט צו דין. דאס זאלץ דארף זיין פארשפרייט אויף אלע טיילן פון פלייש, און נישט לאזן קיין שום פלאץ פריי פון זאלץ. עופות דארף מען אויך זאלצן פון אינעווייניק.

דער שיעור, די צייט, פון לאזן דאס פלייש אין זאלץ, איז בערך א גאנצע שעה. לכבוד שבת און יום טוב און אין ענדלעכע פאלן, קאן מען אביסל פארקירצן די צייט פון האלטן דאס פלייש אין זאלץ.

פלייש וואס מ'האט פארזאמט און ס'איז געהאלטן געווארן דריי טעג ניט כשר געמאכט, קאן שוין נאך דער צייט קיין מליחה נישט העלפן, און אזא פלייש קאן נאר גענוצט ווערן צום ברואטן, אבער נישט צום קאכן.

מען מעג זאלצן א גרעסערע מאס פלייש צוזאמען, איין שטיק אויפן אנדערן. אפילו רינדערן-פלייש צוזאמען מיט עופות-פלייש. אין פאל, אז מען האט געזאלצן א שטיק פלייש אין וועלכן עס איז געווען חלב, וואס איז אסיר, איז אויב אין דעם פלייש איז פאראן זעכציק מאל אזויפיל אקעגן דעם חלב, דארף מען אויסשניידן און אויסקראצן דאס חלב, און דאס פלייש איז מותר. אויב אבער אין פלייש איז נישט דא קיין זעכציק מאל אקעגן חלב, איז דאס גאנצע שטיק פלייש אסור.

מען טאר נישט האלטן דאס פלייש צו לאנג אין זאלץ, און אויב

מען האָט פאַרגעסן און געלאָזט דאָס פלייש מער ווי צוועלף שעה אין זאַלץ, דאַרף מען פּרעגן דעם מורה-הוראה. אויב מען זאָלצט דעם קאַפּ, דאַרף מען עס איבערשניידן אמ- ווייניגסטן אין צווייען און פון די קלאַען, דאַרף מען אַפּשניידן די שפיצן, דאָרט ווי זיי זענען געשפּאַלטן און דאָן זאָלצן. מ'פירט זיך נישט צו פאַרקויפן די אחוריים צו אַ אידן אין פּלעצער, וואו עס זענען פאַראַגען נישט אידן, וועלכע קויפן עס. דאָס טרייבערן פון די אחוריים, איז זעהר אַ שווערע, קאַמפּליצירטע עבודה. און נאָר גוטע מנקוים, מומחים, קענער דערפאַרענע, מעגן מאַן די אַרבעט.

### דער סדר פון טרייבערן.

דאָס קאַפיטל האָבן מיר געלאָזן אין העברעאישן אַריגינאל, פאַר די מנקוים — ור"ש וועלכע זענען באַקאַנט מיט דער שפּראַך און מיט דעם אינהאַלט.

### מליחה והרחה — זאָלצן און ווייקן.

פאַרן זאָלצן דאַרף מען גוט אַפּשווענקען דאָס פלייש פון כלום. און מען דאַרף עס לאָזן ווייקן אין וואַסער אַ האַלבע שעה, און דאָן, דאַרף מען דאָס פלייש גוט אַפּשווענקען פון דעם ווייקונג-וואַסער, און דאָן נאָך צוואוואַרטן אַביסל מיטן זאָלצן, ביז עס טריפט אַרונטער דאָס וואַסער פון דער (הדחה) — אַפּשווענקען.

אין פאַל, ווען מען האָט פאַרגעסן, און געלאָזט דאָס פלייש ווייקן אין וואַסער אַרום אַ מעת-לעג, דאָס הייסט פיר און צוואַנציק שטונדן. איז דאָס פלייש אסור און די כלי אין וועלכער דאָס פלייש האָט זיך געוויקט דעם מעת-לעת, איז אויך אסור.

אין פאַל, ווען מען האָט פאַרגעסן פריער צו לאָזן ווייקן דאָס פלייש און גלייך געזאָלצן, ווערט דאָס פלייש אסור. ווען עס האַנדלט זיך וועגן

א גרויסן פארלוסט (הפסד מרובה), דארף מען מאכן א שאלת חכם — ברענגען דאס צום רב, ער זאל פסק'נען.

דאס הארץ דארף מען פארן זאלצן איבעררייסן. אויב מען האט פארגעסן, דארף מען עס אויפרייסן נאכן זאלצן און אפשווענקען.

לעבער, ווייל עס איז אדורך און אדורך אנגעזאפט און קאמפאקט מיט בלוט, מאר מען עס נישט זאלצן און קאכן. נאר מען מוז עס צום ערשטן דורכשניידן. אין דער לענג און אין דער ברייט און דאן אפבראטן. נאכן בראטן קען עס קאכן. מען מאר נישט בראטן קיין לעבער צוזאמען מיט פלייש.

די אייער, וועלכע מען געפינט אין עופות, אויב עס איז בלויז דא געלעכלער, קען מען עס ווייקן און זאלצן צוזאמען מיט פלייש. אויב עס איז שוין מיט די ווייסלעך און שוין אויך באדעקט מיט שאל, דארף מען עס אויך זאלצן, אבער זיין געווארנט נישט צו זאלצן צוזאמען מיטן פלייש.

פלייש, וועלכעס מען נעמט צום בראטן, דארף מען נישט זאלצן. אבער אפשווענקען פריער, איז זעהר גלייך אזוי צו מאן. אבער מען איז זיך נוהג אויך צו זאלצן אביסעלע דאס פלייש, וועלכעס מען בראט. מען דארף אבער נישט לאזן דאס זאלץ אויפן פלייש און גלייך בראטן. בראטענס, וועלכעס מען האט פריער נישט געזאלצן, איז ריכטיק, אז מען זאל עס אפשווענקען גלייך נאכן בראטן.

די סימנים פון כשר'ע בהמות און חיות, ווערן אויסגערעכנט אין דער תורה: די סימנים פון כשר'ע עופות, זיינען נישט אנגעצייכנט אין דער תורה. די תורה רעכנט בלויז די עופות טמאים, וועלכע מען מאר נישט עסן. די חכמים האבן אונז געגעבן אנווייזונגען, ווי צו דערקענען אן עוף טמא: א פויגל וועלכער פארציקט, דערדריקט און עסט אנדערע באשעפענישן, — איז טמא. א פויגל איז נישט א רויבער, אויב ער האט: (א) אן עקשטרא פינגער. אנטקעגן די דריי פאדערשטע. (ב) א וואליע — א פאדערשט שפייז-זעקל. (ג) א פופיק, וועמענס אינערלעך הייטל לאזט זיך לייכט אפשיילן — איז אן עוף טהור. אבער אין אלגעמיין, דארף זיך קיינער נישט פארלאזן אויף זיין אייגענע מיינונג, נאר גוט אויספארשן ביי א תלמיד-חכם, וואס איז קלאר אין דינים.

די סימנים פון כשר'ע פיש, זיינען אויסגערעכנט אין דער תורה: א פיש וואס האט שופין און פלוס-פעדערן, איז כשר.

אייער, פון נישט כשר'ע עופות, זיינען אסור. אייער פון עופות, וואס זיינען טרפה געווארן, איז אסור.  
 מען טאר נישט עסן רוז, אדער געקאכט, קיין שום ווערעמדיקע פרוכטן, אדער גרינצייג. פארן עסן, אדער קאכן, דארף מען אלץ גוט אונטערזוכן.

### בשר בחלב (פליישיק און מילכיקס)

מילכיקס און פליישיקס צוזאמען טאר מען נישט: א) נישט עסן.  
 ב) נישט קאכן. ג) און נישט האבן דערפון קיין שום הנאה, אדער געברויך.

מען טאר נישט מישן וואסער אין וועלכן מען האט אפגעשווענקט די פליישיקע כלים מיט וואסער מיט וועלכן מען שווענקט די מילכיקע כלים.

מען דארף נישט ארויפלייגן פליישיקע מאכלים אויפן זעלבן טיש און אין דער זעלבער צייט, ווען מען עסט אויפן טיש מילכיקס, נאר מען דארף מאכן א צייכן, אדער א סימן כדי מען זאל זיך נישט אויסמישן.

נאכן עסן פליישיקע שפייזן, דארף מען ווארטן זעקס שעה, בכדי מען זאל מעגן עסן מילכיקס, נאך מילכיקע שפייזן, איז גענוג צו ווארטן א האלבע שעה און מען קען עסן פליישיקס.

מען דארף זיין געווארנט, אז דאס ברויט זאל זיך נישט אנרירן אין פלייש. אדער אין פיינטע מילכיקע מאכלים יעדנפאלס, ווערט דאס ברויט מילכיק אדער פליישיק, און מען טאר עס נישט עסן מיט דעם געגנשפייז.

אין אלע פאלן, ווען מילכיקע שפייז פאלט אריין אין פליישיקע, אדער פליישיקע — אין מילכיקע, — קאלטע אין הייסע, דארף מען זיך ווענדן צו א מורה הוראה, ער זאל פסקנען.

ביי יעדן טעות, פון קאכן מילכיקס אין א פליישיקן טאפ, אדער פארקערט, אדער פארמישן מון געפעס, אדער אריינשמעקן א פליישיקן לעפל אין מילכיק, אדער אין אלע ענלעכע פאלן, דארף מען זיך ווענדן צו א מורה הוראה.

שארפע גרינצייג, ווי רעמעך ציבעלע חריון א. ד. גל: אויב מען שניידט עם מיט א פליישיק מעסער, דארף מען זיי נישט נוצן שפעטער פאר מילכיק. סידן מען שניידט ארום אין דער דיק פון א פינגער. **פאלן פון תערובות**, — אויסמישן זיך כשרע שפון מיט פארבאמענע: אויב עם איז אריינגעפאלן איין איסור — צום ביישפיל: א מאס כשרע שפיין, ווען דער איסור איז פון זעלביקן סארט ווי די כשרע, אדער עם איז פון א גאנץ אנדערן מין, דארף מען אלעמאל האבן אין די כשרע שפיין, א מאס פון זעכציק מאל אזויפיל, ווי דער איסור. דאן ווערט דער איסור במל, ווי פארשוואונדען. אליין דארף מען זיך נישט פסק'נען. מען טאר נישט מבטל מאכן — פארשווינדן מאכן אן איסור אין א היתר ד. ה. באוואוסזיניק מיט אפזיכט, אז דער איסור זאל פארשוואונדן, נאר ווען עם האט פאסירט א צופאל, דארף א רב פסק'נען.

## מ ר פ ו ת

עס זענען פארהאן אכט הויפט-פאלן, ווען דאס באשעפעניש ווערט באטראכט פאר טרפה::

(א) **דרוסה** — געטרעטן, אדער געשטאכן דורך אן אנדער חיה, וועלכע איז רויבעריש און פארצוקענדיק. צום ביישפיל: ווען א וואלף האט אנגעגריפן א שעפסל, אדער אפילו א קו, זאגן מיר, אז די בהמה האט דורכן קלאפ פון דער חיה באקומען א גיפט וועלכע מאכט זי טרפה, א שפארבער האט אנגעגריפן א ציג, א קאץ — א משיקן א. ו. ו. אין געוויסע פאלן, ווען מיר האבן א פארדאכט, אז עם האט פאסירט א פאל פון דרוסה, ווארטן מיר 12 חדשים ביי א בהמה און 21 טעג ביי א משיקן א. א. וו. אבער קיינער טאר נישט חלילה פאר זיך אליין פסק'נען. מען מוז פרעגן א רב!

ווען ס'איז געוויס טריפה, אפילו עם לעבט אויס די אויבן-דערמאנטע צייט — גייט עם נישט ארויס פון סטאטוס-טרפה. פארען פיל פאלן, ווען אפילו אין ששים — אין זעכציק, ווערט דער איסור אויך נישט במל... אפילו אין טויזנט, און נאר א מורה-הוראה, אן אטארימעט קען זאגן, ווען עט איז מותר און ווען עם איז אסור.

מען דארף נישט עסן פיש מיט פלייש צוזאמען. עס איז א סכנה פארן געזונט. עס איז גלייך, אז מען זאל צווישן פיש און פלייש, וואשן דאס מויל און די הענט.

עס איז בכלל א גוטע געוואוינהייט, אז יעדער ערלעכער איד זאל זיך אפט שואל עצה זיין מיט זיין רב וועגן ענינים פון כשר'ע שפייזן.

(ב) **נקובה** — געלעכערט אין איינעם פון די וויכטיקסטע ארגאנען: א לעכל אין איינעם פון די מח-היימלעך, אין שארבן, אין וושט, אין קנה, אין די לופט-רויערן, לונגען א. א. וו. א ספעציעלע אונטער-זוכונג מוז דורכגעפירט ווערן ביי דער ריאה — לונגען, ווייל דא פאסירט דער פאל נקובה; א גאדל ווערט געפונען אין פופיק, אדער אין די קישקעס, איז דארט ווארשיינלעך עפעס גלעכערט געווארן... יעדנפאלס דארף מען פרעגן א שאלה.

(ג) **חסרה** — עס פעלט אינגאנצן א געוויסער אבר, אדער איינע פון די לונגען-טיילן א. א. וו.

(ד) **גמולה** — עס איז אפגענומען געווארן עטוואס, צום ביישפיל: א באק פון דער בהמה, אדער א טייל שנאבל פון א משיקן... עס איז אוועקגעקומען די לעבער א. ד. ג. פארהאן פאלן, וואו מען פסק'נט, אז עס איז כשר...

(ה) **קרועה** — ארונטערגעריסענע, עס פעלט למשל דער גאנצער פלייש-צודעק אויפן בויך פון דער בהמה, אדער עוף א. ד. ג.

(ו) **נפולה** — ארונטערגעפאלענע פון א הויכן פלאץ, אדער האט זיך אראפגעקייקלט און אנגעשמויסן אויף זעהר א שווערן, גרויסן שטיין, קען דאך זיין, אז אלע אינערלעכע אברים זענען דערשימערט און צוקאליעטשעט געווארן...

(ז) **פסוקה** — איבערגעהאקטע, ווען דער חוט השדרה, דער מארד-שנור פון רוקנביין איז איבערגעהאקט געווארן, אדער למשל, דער גארגל איבערגעהאקט א. א. וו...

(ח) **שבורה** — א צעבראכענע ביי די ריפן, אדער אין אנדערע ביינער, א. ד. ג.

די אויבנדערמאָנע זענען די אַכט הויפט פּרינציפּן און עס פאַסירן טויזנטער, טויזנטער פּאַלן, וועלכע קענען איינגעשלאָסן ווערן אין איינעם פון די פּרינציפּן, אין יעדן פּאַל, מוז גוט באַהאַנדלט ווערן פון אַ רב און אויטאָריטעט, וואָס ווייס דעם דין פון אַלע זייטן.

אבר מן החי — און אנער פון אַ לעכעדיק באַשעפעניש איידער עס איז ענטגילטיק אַדורכגעפירט געוואָרן אַ כשר'ע שחיטה, מאַר מען נישט עסן!

בלוט פון בהמות חיות און עופות, איז שמרענג אסור! בלוט פון פיש און היישעריקען איז דערלויבט.

אויב מען געפינט אַ בלוטס-טראָפּן אין אַן איי, סיי אויפן ווייסל, סיי אויפן געלכעל מאַר מען דאַס איי נישט עסן. און וויבאלד עס איז ענטשטאַנען אַ שאלה וועגן אַן איי מיט אַ בלוטס-טראָפּן, וואָס האָט זיך אויסגעמישט מיט אַנדערע שפייזן, אַדער אַ שאלה וועגן די כלי וואו מען האָט געקאַכט דאַס איי, דאַרף מען פרעגן...

אַט האָב איך פאַר אייך חשובע לעזער פאַרגעשמעלט, אייניקע אַנווייזונגען אויפן געביט פון איסור והיתר, ווי אַזוי צוצוגרייטן פלייש, צו מאַכן עס כשר א. א. וו. און זעלבסט פאַרשטענדלעך, אַז דאַס איז נאָר אַ קליין ווייניגקייט פון די אַן אַ שיעור פיל און טיילמאַל קאַמפּליצירטע, הלכות און דינים אויף דעם געביט. דער הויפט פּרינציפּ איז, אַז ידער איד זאַל פאַרשטיין, אַז מיטן פאַרנאַכלעסיקן, חלילה, די דינים פון כשר'ע שפייזן, גוייפט ער אַן די ריינקייט פון זיין נשמה און פאַרדונקעלט די לומערקייט פון זיין געדאַנק, דעם אידישן ריינעם געדאַנק, וועלכער פליסט און שטראַמט אין אונז פון דור-דורות. מיר די אַפּשטאַמונגען פון אברותם יצחק ויעקב, דאַרפן זיך האַלטן הויך און נישט אַפּסאַרבירן אין אונזערע קערפערס שפייזן, וועלכע קענען פאַרשווערן און דערנידריגן אונזער הויכן אינמעלעקטועלן און מאַ-ראַלישן סטאַנדאַרט. דאַס דאַרף יעדער איד געדענקען, אַז דאַס וואָס פאַסט פאַרן המון, פאַסט פאַר זיי נישט, פאַר אונז בני מלכים, די קינדער פון מלך העולם, וועלכע זענען אויסגעקליבן געוואָרן צו דינען פאַר אַן ערהאַבענעם מוסטער פאַר אייביק.

און צו אייך ברידער קצבים — בומשערס און טרייבערערס — מנקרים, וועלכע שטיין אויף זייער הייליגן פאַסטן צו באַזאַרגן כשר'ע

פלייש אין אידישע הייזער, ווענד איך זיך מיט א הערצלעך, ברידערלעך, וואָרט: זייט בימע געוואָרנט, נישט צו געשמרויכלן די בני-ישראל, די אידן!

באַטראַכט אייך גוט און טוט אייערע אַרבעט פון טרייבערן מיט ערלעכקייט און יושר. לערנט און באַטראַכט גוט דאָס פאַך, אַלס אַ הייליקע פאַרטרויאונגס-מיטיע. און בכדי אייך צו דערמעגלעכן און פאַרלייכטערן, איר זאָלט נישט דאַרפן זוכן און שטודירן אין די ערנסטערע ספרים פון אונזערע גדולי ישראל... האָב איך דאָ פאַר אייך צוגעגרייט די אַנווייזונגען, באַגלייט מיט באַלערנדע פיקטשורס, דורך וועלכע איר וועט קענען פיל לערנען ווי אזוי אַדורכצופירן דאָס טרייבערן כדת וכדין...

געוויס איז עס איבריג דאָ צו דערמאָנען די שרעקלעכע שטראַפן חלילה, וועלכע קומען דעם נישט ערלעכן בומשער אויף דער וועלט, און אויף יענער וועלט. דער תלמוד און מדרש האָט פיל צו דערציילן וועגן שוידערליכע שטראַפן, וועלכע זיינען געקומען אויף בומשערס וועלכע האָבן בייזוויליק פאַרראַטן און געשמרויכלט אידישע הייזער מיט טרפות ונבלות... און דאָ אין אונזער גי-געבענע שמשן לאַנד, זיינען אונזערע ברידער נישט חלילה פאַרדעכדיקט, אַז זיי ווילן באַוואַוסט-זיניק געוואָרן און מכשיל זיין את הרבים. נאָר וואָס דען? עס פעלט אַביסל ביים בומשער די באַוואַוסטזיניגקייט וועגן זיין הייליקע און פאַראַנטוואָרטלעכע מיסיע...

בעט איך אייך טייערע ברידער... האַלט דאָס דאָזיקע העפט... שמענדיק פאַר אייערע אויגן, אין הויז, ווי אין אייער בומשער שאַפ... מאַכט קלאַר אייערע קאָסטאַמערס, וואָס די תורה זאָגט אַן דעם אידישן פאַלק!

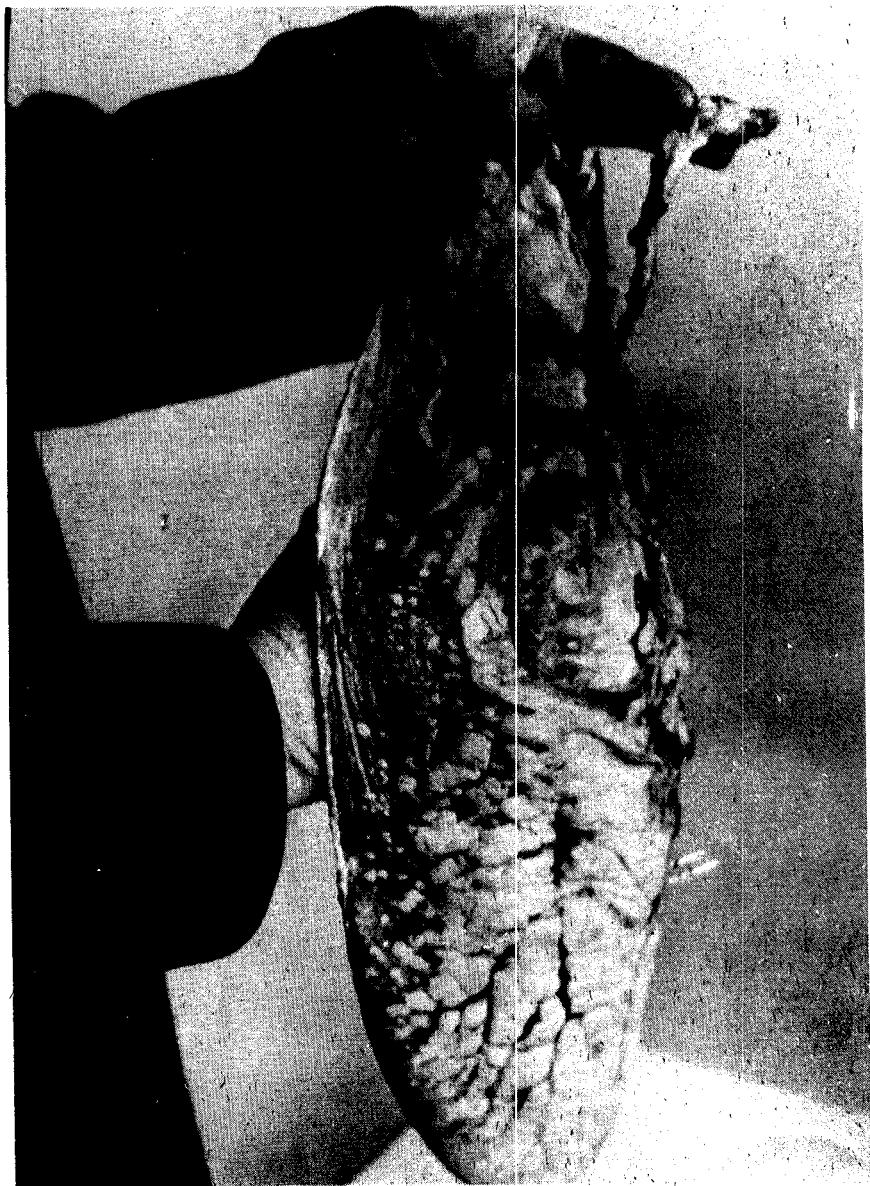
„ואנשי קודש תהיון לי ובשר בשרה טרפה לא תאכלו!“... הייליקע מענטשן, זאָלט איר זיין צו מיר און קיין טרפות זאָלט איר נישט עסן...

איך וואָלט נאָך פאַרגעלייגט, אַז יעדער בומשער זאָל ביי זיך אין שאַפ אויפהענגן אַ פלאַקאַט פון אויבנדערמאָנטן פסוק אין דריי שפראַכן...



און אַט אַזוי האָב איך מ'זקע געמאָן מיט מ'יין העפּט „תּורת-חיים“,  
וועלכעס איך דערלאָנג אייך אין דריי שפּראַכן. גדענקט, אַז דינים  
פון כשרות מיינען אַ ריין, הויך גייסטיק מאַראַליש לעבן און דאָס איז  
די הויפט תּורה פון לעבן — תּורת חיים“... איך האָב אויך אַריינגע-  
געפּלאַכטן מ'יין נאָמען חיים אין נאָמען פון דעם העפּט. און זאָל השי"ת  
אונז אַלעמען העלפּן צו לעבן אַ ריין, הייליק אידיש לעבן.





דער מילמין פאר דעם טרייבערן.



דער מילטן נאך דעם טרייבערן, אפגעשיידט די הויט וואס איז אסור  
משום חלב און עס ווערט ארויסגענומען איין אדער וואס איז  
צומילט אויף דרייען.



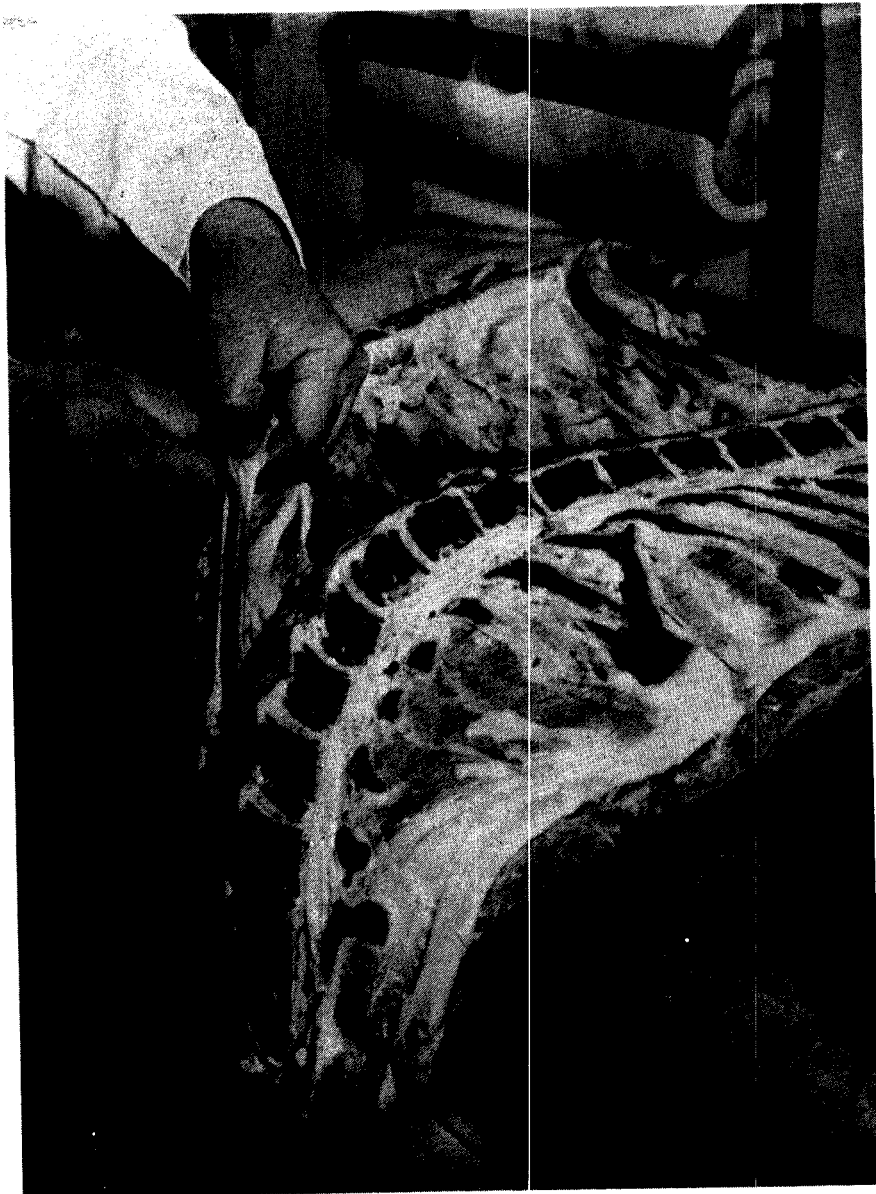
די אדערען פון ברוסט וואס זיינען אסור צוליב בלוט און וואס  
האט די יניקה פון חלב.



ווי דער צונג ווערט געטרייבערט.



די אדערען פון אונטער די לאפעטקע וואס זיינען אסור צוליב די בלוטען.

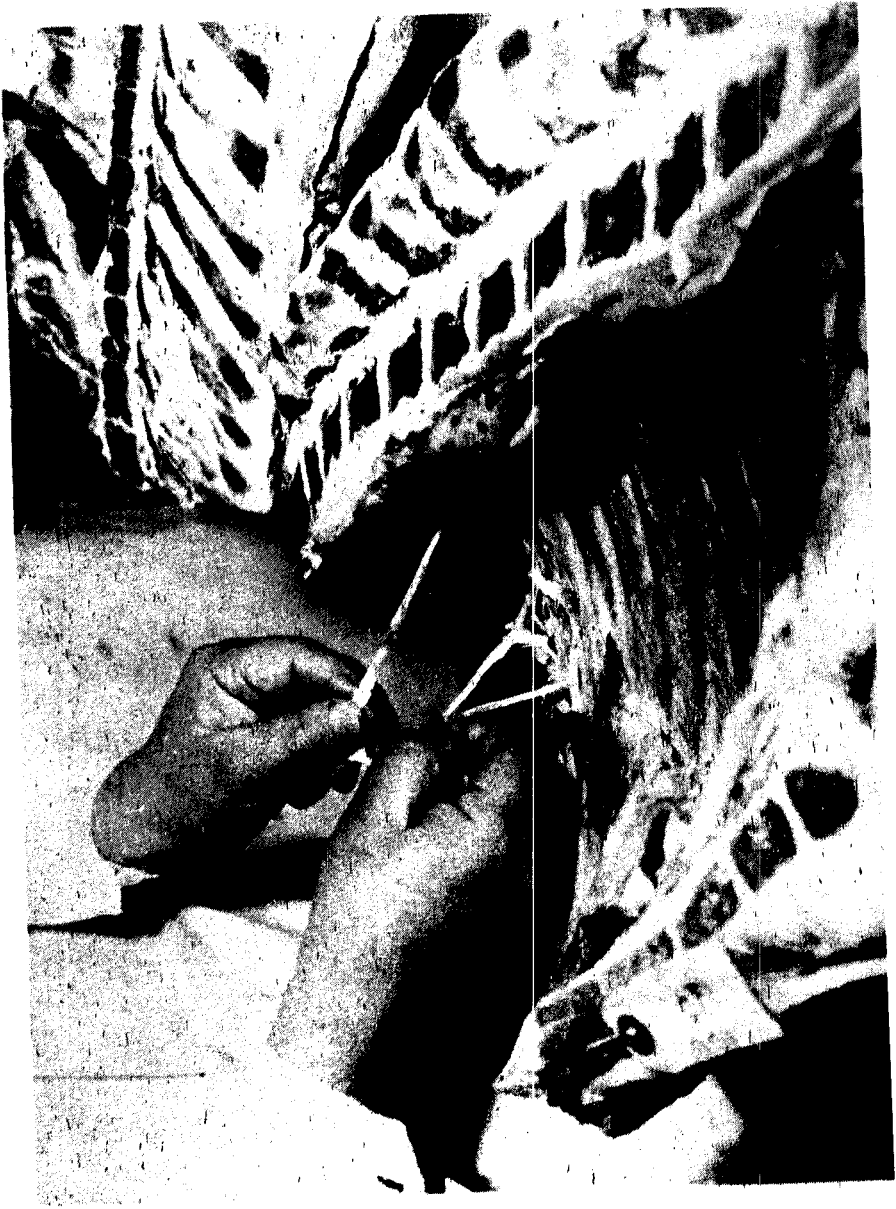


די אדערען פון האלז וואס איז אסור צוליב די בלוטען.



די אדערען פון די פאדערשטע פיס פון לאפעטקע וואס איז אמור  
צוליב די בלוטען.





די ערשמע דריי אדערען וואס זיינען אסור.